Załącznik do uchwały Nr …. /2017
Rady Powiatu w Lublinie
z dnia ……..

POWIAT
LUBELSKI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023

Lublin 2017

Szczególne podziękowania dla zespołu pracowników:

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie,

Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie,

Wydziału Edukacji, Promocji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Lublinie

oraz wszystkich osób, które miały wkład w powstanie niniejszej Strategii.

Spis treści:

Wstęp …… 2

Rozdział I. Charakterystyka powiatu lubelskiego …… 4
1.1.Obszar i położenie …… 4
1.2. Demografia powiatu lubelskiego …… 7

Rozdział II. Integracja społeczna i piecza zastępcza …… 13
2.1. Pomoc społeczna …… 13
2.2. Analiza SWOT - pomoc społeczna …… 20
2.3. Piecza zastępcza …… 21
2.3.1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej …… 21
2.3.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej …… 24
2.4. Analiza SWOT – piecza zastępcza …… 27
2.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie …… 28
2.6. Analiza SWOT – przemoc w rodzinie …… 31

Rozdział III. Niepełnosprawność …… 32
3.1. Problem niepełnosprawności …… 32
3.2. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych …… 34
3.3. Programy realizowane ze środków PFRON …… 36
3.4. Analiza SWOT – niepełnosprawność …… 39

Rozdział IV. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy …… 40
4.1. Bezrobocie i rynek pracy …… 40
4.2. Aktywizacja zawodowa …… 47

Rozdział V. Edukacja …… 57
5.1. Analiza sytuacji oświaty …… 57
5.2. Analiza – edukacja …… 58

Rozdział VI. Ochrona zdrowia …… 61
6.1. Zapewnienie ochrony zdrowia …… 61
6.2. Analiza SWOT – ochrona zdrowia …… 63

Rozdział VII. Ekonomia społeczna i podmioty jej otoczenia …… 64

Rozdział VIII. Analiza problemów społecznych w opinii środowiska lokalnego – wyniki badania ankietowego …… 82

Rozdział IX. Cele strategiczne w rozwiązywaniu problemów społecznych …… 108

Rozdział X. Źródła finansowania …… 118

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja …… 119

Spis tabel …… 120
Spis rysunków …… 122
Spis wykresów …… 122
Załącznik …… 123

Wstęp

Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami - *art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016r. poz. 930 z późn. zm.).*

Do zadań samorządu powiatu zakresie polityki rynku pracy należy opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych - *art. 9 ust. 1 pkt 1 ustawy z 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016r. poz. 645 z późn. zm.).*

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023 powstało przy uwzględnieniu dokumentów strategicznych i programowych, krajowych, regionalnych i lokalnych, o kluczowym znaczeniu dla planowania i realizacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie. Niniejsza Strategia jest zgodna z dokumentami strategicznymi: Strategią Rozwoju Kraju 2020, Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Strategią Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, Strategią Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 a także z Wieloletnim regionalnym planem działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie lubelskim na lata 2013-2020. Strategia proponuje podjęcie działań, które stanowią wyzwania w zakresie polityki społecznej dla całej społeczności lokalnej i różnych instytucji w powiecie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki spójności społecznej Unii Europejskiej.

W pracach nad przygotowaniem Strategii uczestniczył Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023 w składzie:

1) Aneta Łońska – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie – koordynator prac zespołu;
2) Grażyna Gwiazda – Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie – członek zespołu;
3) Beata Janiszewska-Brudzisz – Starostwo Powiatowe w Lublinie – członek zespołu;
4) Małgorzata Kotarska - Starostwo Powiatowe w Lublinie – członek zespołu;
5) Stanisław Bury, Sławomir Styk - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie – sekretarz prac zespołu.

Do zadań zespołu należało opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023 z uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Podstawą Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim jest diagnoza problemów społecznych, pokazanie sposobów ich likwidowania oraz wytyczenie strategicznych kierunków rozwoju powiatu w dziedzinie pomocy społecznej. Zintegrowane podejście do problematyki pomocy społecznej i szeroko rozumianej sfery życia społeczno-ekonomicznego mieszkańców powiatu pozwoli na przyjęcie w przyszłości wielu nowych rozwiązań i szeregu działań mających na celu ograniczenie występowania, a docelowo eliminację niekorzystnych zjawisk. Jest to proces długofalowy, wymagający strategicznego podejścia, który można osiągnąć poprzez stałą i pogłębioną współpracę wszystkich instytucji różnego szczebla, samorządowych i innych działających w obszarze pomocy społecznej i właśnie taki cel przyświeca prezentowanej Strategii. Sukces w działaniach na rzecz jej wdrażania będzie zapewniony tylko wówczas, gdy zawiązane i realizowane będzie partnerstwo wielu instytucji. Zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Ma to szczególnie istotne znaczenie w przypadku pozyskiwania środków, gdzie preferowane są zadania na dużą skalę, rozwiązujące problemy zasadnicze dla społeczności.

Niniejsza Strategia opracowana została po wnikliwej analizie sytuacji społeczno-demograficznej mieszkańców powiatu, istniejących zasobów polityki społecznej, sytuacji na lokalnym rynku pracy, uwarunkowań edukacyjnych i innych. Zamieszczone dane pochodzą m.in. z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie, Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie, Wydziału Edukacji, Promocji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Lublinie oraz innych jednostek powiatowych i gminnych. Bardzo pomocne okazało się przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców powiatu. Analizą objęto informacje, sprawozdania i opracowania, na podstawie których dokonano oceny ogólnej sytuacji społecznej w powiecie, a następnie identyfikacji głównych problemów społecznych. Określono cele strategiczne i wskazano kierunki działań zmierzające do rozwiązywania najistotniejszych problemów społecznych w powiecie lubelskim.

Rozdział I. Charakterystyka powiatu lubelskiego

1.1. Obszar i położenie

Powiat lubelski należy do województwa lubelskiego i jest częścią podregionu lubelskiego. Utworzony został w 1999r. w ramach reformy administracyjnej. Stolicą województwa i centralnym ośrodkiem aglomeracji lubelskiej jest miasto Lublin, położone na północnym skraju Wyżyny Lubelskiej, w pobliżu granicy między Niziną Środkowoeuropejską i Wyżynami Polskimi, blisko Niziny Wschodnioeuropejskiej[1].

Powiat lubelski graniczy z dziewięcioma innymi powiatami: biłgorajskim, janowskim, krasnostawskim, kraśnickim, lubartowskim, łęczyńskim, opolskim, świdnickim i puławskim. Łączna powierzchnia powiatu lubelskiego stanowi 1680 km^2, zaś gęstość zaludnienia stanowi 90 osób na km^2 [2].

Powiat lubelski położony jest na terenie Wyżyny Lubelskiej, która usytuowana jest w południowo - wschodniej części Polski i obejmuje powierzchnię około 7.000 km^2 . Prawie cały obszar wyżyny leży na terenie województwa lubelskiego, jedynie jej małe fragmenty wkraczają na tereny sąsiednich województw. Powiat usytuowany jest na terenie dziewięciu jednostek geomorfologicznych: Wyżyny Lubartowskiej, Płaskowyżu Nałęczowskiego, Równiny Bełżyckiej, Kotliny Chodelskiej, Wzniesień Urzędowskich, Płaskowyżu Świdnickiego, Wyniosłości Giełczewskiej, Padołu Zamojskiego oraz Roztocza Zachodniego. Nieco ponad 18 % powierzchni powiatu lubelskiego zajmują obszary prawnie chronione. W granicach powiatu znajdują się dwa parki krajobrazowe: Krzczonowski Park Krajobrazowy i Kozłowiecki Park Krajobrazowy jak również cztery Obszary Chronionego Krajobrazu: Chodelski, Czerniejowski, Dolina Ciemięgi i Kozi Bór, a także rezerwaty: Chmiel, Las Królewski, Olszanka oraz Podzamcze[3].

[1] Kociuba D., Lublin. Rozwój przestrzenny i funkcjonalny od średniowiecza do współczesności, Toruń: Adam Marszałek, 2011, ISBN 978-83-7780-203-8.
[2] http://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/l_powierzchnia_i_ludnosc_przekroj_terytorialny_2013.pdf , s.17.
[3] https://splublin.bip.lubelskie.pl/?id=240

Rysunek 1. Powiat lubelski na tle województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.lubelskie.pl

Specyfika powiatu lubelskiego to przede wszystkim położenie wokół Lublina – stolicy województwa i największego miasta po wschodniej stronie rzeki Wisły, które stanowi także administracyjne centrum powiatu lubelskiego.

Rysunek 2. Gminy powiatu lubelskiego wraz z miastem Lublin

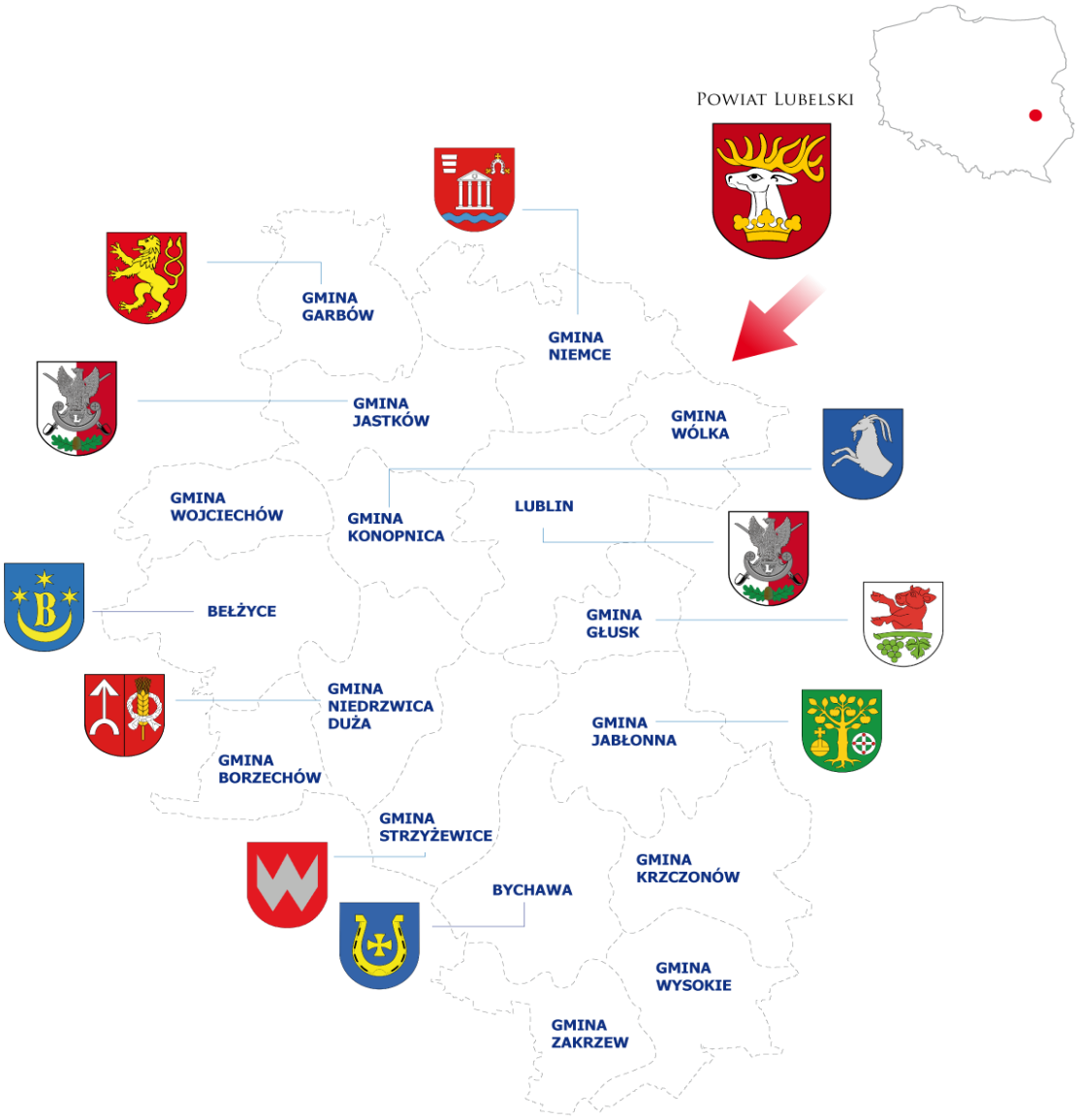

Źródło: www.powiat.lublin.pl

W skład powiatu wchodzą dwie gminy miejsko – wiejskie: Bełżyce i Bychawa oraz czternaście gmin wiejskich: Borzechów, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Krzczonów, Niedrzwica Duża, Niemce, Strzyżewice, Wojciechów, Wólka, Wysokie i Zakrzew[4].

Największymi gminami pod względem powierzchni są: gmina miejsko-wiejska Bychawa (146 km²), gmina Niemce (142 km²) i gmina miejsko-wiejska Bełżyce (134 km²), najmniejsze obszary mają: gmina Głusk (64 km²), gmina Borzechów (67 km²) i gmina Wólka (73 km²).

[4] https://splublin.bip.lubelskie.pl/index.php?id=235

1.2. Demografia powiatu lubelskiego

W ciągu ostatnich trzech lat sukcesywnie wzrasta liczba ludności powiatu lubelskiego. Ostatnie dane GUS (stan na 30 czerwca 2016r.) wskazują, iż w powiecie lubelskim zamieszkuje 151.679 tys. mieszkańców, co stanowi 0,39% ludności Polski i 7,10% ludności województwa lubelskiego.

Wykres 1. Ludność powiatu lubelskiego

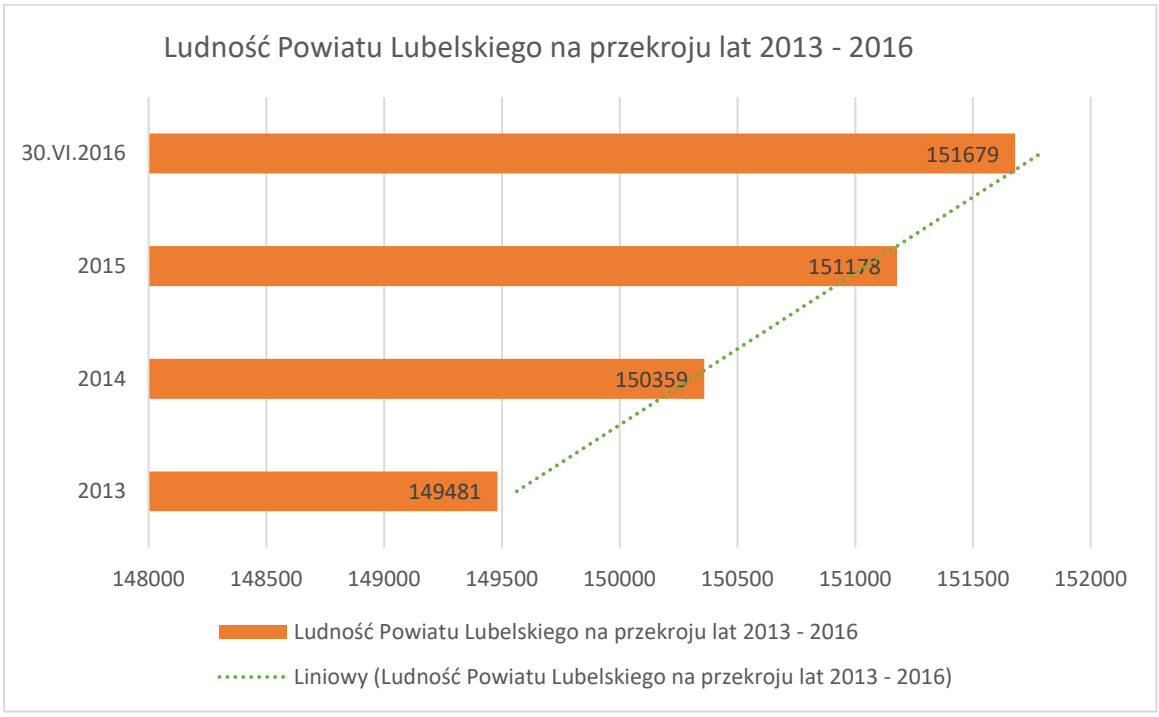

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość mieszkańców zamieszkuje tereny wiejskie (140.017 tys. osób), tylko 7,69% mieszka w mieście (Bychawa i Bełżyce). W latach 2002-2016 liczba mieszkańców wzrosła o 10,9%.

Najbardziej liczną gminą pod względem liczby mieszkańców jest już od wielu lat gmina Niemce, w następnej kolejności miasto i gmina Bełżyce oraz gmina Konopnica. Najmniej zaludnione są gminy: Zakrzew, Borzechów i Krzczonów.

Analizując gęstość zaludnienia mieszkańców poszczególnych gmin, najbardziej zagęszczone pod tym względem gminy to: Głusk, Wólka i Konopnica, najmniej zaś: Krzczonów, Zakrzew oraz Wysokie. Ma to związek z usytuowaniem gmin wobec miasta Lublin, gdzie zdecydowanie wpływ na większe zaludnienie ma bliskość miasta.

Tabela 1. Liczba ludności gmin powiatu lubelskiego

Gmina	Liczba ludności (tys.)	Mężczyźni (tys.)	Kobiety (tys.)	Liczba ludności z podziałem miasto/wieś (tys.)	Gęstość zaludnienia (os/km²)
Bełżyce	13,37	6,50	6,87	6,63/6,74	99,78
Borzechów	3,78	1,89	1,89		56,42
Bychawa	11,91	5,78	6,13	5,03/6,88	88,57
Garbów	9,02	4,42	4,60		87,57
Głusk	10,29	5,03	5,26		160,78
Jabłonna	7,95	3,87	4,08		60,69
Jastków	13,66	6,69	6,97		120,88
Konopnica	13,34	6,58	6,76		143,44
Krzczonów	4,53	2,19	2,34		35,39
Niedrzwica Duża	11,70	5,73	5,97		109,34
Niemce	18,98	9,34	9,64		133,66
Strzyżewice	8,01	3,90	4,11		73,49
Wojciechów	5,95	2,89	3,06		73,46
Wólka	11,70	5,74	5,96		160,27
Wysokie	4,59	2,26	2,33		40,26
Zakrzew	2,90	1,43	1,47		38,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na 30.06.2016r.

W podziale na płeć, większość ludności powiatu lubelskiego stanowią kobiety (77.429 osób – 51,05%), odsetek mężczyzn wynosi 48,95%. Tym samym na 100 mężczyzn przypada 104 kobiety.

Wykres 2. Struktura ludności powiatu lubelskiego wg płci

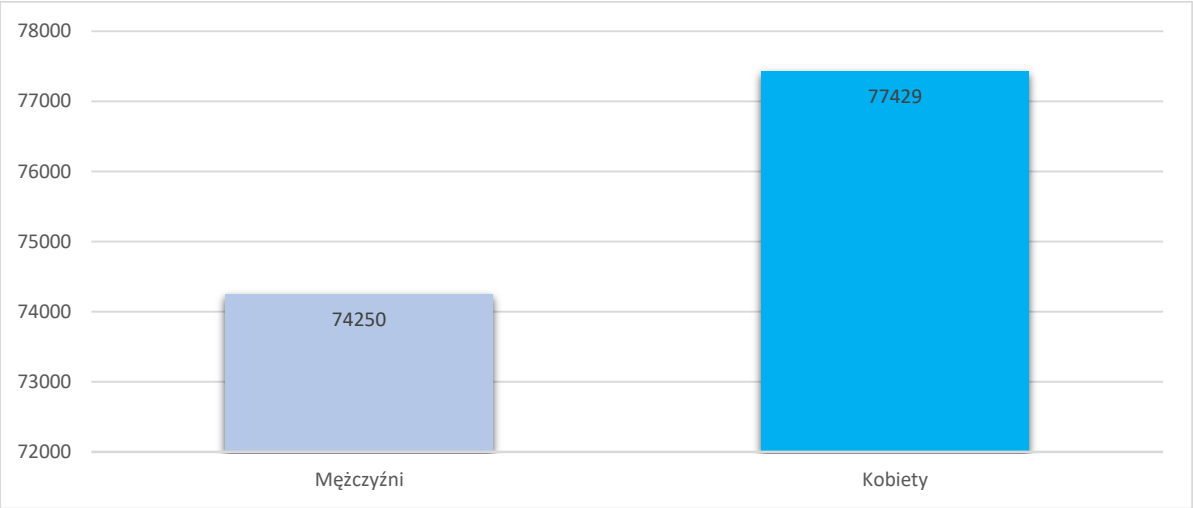

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS na 30.06.2016r.

Średni wiek mieszkańców powiatu wynosi 39,4 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Przeważają osoby w wieku produkcyjnym 62,6% (94.681 tys.), kolejno w wieku przedprodukcyjnym 19,9% (30.019 tys.), najmniej jest mieszkańców powiatu w wieku poprodukcyjnym 17,5% (26.478 tys.).

Wykres 3. Struktura ludności powiatu lubelskiego według wieku mieszkańców

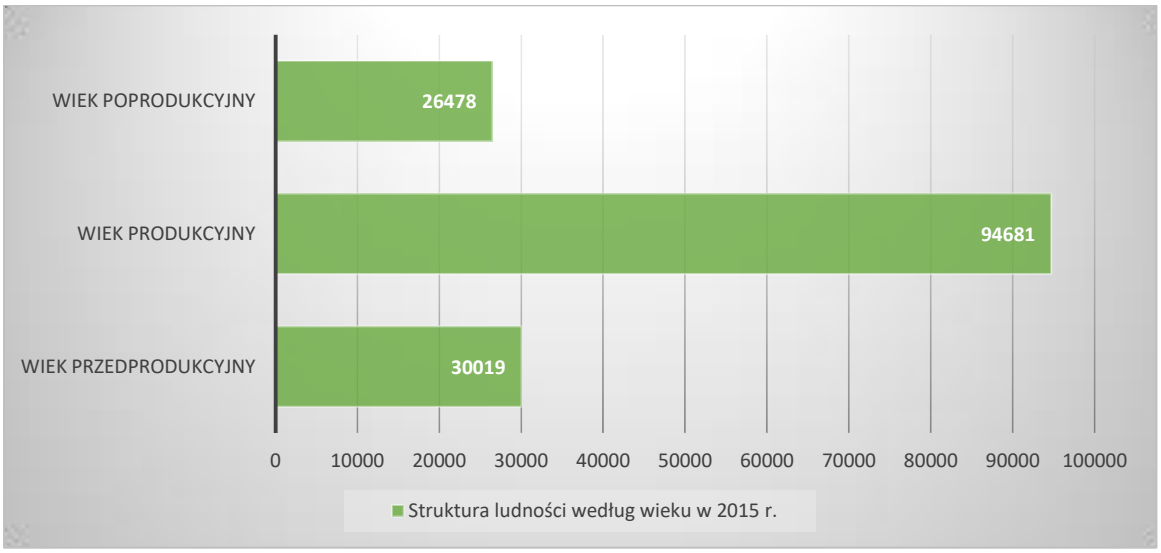

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Patrząc na stosunek osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym zauważymy, że występuje ich nadwyżka. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2015r. przypadało aż 59,7 % osób w wieku nieprodukcyjnym. Zauważalny jest również niewielki trend wzrostowy od 2013r. Być może spowodowane jest to niżem demograficznym oraz starzejącym się społeczeństwem.

Wykres 4. Ludność powiatu lubelskiego ze względu na wiek (w %)

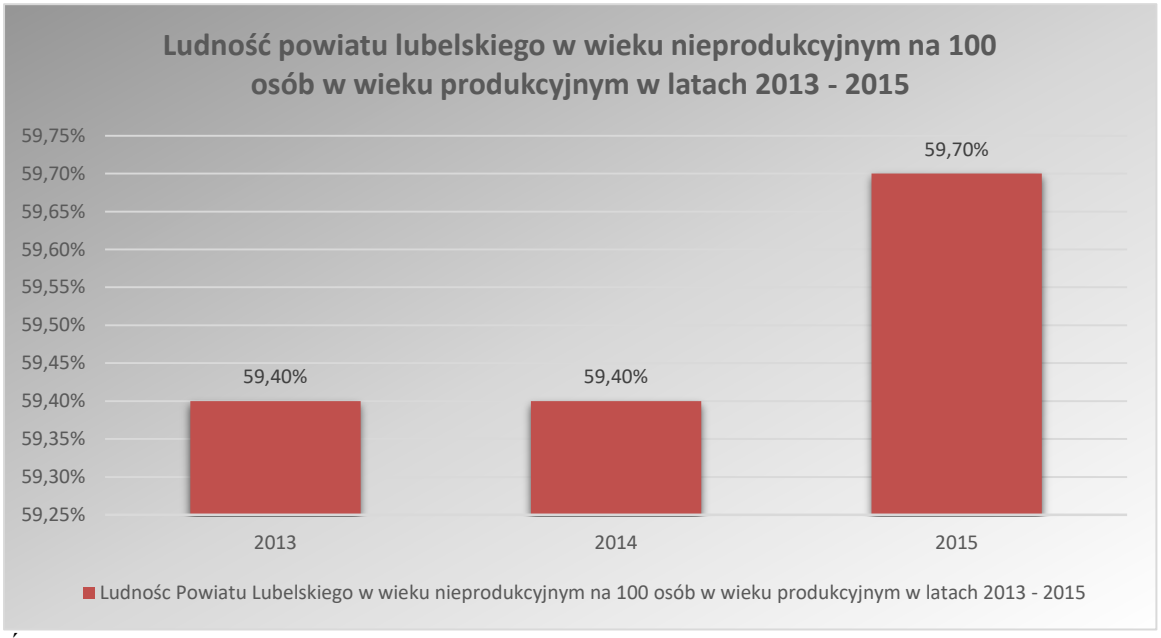

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Powiat lubelski wiedzie prym wśród innych powiatów województwa lubelskiego i miast na prawach powiatu jeżeli chodzi o migracje ludności. Opracowania statystyczne sytuują powiat na pierwszym miejscu, wśród innych powiatów, kolejno powiat świdnicki, lubartowski, chełmski, puławski. Miasto Lublin usytuowało się na siódmej pozycji, zaś wyprzedza je Biała Podlaska.

Tabela 2. Migracje ludności powiatu lubelskiego na tle pozostałych powiatów i miast na prawach powiatu

powiat / miasto na prawach powiatu	**saldo migracji na 1000 ludności** [a]
Lubelski	1
Bialski	13
Biłgorajski	11
Chełmski	4
Hrubieszowski	24
Janowski	9
Krasnostawski	14
Kraśnicki	10
Lubartowski	3
Łęczyński	18
Łukowski	20
Opolski	16
Parczewski	15
Puławski	5
Radzyński	21
Rycki	22
Świdnicki	2
Tomaszowski	17
Włodawski	12
Zamojski	8
M. Biała Podlaska	6
M. Chełm	23
M. Lublin	7
M. Zamość	18

[a] – W przypadku migracji zagranicznych dane dotyczą 2014r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2013r. odnotowano największą liczbę migracji osób na pobyt stały (2.621 tys.), w kolejnych latach liczba osób stosunkowo spada, aczkolwiek linia trendu obrazuje, iż występuje ciągłe zainteresowanie migracją.

Wykres 5. Migracje mieszkańców powiatu lubelskiego

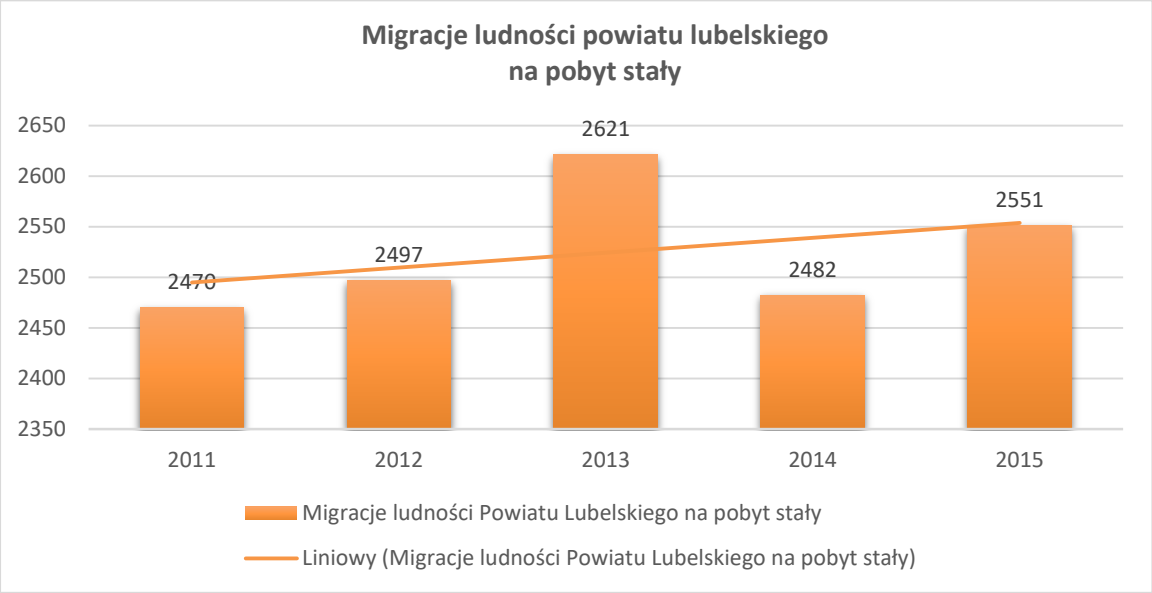

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mieszkańcy powiatu lubelskiego zawarli w 2015r. 709 małżeństw, co odpowiada 4,7 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniej od wartości dla kraju. 27,2% mieszkańców powiatu lubelskiego jest stanu wolnego, 59,4% żyje w małżeństwie, 2,9% mieszkańców jest po rozwodzie, a 10,3% to wdowy/wdowcy[5].

Wykres 6. Stan cywilny mieszkańców powiatu lubelskiego mieszkańców powyżej 15 lat (%)

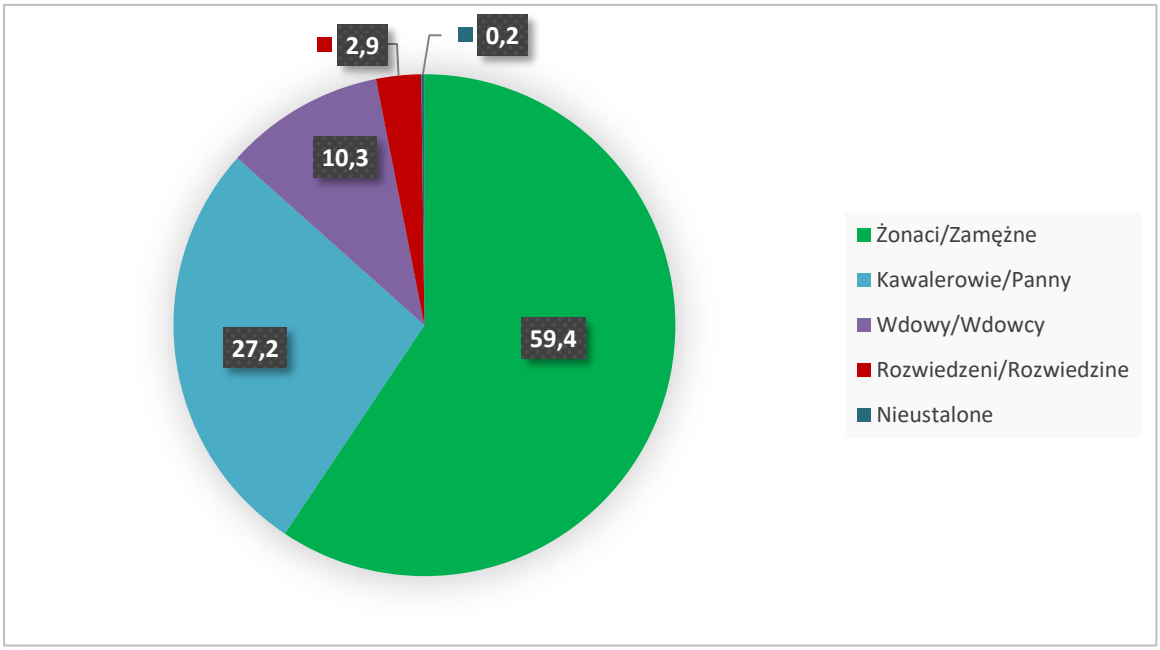

Źródło: opracowanie własne

[5] http://www.polskawliczbach.pl/powiat_lubelski

Powiat lubelski ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -18. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,1 na 1000 mieszkańców powiatu lubelskiego. W 2015r. urodziło się 1.463 dzieci, w tym 47,3% dziewczynek i 52,7% chłopców. Średnia waga noworodków to 3.369 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,99 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz nieznacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2013r. 55,0% zgonów w powiecie lubelskim spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 20,0% zgonów w powiecie były nowotwory, a 5,0% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego[6].

[6] http://www.polskawliczbach.pl/powiat_lubelski

Rozdział II. Integracja społeczna i piecza zastępcza

2.1. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia. Jej celem jest podejmowanie działań zmierzających do samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb oraz życiowego usamodzielniania osób i rodzin a także ich integracja ze środowiskiem poprzez rozwijanie nowych form pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym osób i rodzin.

Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej realizującymi zadania na szczeblu gmin i powiatu są odpowiednio ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie. OPS-y realizują zadania gminy związane m. in. z przyznawaniem pomocy finansowej i rzeczowej osobom i rodzinom, zapewnieniem schronienia, świadczeniem usług opiekuńczych. Natomiast powiatowe centrum pomocy rodzinie realizuje zadania powiatu związane m. in. z umieszczaniem osób w domach pomocy społecznej oraz ośrodkach wsparcia o zasięgu ponadgminnym. Na terenie powiatu lubelskiego funkcjonuje szesnaście gminnych ośrodków pomocy społecznej oraz powiatowe centrum pomocy rodzinie.

Tabela 3. Liczba osób samotnie gospodarujących lub rodzin, którym przyznano pomoc w ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego

Powód przyznania pomocy	**2014**	**2015**	**2016**
ubóstwo	2 017	1 995	1864
sieroctwo	11	9	6
bezdomność	44	39	31
potrzeba ochrony macierzyństwa	826	839	753
bezrobocie	1 739	1641	1401
niepełnosprawność	1 304	1329	1294
długotrwała lub ciężka choroba	1 393	1302	1250
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	984	931	807
przemoc w rodzinie	79	58	37
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
alkoholizm	236	212	195
narkomania	1	3	1
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	60	59	40
trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0
zdarzenie losowe	26	30	16
sytuacja kryzysowa	8	11	5
klęska żywiołowa lub ekologiczna	10	0	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Najczęstszą przyczyną przyznawania świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo. W 2014r. z powodu ubóstwa wsparcie uzyskało 2.017 osób samotnie gospodarujących i rodzin. W 2015r. liczba ta nieco spadła i wyniosła 1.995. W 2016r. odnotowano kolejny spadek liczby beneficjentów – do 1.864. Ubóstwo nie jest jedynym kryterium przyznawania pomocy. Aby rodzina mogła otrzymać wsparcie, poza ubóstwem musi współwystępować inny problem utrudniający rodzinie samodzielne funkcjonowanie. W znaczącej liczbie rodzin korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej występowało bezrobocie. W 2014r. ogólna liczba osób i rodzin, objętych pomocą z tego powodu wyniosła 1.739. W 2015r. liczba ta spadła do 1.641. Z kolei w 2016r. z tego powodu udzielono pomocy 1.401 beneficjentom. Kolejną pod względem częstości występowania przyczyną udzielania pomocy jest długotrwała lub ciężka choroba. Działające na terenie powiatu lubelskiego ośrodki pomocy społecznej przyznały pomoc z tego powodu w 2014r. 1393 osobom lub rodzinom. Rok później liczba ta spadła do 1.302. W 2016r. długotrwała lub ciężka choroba była powodem przyznania pomocy w 1250 przypadkach. Na podstawie zgromadzonych danych, można także wnioskować o dużej dotkliwości problemu niepełnosprawności, która coraz częściej staje się przyczyną przyznania pomocy mieszkańcom gmin powiatu lubelskiego. W 2014r. pomoc taką przyznano łącznie 1.304 osobom lub rodzinom zamieszkującym powiat. W kolejnym roku można zaobserwować niewielki wzrost liczby beneficjentów, którym przyznano pomoc z tego tytułu. W 2015r. liczba ta wyniosła 1.329, rok później spadła do 1.294. Dwa kolejne pod względem częstości przyznawania pomocy problemy, pojawiające się w rodzinach zamieszkujących powiat lubelski to: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. W przypadku pierwszego spośród wymienionych problemów obserwuje się spadek liczby rodzin, które skorzystały z pomocy społecznej z 984 w roku 2014 do 931 w roku 2015. W roku 2016 liczba przyznanej pomocy z tego tytułu ponownie spadła i wyniosła 807. W przypadku pomocy udzielanej w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa, na przestrzeni lat 2014-2016 kształtowała się w następujący sposób: w roku 2014 z pomocy skorzystało 826 rodzin, w roku 2015 – 839, natomiast w roku 2016 z tej formy pomocy skorzystało 753 rodzin.

Pozostałe powody przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej występują znacznie rzadziej. Alkoholizm był przyczyną przyznania pomocy społecznej w przypadku 236 osób lub rodzin w roku 2014, 212 w 2015r. oraz 195 w 2016r. Problem przemocy w rodzinie stanowi również przyczynę przyznawania świadczeń. Na początku analizowanego okresu, tj. w 2014r. liczba rodzin, którym przyznano pomoc z tego tytułu wyniosła 79, rok później – 58, natomiast w 2016r. – 37. Kolejnym powodem przyznawania pomocy przez ośrodki pomocy społecznej były trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. W 2014r. udzielono wsparcia 60 osobom lub rodzinom, w 2015r. liczba ta nieznacznie spadła i wyniosła 59 rodzin, natomiast w 2016r. wynosiła 40. Problem bezdomności, jako przyczynę przyznania pomocy społecznej wskazano w odniesieniu do 44 osób w roku 2014, 39 w roku 2015 i 31 w roku 2016. Zdarzenie losowe, jako przyczynę objęcia rodzin pomocą społeczną wskazano w 2014r. w odniesieniu do 26 osób lub rodzin, w 2015r. do 30, w 2016r. do 16 beneficjentów. Pomocą z tytułu sieroctwa objęto w 2014r. 11 rodzin, w 2015r. – 9, natomiast w 2016r. – 6 rodzin. Najmniej licznymi powodami przyznawania pomocy przez OPS-y funkcjonujące na terenie powiatu

lubelskiego była klęska żywiołowa lub ekologiczna oraz sytuacja kryzysowa. Z pierwszej formy pomocy w 2014r. skorzystało 10 osób lub rodzin, w 2015r. nikt nie potrzebował wsparcia w tej formie, natomiast w 2016r. udzielono pomocy w 16 przypadkach. Sytuacja kryzysowa była w 2014r. powodem przyznania pomocy 8 klientom pomocy społecznej, w 2015r. – 11, a w 2016r. – 5.

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej lub ośrodku wsparcia. W powiecie lubelskim funkcjonują dwa domy pomocy społecznej oraz dwa ośrodki wsparcia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie sprawuje nadzór nad dwoma Domami Pomocy Społecznej dla osób niepełnosprawnych intelektualnie – w Matczynie i w Kiełczewicach. DPS w Matczynie posiada 175 miejsc statutowych, a DPS w Kiełczewicach 65 miejsc statutowych.

Wykres 7. Liczba mieszkańców w domach pomocy społecznej w powiecie lubelskim w latach 2013 - 2016

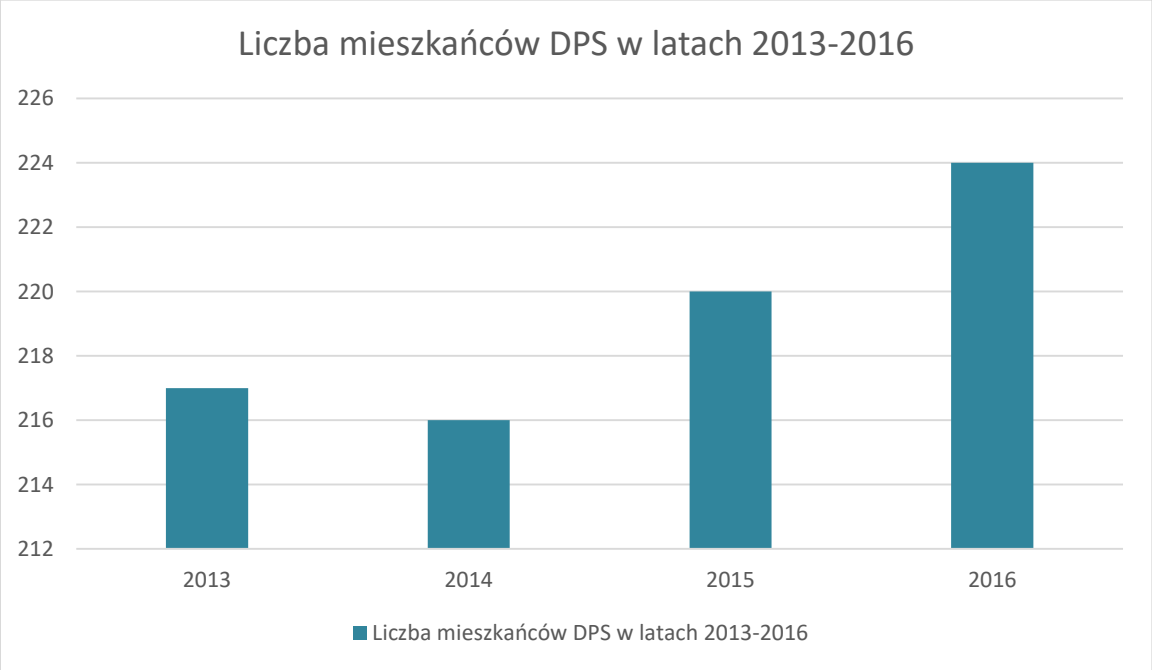

Źródło: opracowanie własne

Jedną z jednostek organizacyjnych powiatu lubelskiego jest **Dom Pomocy Społecznej w Matczynie**. DPS rozpoczął działalność w styczniu 1965r. Budynek, w którym mieścił się DPS budowany był z myślą o 60 sprawnych wychowankach i utworzeniu w nim domu dziecka, co jednak nie doszło do skutku. Powstał DPS w którym zamieszkały dzieci z upośledzeniem umysłowym, niepełnosprawnością fizyczną oraz różnymi współwystępującymi chorobami.

Obecnie mieszkańcy DPS to osoby z niepełnosprawnością intelektualną w różnym stopniu oraz współwystępującymi sprzężeniami. Każdy mieszkaniec posiada systematycznie realizowany indywidualny program wsparcia opracowany przez zespół opiekuńczo - terapeutyczny, uwzględniający indywidualne potrzeby rozwojowe każdej osoby. Zespół opiekuńczo - terapeutyczny, nad którego pracami czuwa psycholog, systematycznie analizuje i weryfikuje indywidualne programy wsparcia dostosowując je do zmieniających się potrzeb i możliwości podopiecznych.

W latach 2013-2015 w Domu realizowany był Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej „Wyższy standard lepsza jakość życia w Domu Pomocy Społecznej w Matczynie". W ramach działań szkoleniowych wszyscy pracownicy korzystali ze szkoleń, kursów i studiów podyplomowych. Komponent inwestycyjny umożliwił przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych i modernizacyjnych. Dzięki działaniom projektowym oferta Domu wzbogaciła się o innowacyjne formy terapii. Wzrosła jakość świadczonych usług oraz znacznie polepszyła się jakość życia mieszkańców. Zaadaptowane na pokoje mieszkalne pomieszczenia pozwoliły na zwiększenie liczby miejsc do 175.

Wykres 8. Liczba mieszkańców DPS w Matczynie w latach 2013-2016

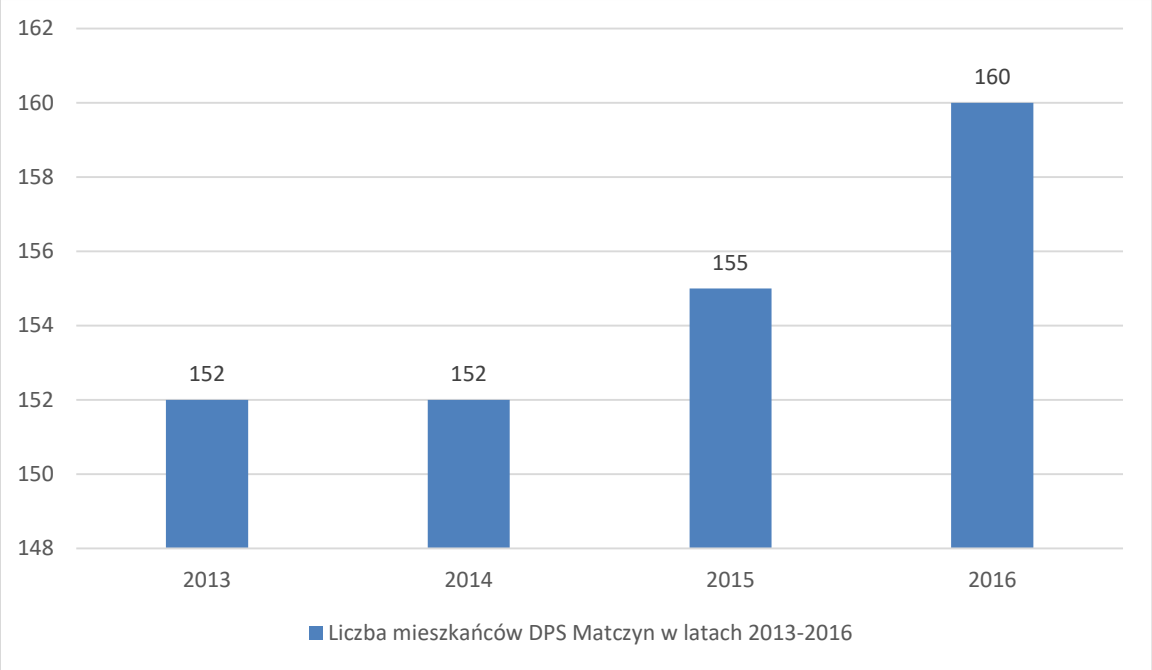

Źródło: opracowanie własne

Liczba mieszkańców Domu Pomocy Społecznej w Matczynie w latach 2013 – 2016 stale wzrastała. W latach 2013 – 2014 było to 152 mieszkańców, w 2015r. – 155 natomiast w 2016r. – 160 mieszkańców.

Dom Pomocy Społecznej w Kiełczewicach działa na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pod nazwą: Prowadzenie na terenie powiatu lubelskiego Domu Pomocy Społecznej o zasięgu ponadgminnym dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Dom Pomocy Społecznej w Kiełczewicach przeznaczony jest dla 65 dziewcząt i kobiet z niepełnosprawnością intelektualną. Mieszkanki mają zapewnioną tu całodobową opiekę, rehabilitacje i rewalidację.

Historia Domu i przyjazdu sióstr ze Zgromadzenia Sług Jezusa do Kiełczewic zaczyna się na początku XX wieku, kiedy to latem przyjeżdżały tu z dziewczynkami z Domu Dziecka w Lublinie na wakacje. Po zakupie ziemi i budowie drewnianego domu, w 1919r. powstał Dom Dziecka. W 1961r. „Caritas" przekształcił Dom Dziecka, w którym było ok. 50 dziewczynek na Zakład dla Dzieci Upośledzonych Umysłowo (była to wcześniejsza nazwa obecnego Domu Pomocy Społecznej). W ramach przemian po 1989r., w lipcu 1990r., Zgromadzenie przejęło DPS w samodzielne prowadzenie, na podstawie umowy z Wojewódzkim Zespołem Pomocy Społecznej w Lublinie z dnia 19 lipca 1990r.

Obecnie DPS działa na zlecenie Powiatu Lubelskiego. Podopieczne podzielone są na pięć grup o mieszanej strukturze wiekowej i sprawności intelektualnej. Z każdą grupą podopiecznych pracuje zespół terapeutyczno-opiekuńczy, któremu przewodniczy starsza opiekunka. Pracownicy zespołu starają się zapewnić wszystkie potrzeby bytowe, opiekuńcze i wychowawcze osób niepełnosprawnych. Ponadto mieszkanki uczestniczą w terapii zajęciowej organizowanej na terenie Domu. Prowadzone są następujące formy zajęć: teatralno-rytmiczne, plastyczne, logopedyczne, ogólno-usprawniające, zajęcia kulinarne oraz z rękodzielnictwa.

Wykres 9. Liczba mieszkańców DPS w Kiełczewicach w latach 2013-2016

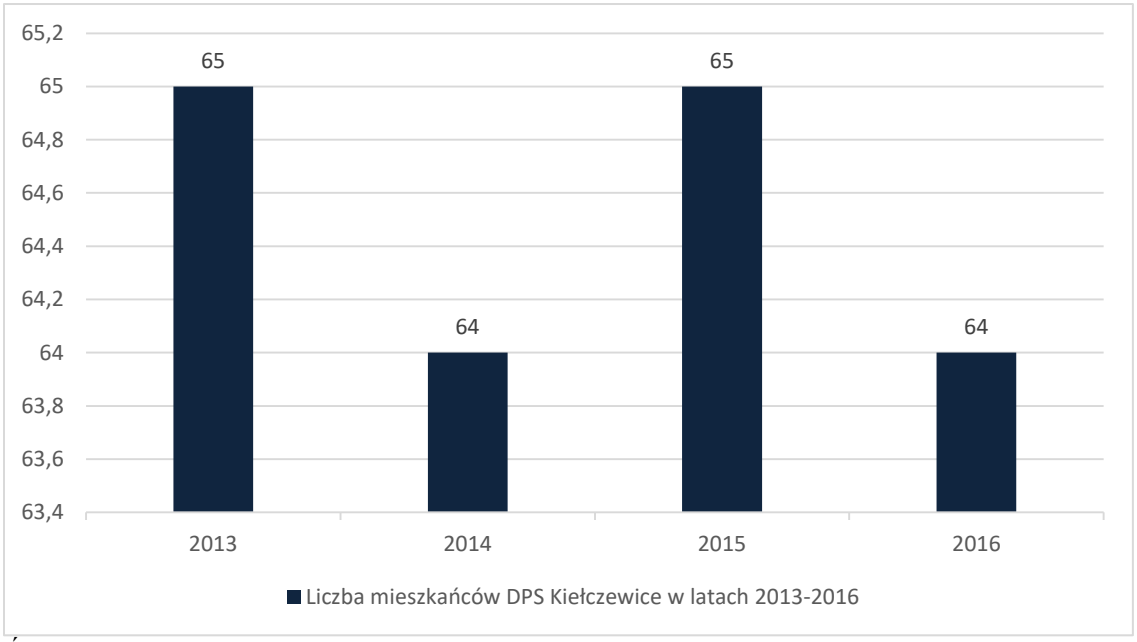

Źródło: opracowanie własne

Liczba mieszkańców DPS Kiełczewice utrzymuje sią na stałym poziomie tj. 64 lub 65 osób.

Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Matczynie dysponuje 40 miejscami dla niepełnosprawnych mieszkańców powiatu lubelskiego, w tym dla osób z upośledzeniem umysłowym i przewlekle psychicznie chorych. Ośrodek Wsparcia w Matczynie prowdzi terapię zajęciową, w tym:

- Zajęcia grupowe i indywidualne z psychologiem;
- Zajęcia świetlicowe;
- Zajęcia stolarskie;
- Zajęcia literackie;
- Zajęcia komputerowe, filmoterapia;
- Zajęcia ruchowe z muzyką;
- Zajęcia rehabilitacyjne (pomieszczenie do działalności wspierającej, aktywizującej i rehabilitacyjnej);
- Zajęcia teatralne;
- Zajęcia plastyczno – hafciarskie;
- Trening gospodarczy;
- Trening kulinarny;
- Trening umiejętności praktycznych;
- Trening spędzania czasu wolnego;
- Trening higieniczny.

Ponadto Powiatowy Ośrodek Wsparcia świadczy usługi w postaci: poradnictwa psychologicznego, terapii ruchowej, pracy socjalnej, pomocy w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, transportu oraz organizacji czasu wolnego.

Wykres 10. Liczba uczestników OW w Matczynie w latach 2013-2016

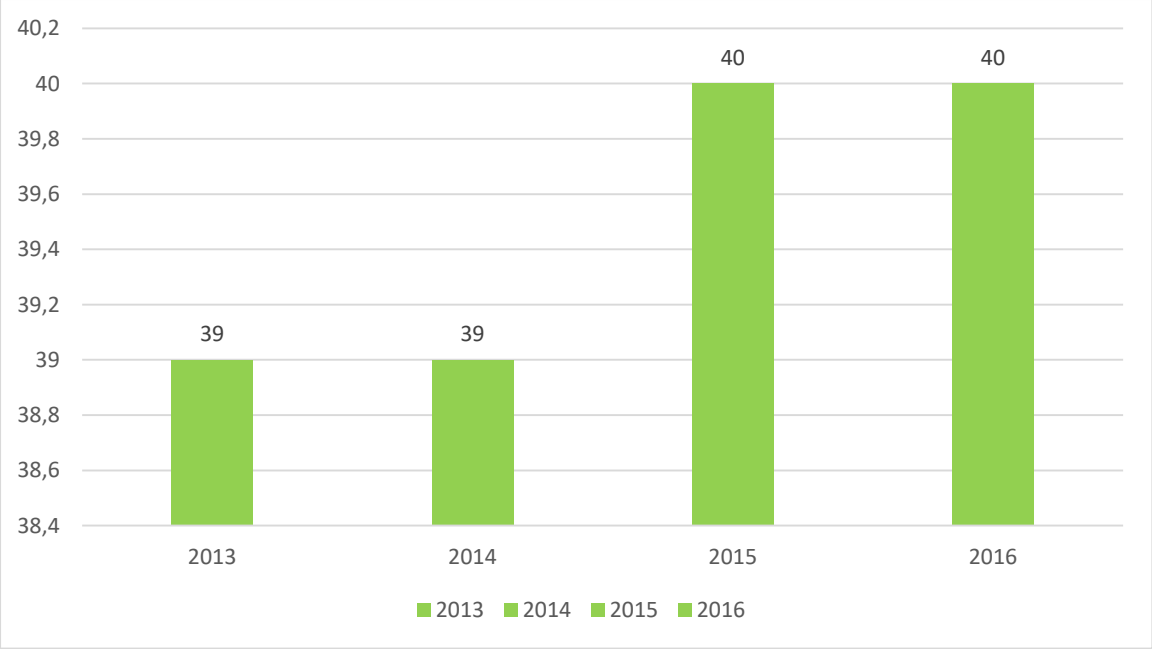

Źródło: opracowanie własne

Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Krężnicy Jarej działa na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pod nazwą: Prowadzenie na terenie powiatu lubelskiego ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ośrodek dysponuje 28 miejscami.

Ośrodek Wsparcia w Krężnicy Jarej prowdzi terapię zajęciową w pracowniach, w tym:

- Pracownia gospodarstwa domowego;
- Pracownia integracji społecznej;
- Pracownia aktywizacji zawodowej.

Pozostałymi usługami świadczonymi przez jednostkę są:

1) treningi umiejętności społecznych (z uwzględnieniem treningu umiejętności spędzania wolnego czasu – imprezy integracyjne, kulturalne itp.);
2) treningi umiejętności społecznych i interpersonalnych - trening prowadzenia rozmowy, rozwiązywania problemów, trening budowania zespołu, motywowanie do aktywności w oparciu o własne możliwości, kształcenie umiejętności współpracy i komunikowania się w grupie na zasadach otwartości, partnerstwa i wzajemności, trening konstruktywnych zachowań mający na celu naukę rozpoznawania emocji pozytywnych i negatywnych, trening pamięci i koncentracji uwagi, trening asertywności.

   Uczestnicy wspierani przez zespół wspierający potrafią samodzielnie określić swój stan emocjonalny, zapanować nad emocjami. Ważnym elementem w zakresie w/w treningu jest kształtowanie samorządności w społeczności.
3) Trening umiejętności spędzania czasu wolnego - obejmujący m.in.: rozwijanie zainteresowań lekturą książek i czasopism, filmami, rozwijanie umiejętności korzystania z takich form spędzania czasu wolnego jak turystyka, działalność rekreacyjna, udział w imprezach kulturalnych, sportowych, towarzyskich. Funkcjonowanie klubów zainteresowań w oparciu o aktywność uczestników, współudział, współorganizację różnych form spędzania czasu wolnego.

Wykres 11. Liczba uczestników OW w Krężnicy Jarej w latach 2013-2016 (z uwzg. rotacji)

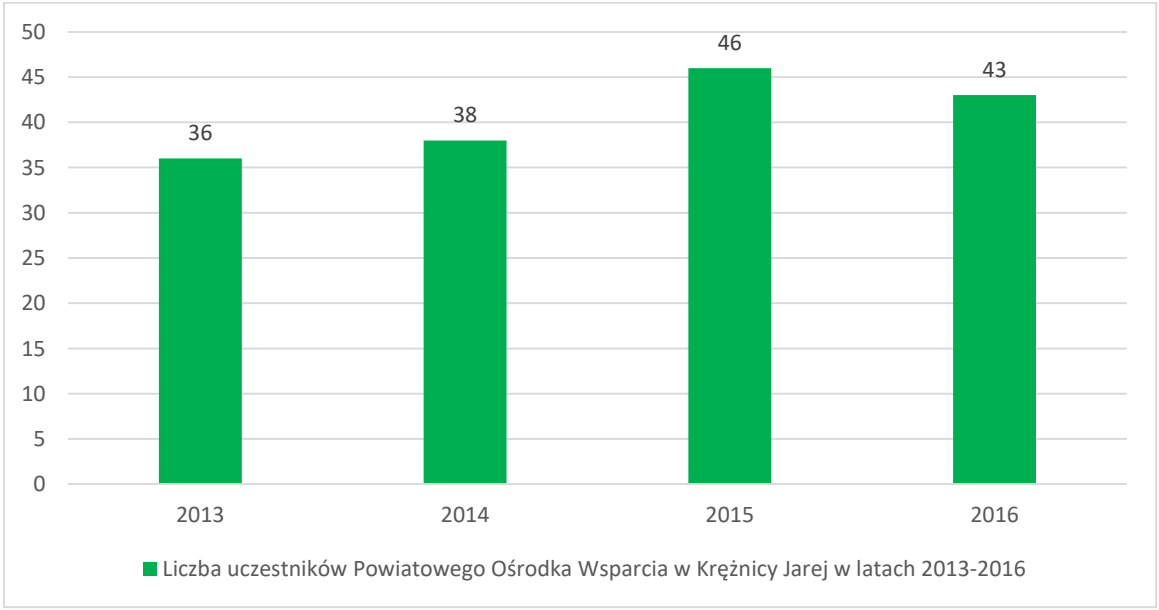

Źródło: opracowanie własne

Powiat Lubelski organizuje punkty nieodpłatnej pomocy prawnej dla mieszkańców powiatu pobierających świadczenia z pomocy społecznej, posiadających Kartę Dużej Rodziny, ważną legitymację weterana, kombatantom, osobom które nie ukończyły 26 lat, osobom które ukończyły 65 lat lub innym osobom uprawnionym. Powiat powierza prowadzenie 3 punktów nieodpłatnej pomocy prawnej organizacji pozarządowej prowadzącej działalność pożytku publicznego (Punkt 2 - Głusk, Jabłonna, Strzyżewice, punkt 4 - Niemce, Wólka, Bełżyce, punkt 6 - Borzechów, Niedrzwica Duża), 3 punkty prowadzi w ramach swojej działalności (Punkt nr 1 - Bychawa, punkty mobilne w miejscowościach; Krzczonów, Wysokie, Zakrzew, Punkt nr 3 – Jastków, punkt mobilny w miejscowości Garbów, Punkt nr 5 – Konopnica, punkt mobilny w miejscowości Wojciechów). Z kart nieodpłatnej pomocy prawnej wynika, iż w 2016r. z usługi skorzystało 1.609 osób. Grupą która najchętniej korzystała z bezpłatnej pomocy prawnej były osoby, które nie ukończyły 26 lat i osoby powyżej 65 roku życia. Przedsięwzięcie będzie realizowane w kolejnych latach.

2.2. Analiza SWOT - pomoc społeczna

Mocna strony	**Słabe strony**
- otwartość na problemy społeczne; - otwartość instytucji do współpracy; - dobrze funkcjonujące domy pomocy społecznej i ośrodki wsparcia; - dobrze przygotowana i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra działająca w sferze pomocy społeczne; - podejmowanie działań interdyscyplinarnych na rzecz polityki społecznej i rozwiązywania problemów społecznych.	- niedostateczna systemowa opieka nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi; - mało rozwinięta sieć wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi; - niedofinansowanie instytucji realizujących zadania pomocy społecznej.
Szanse	**Zagrożenia**
- sprawnie działający samorząd; - realizacja powiatowych programów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu; - wykorzystywanie już istniejącej infrastruktury społecznej.	- zarobkowa emigracja ludności i rozkład więzi rodzinnych; - brak postaw prospołecznych; - starzenie się społeczeństwa, co rodzi konieczność rozszerzenia infrastruktury o placówki opieki stacjonarnej i niestacjonarnej, usługi opiekuńcze i specjalistyczne; - niewystarczająca współpraca pomiędzy jednostkami sfery pomocy społecznej; - niewystarczająco rozwinięty system dziennego wsparcia osób niepełnosprawnych (długi okres oczekiwania na przyjęcie do POW).

2.3. Piecza zastępcza

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Funkcjonowanie pieczy zastępczej reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która obowiązuje od dnia 1 stycznia 2012r. Ustawa określa kompetencje dla jednostek samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej.

Gmina odpowiedzialna jest za pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym za poradnictwo specjalistyczne dla rodzin i zapewnienie usług asystentów rodziny. Do zadań własnych gminy należy również tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, a także współfinansowanie pobytu dzieci z terenu gminy umieszczonych w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Starosta Lubelski Zarządzeniem nr 159/2011 z dnia 27 grudnia 2011r. wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie, w związku z czym większość zadań powiatu z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest realizowanych przez tę jednostkę.

2.3.1. Charakterystyka rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzina piecza zastępcza to oparta na modelu wychowania rodzinnego forma pieczy zastępczej nad dziećmi i młodzieżą pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza zapewnia dziecku warunki rozwoju i wychowania odpowiednie do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju, w tym: odpowiednie warunki bytowe, możliwości rozwoju fizycznego i społecznego, zaspakajania indywidualnych potrzeb dziecka, właściwej edukacji i rozwoju zainteresowań, odpowiednie warunki do odpoczynku i organizacji czasu wolnego.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza;
2) rodzinny dom dziecka.

Rodziny zastępcze dzielą się na:

a) spokrewnione, które tworzą małżonkowie lub osoba będąca wstępnym lub rodzeństwem dziecka;
b) niezawodowe;
c) zawodowe, w tym:
   - zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego;
   - zawodowe specjalistyczne.

Rodziny niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka tworzą małżeństwa lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędące wstępnymi lub rodzeństwem

dziecka. W rodzinach zawodowych i niezawodowych możliwe jest umieszczenie do trójki dzieci, natomiast w rodzinnych domach dziecka – ośmioro. Przekroczenie ww. limitów jest możliwe w razie konieczności umieszczenia rodzeństwa, jednakże musi odbyć się to za zgodą odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka i po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)

Rodzinna piecza zastępcza	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Spokrewnione	126	103	108	67
Niezawodowe	30	25	28	46
Zawodowe	3	2	2	2
Rodzinne domy dziecka	1	1	1	1

W powiecie lubelskim w 2016r. w ogólnej liczbie rodzin zastępczych dominowały rodziny spokrewnione (ok. 58%). Rodziny niezawodowe stanowiły około 40% ogółu rodzin. Liczba rodzin zawodowych i rodzinnych domów dziecka kształtowała się na najniższym poziomie.

Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)

Rodzina zastępcza:	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Spokrewniona	135	131	131	86
Niezawodowa	43	49	30	60
Zawodowa	19	10	7	6
Rodzinny dom dziecka	4	4	5	5

W strukturze rodzin zastępczych, w przypadku rodzin spokrewnionych i niezawodowych dominują rodziny sprawujące opiekę nad 1 dzieckiem. Najbardziej liczebne są rodzinne domy dziecka, w których co do zasady przebywać może do 8 dzieci.

Wykres 12. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)

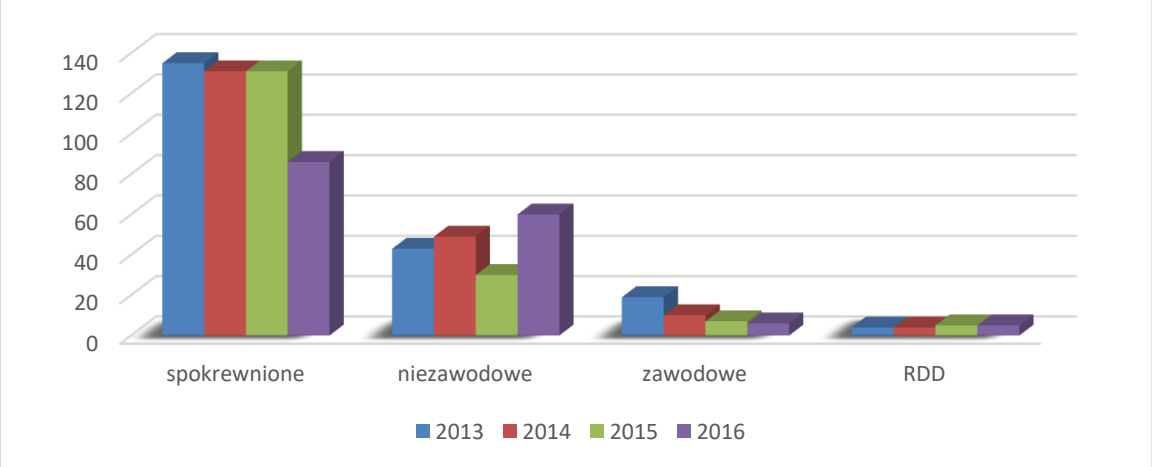

Źródło: opracowanie własne

Tabela 6. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w roku 2016 (stan na dzień 31 grudnia)

Wiek dzieci	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny dom dziecka
0-1	0	0	0	0
1-3	0	0	3	0
4-6	0	6	3	0
7-13	36	16	0	5
14-17	37	19	0	0
18-24	13	19	0	0

Wykres 13. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w roku 2016 (stan na dzień 31 grudnia)

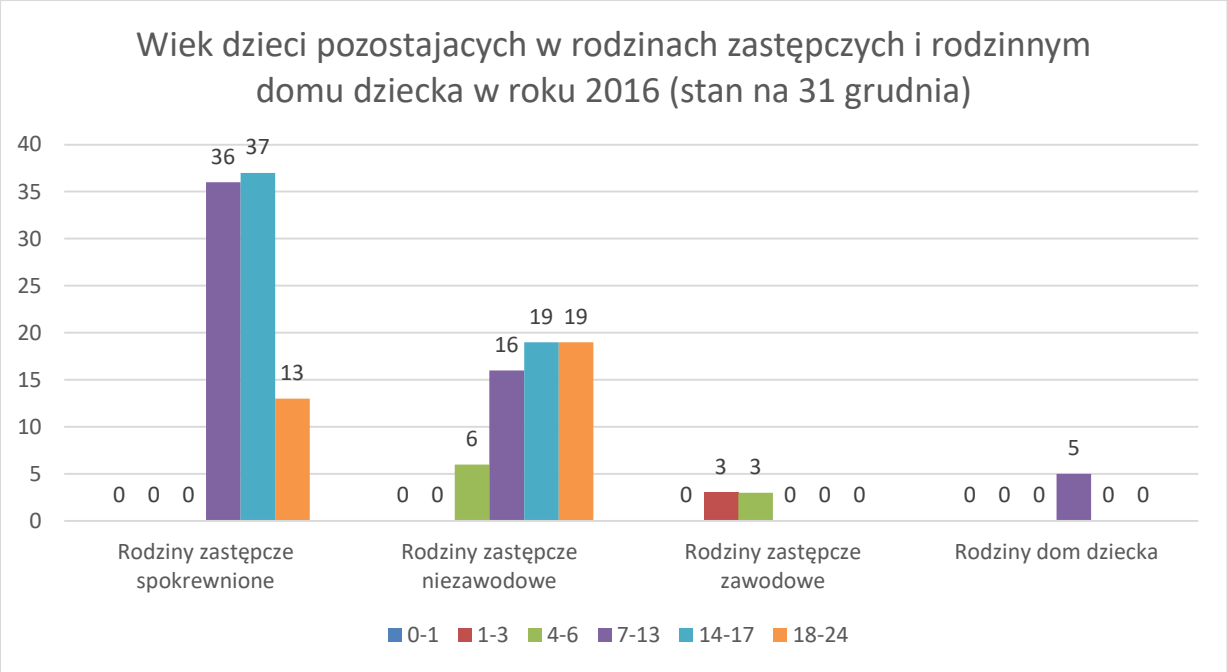

Źródło: opracowanie własne

W rodzinach zastępczych w najliczniejszej grupie pod względem wieku są dzieci od 7 do 17 roku życia. W rodzinach przebywają również osoby pełnoletnie, które kontynuują naukę, do 24 roku życia.

Rodzinom zastępczym udzielana jest pomocy w realizacji zadań poprzez zapewnienie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W 2017r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie zatrudnia 5 koordynatorów (z wykształceniem pedagogicznym, psychologicznym lub pracy socjalnej). Wynagrodzenia koordynatorów są pokrywane w części (ok. 50%) z budżetu państwa z programu „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej", pozostałą część finansuje Powiat Lubelski. Pod opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej znajduje się do 15 rodzin zastępczych, w których jest umieszczonych ok. 20 dzieci. Od 2016r. ponad połowa rodzin zastępczych z powiatu lubelskiego jest objęta tą formą wsparcia.

2.3.2 Charakterystyka instytucjonalnej pieczy zastępczej

W powiecie lubelskim funkcjonują 4 placówki opiekuńczo–wychowawcze typu socjalizacyjnego: Dom Dziecka „Dworek" w Przybysławicach, Dom Dziecka „Nowy Dom" w Przybysławicach, Dom Dziecka w Woli Gałęzowskiej oraz Dom Dziecka „Oficyna" w Woli Gałęzowskiej. Placówki te mogą również przyjmować dzieci z interwencji. Celem placówek jest zapewnienie dzieciom całodobowej opieki i wychowania oraz zaspakajanie niezbędnych potrzeb bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych, religijnych. Po dokonaniu dogłębnej analizy sytuacji dziecka i jego rodziny, sporządzony zostaje, a następnie realizowany indywidualny plan pracy z dzieckiem i rodziną zmierzający do osiągnięcia jednego z trzech celów: reintegracji dziecka z rodziną, znalezienia dla dziecka trwałego miejsca w środowisku rodziny zastępczej lub adopcyjnej lub usamodzielnienia.

Domy dziecka w Woli Gałęzowskiej i Przybysławicach to całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego i interwencyjnego. Podmiotem prowadzącym placówki jest Powiat Lubelski. Dom Dziecka w Woli Gałęziowskiej przeznaczony jest dla 30 podopiecznych, Dom Dziecka „Oficyna" w Woli Gałęzowskiej - dla 14 podopiecznych, Dom Dziecka „Dworek" w Przybysławicach to placówka opiekuńczo-wychowawcza możliwością umieszczenia maksymalnie 30 dzieci, Dom Dziecka „Nowy Dom" w Przybysławicach zapewnia miejsca 14 podopiecznym. Według nowych standardów przewidzianych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przy placówkach funkcjonują centra administracyjne domów dziecka.

Pracę z dziećmi w obu domach realizują wychowawcy, pedagodzy, psycholodzy oraz pracownicy socjalni w oparciu o roczny plan pracy wychowawczej, indywidualny plan pracy z dziećmi (modyfikowany 2 razy w roku) zgodnie z rozporządzeniem dot. opieki zastępczej instytucjonalnej. Realizowana jest również praca w kołach: sportowym, plastycznym, kulinarnym i teatralnym i innych.

Wykres 14. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu lubelskiego w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)

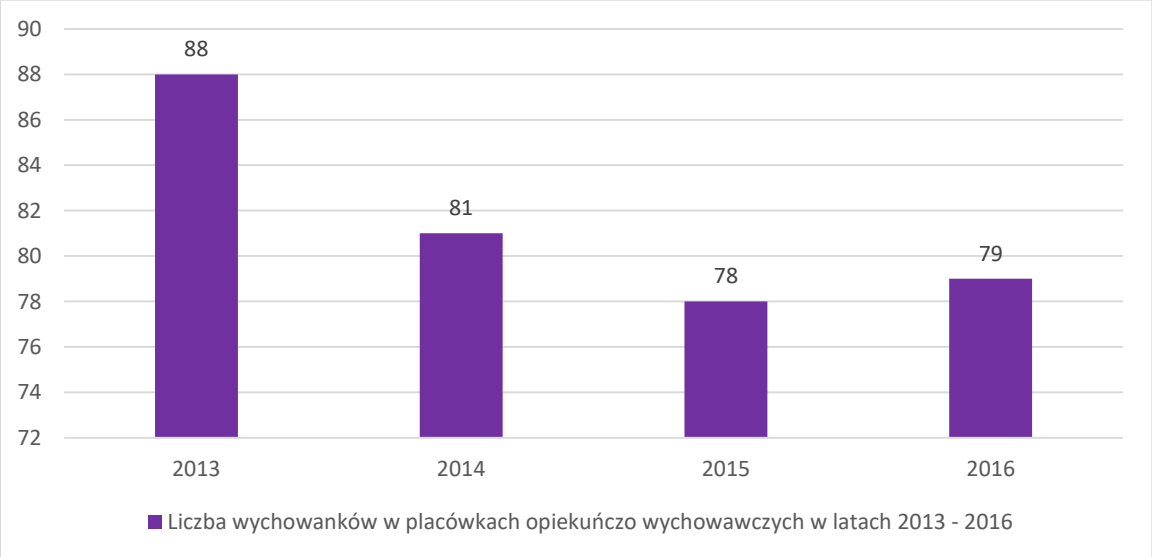

Źródło: opracowanie własne

W placówkach opiekuńczo–wychowawczych prowadzonych przez Powiat Lubelski, przebywają głównie dzieci z powiatu lubelskiego. Łączna liczba miejsc w placówkach wynosi 88. W 2013r. w placówkach przebywało 88 dzieci, w 2014r. – 81, 2015r. – 79, w 2016r. – 79 wychowanków. W przypadku posiadania wolnych miejsc, do placówki kierowane są dzieci spoza powiatu lubelskiego. Wówczas powiat kierujący dziecko pokrywa koszty jego utrzymania w placówce.

Spadek liczby dzieci przebywających w placówkach w ciągu ostatnich lat wynika z konieczności kierowania dzieci do rodzinnych form pieczy zastępczej, szczególnie dotyczy to dzieci poniżej 10 roku życia.

Tabela 7. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu lubelskiego w roku 2016, z podziałem na wiek (stan na 31 grudnia)

Wiek dzieci	2016
0-1	0
1-3	0
4-6	1
7-13	59
14-17	15
18-24	4

Źródło: opracowanie własne

Wykres 15. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wg wieku (stan na 31 grudnia)

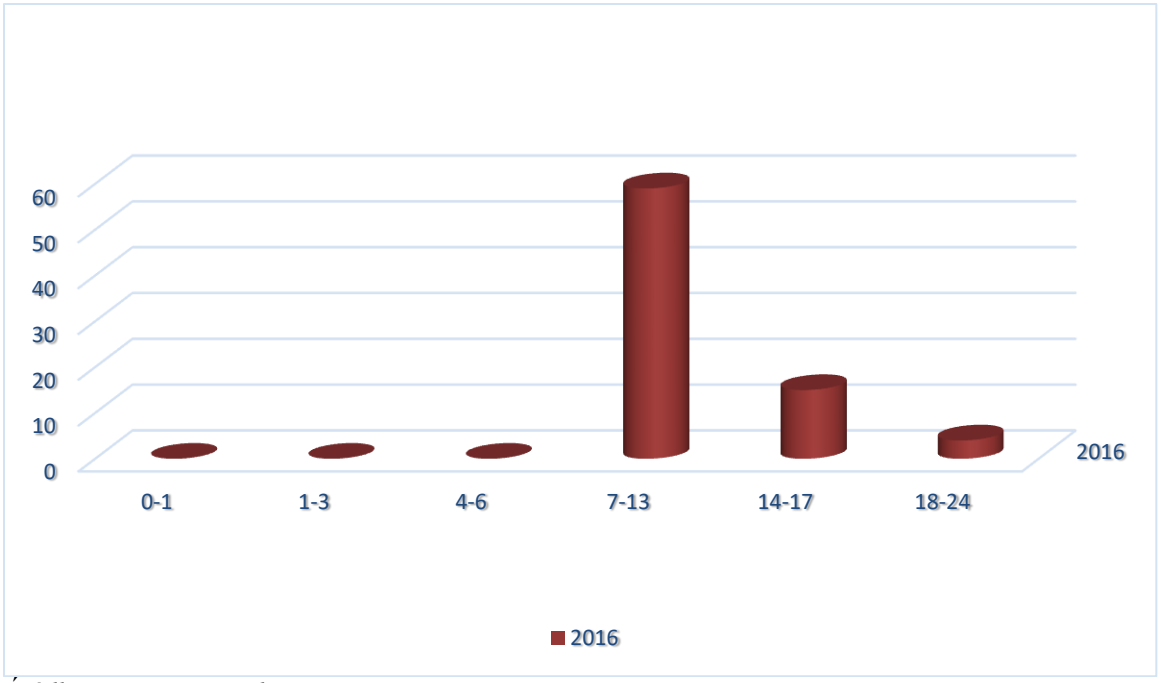

Źródło: opracowanie własne

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych mogą przebywać dzieci w wieku do 24 roku życia jeśli kontynuują naukę. Większość wychowanków stanowią dzieci w wieku od 7 do 13 lat oraz starsze.

W placówkach poza powiatem lubelskim obecnie dzieci umieszczane są tylko w szczególnie uzasadnionych sytuacjach. Najczęściej jest to spowodowane koniecznością skorzystania ze specjalistycznych form, takich jak regionalna placówka opiekuńczo–terapeutyczna, placówka dla małoletnich matek z dziećmi lub wioski dziecięce. Dopuszcza się również poszukiwanie miejsc poza powiatem w sytuacji braku miejsc w placówkach powiatowych.

Pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych udzielana jest pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Wsparcie to polega na: pracy socjalnej, wyznaczeniu opiekuna osoby usamodzielniającej się oraz opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia się.

Wychowankom udzielane są następujące rodzaje pomocy:

1) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki;
2) pomoc pieniężna na usamodzielnienie;
3) pomoc na zagospodarowanie;
4) pomoc w postaci pracy socjalnej.

Wykres 16. Liczba dzieci usamodzielnianych z powiatu lubelskiego w latach 2013 - 2016

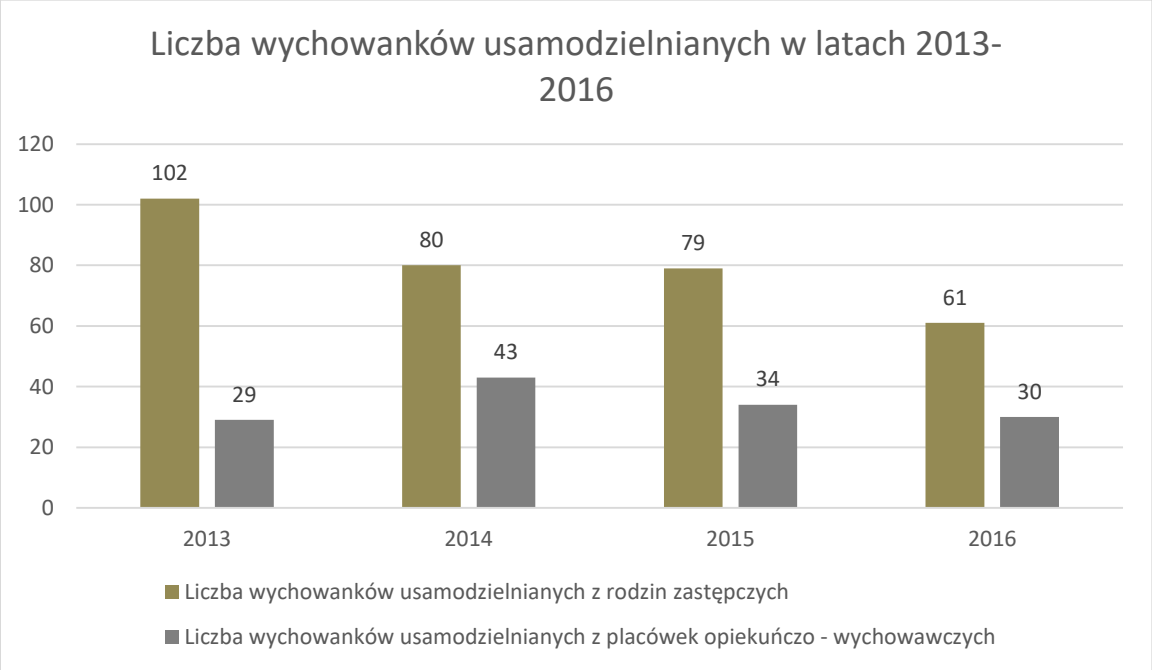

Źródło: opracowanie własne

Obserwujemy spadek liczby wychowanków na przestrzeni ostatnich lat, zarówno tych usamodzielnianych z rodzin zastępczych jak i z placówek. W 2013r. usamodzielniały się 102 osoby, natomiast w 2016r. było to już tylko 61 osób. Podobnie sytuacja ma się z usamodzielnianymi wychowankami z placówek opiekuńczo-wychowawczych. Niewielki wzrost osób usamodzielnianych zaobserwowano w 2014r., kiedy to usamodzielniały się 43 osoby (w stosunku do 2013r. – 29 osób), jednakże w kolejnych latach liczba ta spadała i w 2016r. usamodzielnianych było 30 wychowanków.

2.4. Analiza SWOT – piecza zastępcza

Mocne strony	**Słabe strony**
- promowanie rodzicielstwa zastępczego; - wykwalifikowana kadra pieczy zastępczej; - wzrost zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej; - funkcjonowanie na terenie powiatu placówek opiekuńczo – wychowawczych; - stale rozwijający się system pieczy zastępczej - udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym, - kwalifikowanie i szkolenie na rodziny zastępcze; - wspieranie pełnoletnich i usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.	- mała liczba kandydatów na rodziców zastępczych; - brak rodzin zastępczych specjalistycznych; - brak mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej; - zjawisko „dziedziczenia" biedy i bezradności społecznej.
Szanse	**Zagrożenia**
- zwiększająca się świadomość społeczna rodzin; - rozwijanie współpracy pomiędzy jednostkami samorządowymi, a organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania prawidłowego funkcjonowania rodzin i przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym oraz zapobiegania umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej; - możliwość podnoszenia kwalifikacji i szkolenia kadry systemu pomocy społecznej i stałe podnoszenie poziomu kompetencji kwalifikacji pracowników instytucji pomocowych; - realizacja powiatowych programów wspierających rodzinę.	- nakładanie nowych dodatkowych zadań na instytucje systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej bez zwiększenia środków na realizację tych zadań; - niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi; - pogłębianie się zjawiska bezradności społecznej oraz niezaradności rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych; - brak perspektyw zawodowych dla rodzin i ich emigracja zarobkowa (wzrost zjawiska eurosieroctwa); - występowanie zjawiska dziedziczenia biedy i bezradności społecznej, - zbyt mało środków na finansowanie wszystkich zadań pieczy zastępczej; - trudna sytuacja ekonomiczna rodzin; - negatywne postawy wynikające z zaniku wzorców wychowawczych i autorytetów.

2.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Przemoc dorosłych wobec siebie, w szczególności wobec kobiet i małoletnich dzieci które nie czują się bezpiecznie w domu rodzinnym, jest zachowaniem negatywnym i szkodliwym społecznie. Bardzo ważne jest, aby uzmysłowić sobie powagę problemu, jakim jest stosowanie przemocy wobec najbliższych. Przemoc w rodzinie jest tym rodzajem przemocy, której ujawnienie jest wyjątkowo trudne.

Przemoc kierowana jest ku osobom zależnym i określona jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań o charakterze fizycznym, seksualnym i emocjonalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerenności, podporządkowanie jej myśli i działań żądaniom i potrzebom sprawcy.

Sprawcy przemocy na ogół starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążania odpowiedzialnością ofiary. Ważne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie.

Skala przemocy, jej zasięg oraz oddziaływanie społeczne decydują o tym, jaki powinien być system przeciwdziałania przemocy domowej. W powiecie lubelskim podejmowane są działania profilaktyczne w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie. Zgodnie ze swymi kompetencjami zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmują Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Lublinie, ośrodki pomocy społecznej, ośrodek interwencji kryzysowej, jednostka specjalistycznego poradnictwa oraz komisariaty policji.

Wykres 17. Liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2013-2016

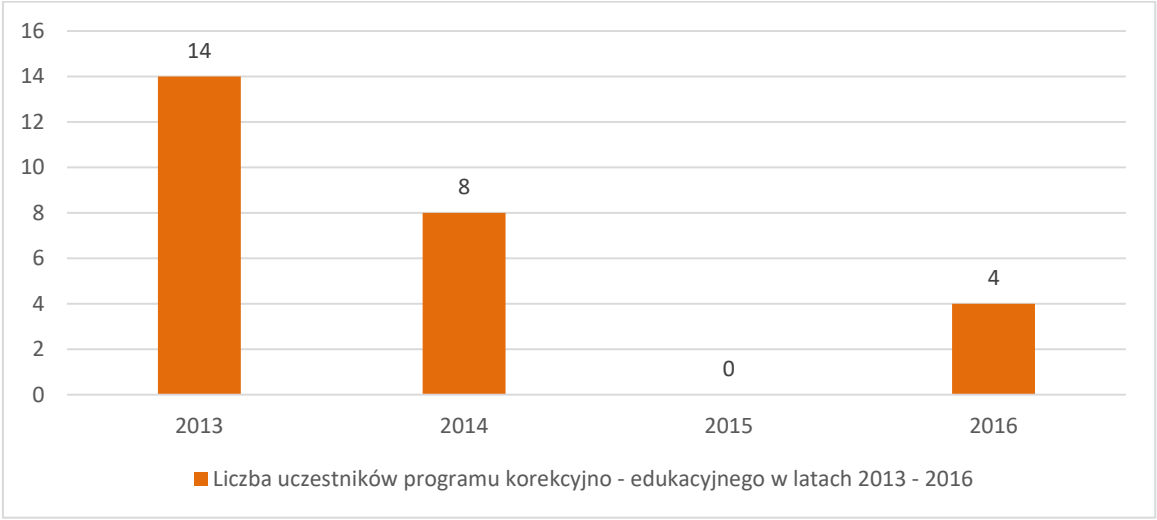

Źródło: opracowanie własne

Na terenie powiatu lubelskiego działa **Ośrodek Interwencji Kryzysowej** na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pod nazwą: Prowadzenie na terenie powiatu lubelskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Bychawie.

Od października 2003r. prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest zadaniem realizowanym przez Bychawskie Stowarzyszenie „Podkowa". OIK jest czynny w dni powszednie. Hostel (działający w strukturach OIK) jest całodobowy. Mogą w nim znaleźć schronienie jednocześnie dwie rodziny na czas rozwiązania sytuacji kryzysowej. Problemy zgłaszane przez klientów dotyczą sytuacji związanych najczęściej z: przemocą w rodzinie, kryzysami o władzę rodzicielską, kryzysami małżeńskimi, problemami wychowawczymi, alkoholizmem bądź chorobą psychiczną członka rodziny. Działania podejmowane na rzecz klientów:

- pomoc psychologiczna;
- pomoc pedagogiczna;
- działalność informacyjna;
- interwencja kryzysowa;
- poradnictwo socjalne;
- hostel.

Wiele z osób, które zdecydowały się skorzystać z pomocy OIK, otrzymały wszechstronne wsparcie i konstruktywnie rozwiązały swoje problemy.

Kolejnym podmiotem realizującym zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Stowarzyszenie Rysa w Lublinie prowadzące **Jednostkę specjalistycznego poradnictwa** na potrzeby powiatu lubelskiego, działającą na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pod nazwą: Prowadzenie na terenie powiatu lubelskiego Jednostki Specjalistycznego Poradnictwa. Kadrę Stowarzyszenia Rysa tworzą profesjonalnie wykształceni, posiadający bogate doświadczenie zawodowe specjaliści: pedagodzy, psycholodzy, prawnicy, socjolodzy, politolodzy. Osoby te posiadają wieloletni staż, doświadczenie w pracy wychowawczej, resocjalizacyjnej, prawniczej i naukowej. Członkowie stowarzyszenia zawodowo i społecznie zajmują się udzielaniem fachowej, interdyscyplinarnej pomocy i wsparcia. Ich działania są dedykowane m. in. osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonym wykluczeniem społecznym, ze środowisk dysfunkcyjnych, z uwzględnieniem osób odbywających kary pozbawienia wolności i opuszczających placówki penitencjarne, jak też pokrzywdzonych przestępstwem i ich rodzin.

Cele Stowarzyszenia są realizowane poprzez działania takie jak:

- poradnictwo psychologiczne i psychoedukacyjne;
- oddziaływania profilaktyczne;
- doradztwo zawodowe i rozwój kwalifikacji zawodowych;
- działania podnoszące kompetencje i umiejętności społeczne, oddziaływania wychowawczo – resocjalizacyjne;
- pomoc socjalna;
- poradnictwo prawne;
- readaptacja społeczna;

- realizacja programów: resocjalizacyjnych, profilaktycznych, edukacyjnych, pomocowych oraz projektów informatycznych;
- współpraca z Ośrodkami Kuratorskimi działającymi przy Sądach Rejonowych.

Powiat Lubelski realizuje **Program korekcyjno–edukacyjny wobec sprawców przemocy** prowadzony w formie działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych, ukierunkowanych na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc. Głównym celem programu jest nabycie przez sprawców przemocy umiejętności powstrzymywania i opanowywania agresji zarówno słownej, jaki i fizycznej, branie odpowiedzialności za swoje czyny i zachowanie, zmiana sposobu myślenia i systemu przekonań. Podejmowane ze sprawcami przemocy działania, w swoim założeniu mają sprzyjać rozwojowi zachowań partnerskich, podnoszeniu wiedzy na temat mechanizmów powstania przemocy oraz kształtowaniu umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy.

Powiatowy program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie ma na celu zmniejszenie skali przemocy w rodzinie w powiecie lubelskim poprzez podejmowanie działań profilaktycznych w rodzinach z tzw. grupy ryzyka. Ważne jest podejmowanie kompleksowych działań, udzielenie specjalistycznej pomocy ofiarom, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Cele szczegółowe programu:

1) zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie;
2) udzielanie wsparcia i pomocy rodzinie, w tym będącej w sytuacji przemocy domowej;
3) pomoc rodzinom dysfunkcyjnym, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonych przemocą;
4) zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych;
5) propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich;
6) zapewnienie usług poradniczych, wspierających i edukacyjnych dla wszystkich rodzin.

Odbiorcami programu są :

- rodziny dotknięte przemocą: ofiary przemocy, sprawcy przemocy;
- rodziny niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo;
- dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym;
- osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowane społecznie;
- przedstawiciele władz lokalnych, instytucji i służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

2.6. Analiza SWOT – przemoc w rodzinie

Mocne strony	**Słabe strony**
- intensyfikacja działań instytucjonalnych ukierunkowanych na zapobieganie przemocy; - prowadzenie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą; - realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy; - realizacja - posiadanie miejsc noclegowych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej.	- niska wrażliwość społeczna na przemoc w rodzinie; - brak wiedzy na temat rzeczywistej skali występowania przemocy domowej; - zbyt mała liczba miejsc hostelowych dla ofiar przemocy i osób w trudnej sytuacji życiowej; - mała liczba sprawców przemocy objętych działaniami terapeutycznymi; - mało skuteczne działania korekcyjno – interwencyjne adresowane do sprawców przemocy.
Szanse	**Zagrożenia**
- kampanie społeczne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie podnoszące poziom wiedzy i świadomości społeczeństwa na temat zjawiska przemocy w rodzinie; - podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy; - dostępność różnych form instytucjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie; - zwiększenie współpracy instytucjonalnej.	- postępujący kryzys rodziny oraz przemoc w rodzinie; - ukrywanie zjawiska przemocy domowej, - brak możliwości objęcia wsparciem wszystkich ofiar przemocy w rodzinie; - trudności w odseparowaniu ofiar od sprawców przemocy w rodzinie; - negatywne wzorce zachowań społecznych.

Rozdział III. Niepełnosprawność

3.1. Problem niepełnosprawności

Jednym z kluczowych problemów społecznych jest niepełnosprawność i długotrwała choroba, która utrudnia, a czasem uniemożliwia sprawne funkcjonowanie w środowisku. Długotrwała choroba, czyli choroba przewlekła jak nazwa wskazuje, nie jest stanem przejściowym, lecz wiąże się z dolegliwościami, które nie mijają, lecz utrzymują się przez długie lata, a często w miarę upływu czasu także nasilają. Wpływa to na funkcjonowanie człowieka niemal w każdej sferze życia, ponieważ dotychczasowe życie zostaje podporządkowane chorobie. Negatywne skutki długotrwałej choroby powodują obniżenie sprawności fizycznej, pogorszenie samopoczucia, ograniczenia w podejmowaniu jakiejkolwiek pracy, zwłaszcza zawodowej, jak również ograniczenia w kontaktach społecznych. Taki stan organizmu, utrzymujący się przez dłuższy okres wywołuje niepewność, bezsilność, frustrację i wiele innych negatywnych emocji, skutkiem czego są nierzadko zaburzenia w sferze psychicznej, prowadzące niekiedy do depresji. Towarzyszące długotrwałej chorobie dolegliwości zdrowotne wymagają zazwyczaj dużych nakładów finansowych, potrzebę długotrwałej opieki lekarskiej, co wiąże się z pogorszeniem kondycji finansowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Konsekwencją przewlekłych problemów ze zdrowiem bywa często niepełnosprawność.

Osoby niepełnosprawne dzielą się na 2 grupy: osoby niepełnosprawne prawnie, czyli te które posiadają potwierdzoną orzeczeniem niepełnosprawność, wydanym przez odpowiedni organ do tego uprawniony i osoby niepełnosprawne biologicznie, które subiektywnie odczuwają ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, właściwie do swojego wieku.

Jak wynika z ostatnio przeprowadzonego Narodowego Spisu Powszechnego z 2011r., w powiecie lubelskim zamieszkuje 29.546 osób niepełnosprawnych. W stosunku do ogólnej liczby mieszkańców powiatu (136.355 osób w 2011r.), osoby niepełnosprawne stanowią 22% populacji. Rozmiary zjawiska niepełnosprawności w dużym stopniu odzwierciedlają kondycję społeczną i zdrowotną ludności. Należy również pamiętać, iż wraz z wiekiem następuje wzrost liczby osób z niepełnosprawnością.

W powiecie lubelskim ustalaniem niepełnosprawności zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, który wydaje orzeczenia w dwóch kategoriach wiekowych: dla dzieci do 16-stego roku życia bez określenia stopnia niepełnosprawności oraz dla osób po 16-stym roku życia z określeniem stopnia niepełnosprawności.

Ilość wydawanych rocznie orzeczeń o niepełnosprawności wynosi średnio ok. 2 tys. W okresie ostatnich 5 lat najwięcej orzeczeń wydano w 2016r. (2.310).

Wykres 18. Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w latach 2012–2016, wg liczby złożonych wniosków

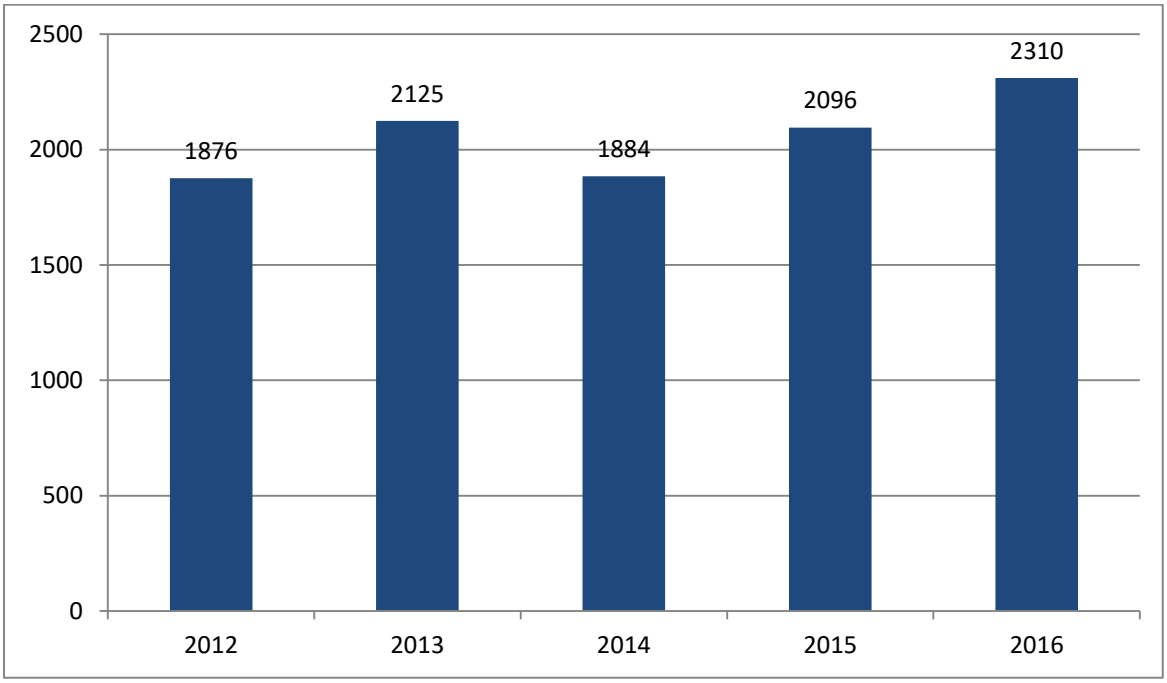

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie w latach 2012-2016

Zjawisko niepełnosprawności dobrze ilustruje poniższy wykres. Orzeczone stopnie niepełnosprawności wymownie ukazują kondycję społeczeństwa powiatu.

Wykres 19. Orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup niepełnosprawności wydane przez PZON w 2016r.

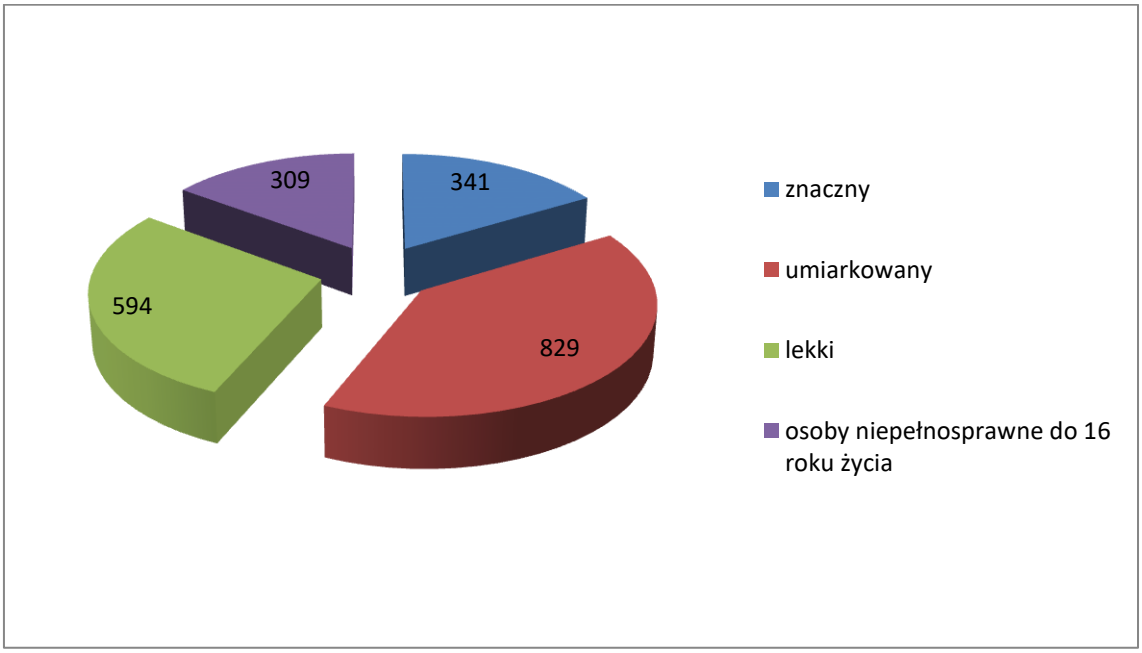

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

3.2. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Do zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizowanych przez powiat na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046) należy:

1) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
2) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach osób niepełnosprawnych;
3) prowadzenie doradztwa na rzecz osób niepełnosprawnych;
4) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
5) sporządzanie sprawozdawczości, analiz, raportów z realizowanych zadań;
6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej tych osób;
7) dofinansowanie ze środków PFRON zadań z zakresu rehabilitacji społecznej:
   - uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
   - zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
   - likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
   - dofinansowanie tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika;
   - dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej oraz nadzór nad ich działalnością;
8) przeprowadzanie wizji lokalnych u beneficjentów w zakresie likwidacji barier, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego oraz sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Powiat Lubelski otrzymuje corocznie, zgodnie z algorytmem, środki finansowe pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Środki te wydatkowane są na zadania określone w w/w ustawie. Inne działania na rzecz osób niepełnosprawnych to realizacja pilotażowego programu „Aktywny samorząd", „Programu wyrównywania różnic między regionami", czy też projekty współfinansowane ze środków Unii Europejskiej. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej realizowane są przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowy Urząd Pracy. Poniższa tabela przedstawia strukturę wydatków poniesionych na realizację zadań w latach 2014-2016.

Tabela 8. Wydatki z tytułu realizacji zadań Powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w latach 2014-2016

Realizowane zadania	Wykorzystane środki w 2014r.	Wykorzystane środki w 2015r.	Wykorzystane środki w 2016r.
Dotacja do rozpoczęcia działalności gospodarczej	0,00 zł	20 000,00 zł	0,00 zł
Zwrot wydatków na instrumenty i usługi rynku pracy	10 929,00 zł	29 388,00 zł	21 249,00 zł
Dofinansowania do turnusów rehabilitacyjnych	342 172,00 zł	256 476,00 zł	192 773,00 zł
Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne/ środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny	492 909,00 zł	644 930,00 zł	726 902,00 zł
Dofinansowanie do sportu, kultury i rekreacji osób niepełnosprawnych	14 617,00 zł	15 000,00 zł	9 848,00 zł
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	185 554,00 zł	166 257,00 zł	134 002,00 zł
Zobowiązania dotyczące dofinansowania kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej	532 656,00 zł	554 256,00 z	575 856,00 zł
RAZEM	**1 578 837,00 zł**	**1 686 307,00 zł**	**1 660 630,00 zł**

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie w latach 2014-2016

Na terenie powiatu lubelskiego realizowana jest również rehabilitacja osób niepełnosprawnych w ramach warsztatów terapii zajęciowej (WTZ). Warsztat terapii zajęciowej oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę tworzącą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia poprzez:

- ogólne usprawnianie;
- rozwijanie umiejętności, w tym wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej;
- przygotowanie do życia w środowisku społecznym, w szczególności poprzez rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz rozwój innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej i fizycznej;
- rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy;
- rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy albo szkolenia zawodowego.

W powiecie lubelskim WTZ prowadzony jest przez Fundację „Między Nami" w Krężnicy Jarej – utworzony w 1994r. Aktualnie warsztat zapewnia rehabilitację dla 36 uczestników. Działalność WTZ finansowana jest w 90% ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i w 10% ze środków Powiatu Lubelskiego.

3.3. Programy realizowane ze środków PFRON

Jednym z programów realizowanych przez Powiat Lubelski jest „**Program wyrównywania różnic między regionami".**

Celem strategicznym programu jest wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, zamieszkujących regiony słabo rozwinięte gospodarczo i społecznie w dostępie do rehabilitacji zawodowej i społecznej. Dofinansowanie ze środków przeznaczonych na realizację programu obejmuje:

- obszar B (likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania) – część kosztów likwidacji barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania;
- obszar C (tworzenie spółdzielni socjalnych osób prawnych) – część kosztów utworzenia spółdzielni socjalnej w zakresie adaptacji pomieszczeń oraz wyposażenia stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych;
- obszar D (likwidacja barier transportowych) – część kosztów zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych;
- obszar E (dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w projektach dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych) – wymagany wkład własny beneficjentów pomocy w projekty dotyczące aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych;
- obszar F (tworzenie warsztatów terapii zajęciowej) – część kosztów utworzenia warsztatów terapii zajęciowej (prace adaptacyjne, modernizacja lub rozbudowa obiektu, zakup niezbędnego wyposażenia).

Tabela 9. Środki pozyskane w ramach programu ”Wyrównywanie różnic między regionami II” w latach 2014-2016

Rok	Przedmiot dofinansowania	Odbiorca	Kwota dofinansowania
2014	dofinansowanie zakupu mikrobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Załuczu	70 000,00 zł
	dofinansowanie zakupu mikrobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Dom Pomocy Społecznej w Matczynie	66 960,0 zł
	dofinansowanie zakupu mikrobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Gmina Niemce	70 000,00 zł
	dofinansowanie zakupu autobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Gmina Wólka	100 000,00 zł
2015	dofinansowanie zakupu mikrobusu	Centrum Administracyjne Domu Dziecka w Przybysławicach	65 000,00 zł
	dofinansowanie zakupu mikrobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Zespół Szkół im. A. Kwiatkowskiego w Bychawie	70 000,00 zł
	dofinansowanie zakupu autobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Gmina Strzyżewice	120 000,00 zł
2016	dofinansowanie zakupu mikrobusu przystosowanego do przewozu osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Matczynie	64 872,50 zł
2016	dofinansowanie wkładu własnego w ramach projekt „Wyższy standard – lepsza jakość w Domu Pomocy Społecznej w Matczynie” współfinansowanego ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.	Powiat Lubelski	363 431,98 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań do PFRON

Program „Aktywny samorząd”

Kolejnym programem finansowanym ze środków PFRON jest „Aktywny samorząd”, realizowany w od 2012r. Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Do celów szczegółowych programu zaliczamy:

- przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji;
- wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Tabela 10. Wydatki z tytułu realizacji programu „Aktywny samorząd” w latach 2014-2016

Rok	Liczba zawartych umów	Kwota wypłacona
2013	119	460 505,30 zł
2014	139	523 333,69 zł
2015	123	370 213,48 zł
2016	119	254 983,28 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie

Projekt „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w województwie lubelskim – edycja II”

Powiat Lubelski jako jeden z partnerów Umowy Konsorcjum Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2013-2015 realizuje projekt „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w województwie lubelskim – edycja II” w ramach działania 8.3 „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w województwie lubelskim – enclusion” osi priorytetowej 8. „Społeczeństwo informacyjne – zwiększenie innowacyjności gospodarki” Programu Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013, w ramach którego 100 osób niepełnosprawnych i 57 rodzin zastępczych a także podopieczni 2 Domów Dziecka, Domu Pomocy Społecznej z terenu powiatu lubelskiego otrzymało wsparcie w postaci bezpłatnego użyczenia zestawów komputerowych, urządzeń wielofunkcyjnych oraz bezpłatnego dostępu do Internetu. Beneficjenci w ramach projektu skorzystali również z bezpłatnego szkolenia obsługi w/w sprzętu.

Uczestnicy projektu podnieśli swoje kompetencje w zakresie korzystania z nowoczesnych technologii informatyczno – komunikacyjnych, np. wiele osób nauczyło się

obsługiwać swoje konta bankowe, założyło swoje profile na serwisach społecznościowych, korzysta z treści dostępnych w sieci internetowej (gazety, zdjęcia, archiwa), robi zakupy przez Internet. Niektórym z beneficjentów udało się poprawić swój status społeczny poprzez znalezienie pracy przez Internet.

Zgodnie z Umową Konsorcjum, Powiat Lubelski przez kolejne 5 lat od 1 stycznia 2016r. będzie zapewniał trwałość projektu dla beneficjentów kontynuując finansowanie dostępu do Internetu a także monitoring i pomoc techniczną.

3.4. Analiza SWOT - niepełnosprawność

Mocne strony	**Słabe strony**
– wykwalifikowana kadra pomocy społecznej; – duża aktywność organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych; – funkcjonowanie na terenie powiatu warsztatów terapii zajęciowej, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia; – udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy środowiskowej; – pozyskiwanie środków zewnętrznych w tym z funduszy europejskich do realizacji projektów, mających na celu poprawę jakości życia i wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych; – dobra współpraca instytucji samorządowych z organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia udzielanego osobom niepełnosprawnym.	– brak kontynuacji rehabilitacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych po opuszczeniu warsztatów terapii zajęciowej w celu przeciwdziałania regresowi; – brak dostatecznej pomocy finansowej dla osób niepełnosprawnych; – bariery architektoniczne, komunikacyjne utrudniające funkcjonowanie osób niepełnosprawnych; – niewystarczająca liczba wolontariuszy zaangażowanych w pracę z osobami niepełnosprawnymi; – brak kompleksowej rehabilitacji osób niepełnosprawnych; – wysoki poziom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych; – słaby dostęp do specjalistycznych usług medycznych; – służba zdrowia nieprzystosowana do realizacji potrzeb osób niepełnosprawnych.
Szanse	**Zagrożenia**
– rozwój infrastruktury przyjaznej osobom niepełnosprawnym; – wykorzystanie środków europejskich na finansowanie szeroko pojętej rehabilitacji osób niepełnosprawnych; – zróżnicowanie form wsparcia osób niepełnosprawnych; – promocja aktywizacji osób niepełnosprawnych wśród pracodawców; – kampanie społeczne zwracające uwagę na problemy osób starszych i niepełnosprawnych; – zwiększenie dotacji dla pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne.	– niewystarczająca współpraca instytucji pomocowych; – bierna postawa części osób niepełnosprawnych – brak zainteresowania integracja społeczną; – trudna sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy; – zagrożenie osób niepełnosprawnych ubóstwem; – bariery społeczne utrudniające zatrudnianie osób niepełnosprawnych; – rosnąca liczba osób niepełnosprawnych.

Rozdział IV. Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy

4.1. Bezrobocie i rynek pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie wraz z Filiami w Bełżycach i Bychawie swym zakresem działania obejmuje teren powiatu lubelskiego.

Od 2013r. obserwowany jest spadek stopy bezrobocia obrazujący stosunek osób zawodowo czynnych do ogółu zarejestrowanych. Na koniec grudnia 2016r. stopa bezrobocia w kraju wynosiła 8,3 %, w województwie lubelskim 10,4%, zaś w powiecie lubelskim 8,6% i wszystko wskazuje na to, że w 2017r. również będzie spadała o kolejne procenty.

Wykres 20. Stopa bezrobocia w powiecie lubelskim

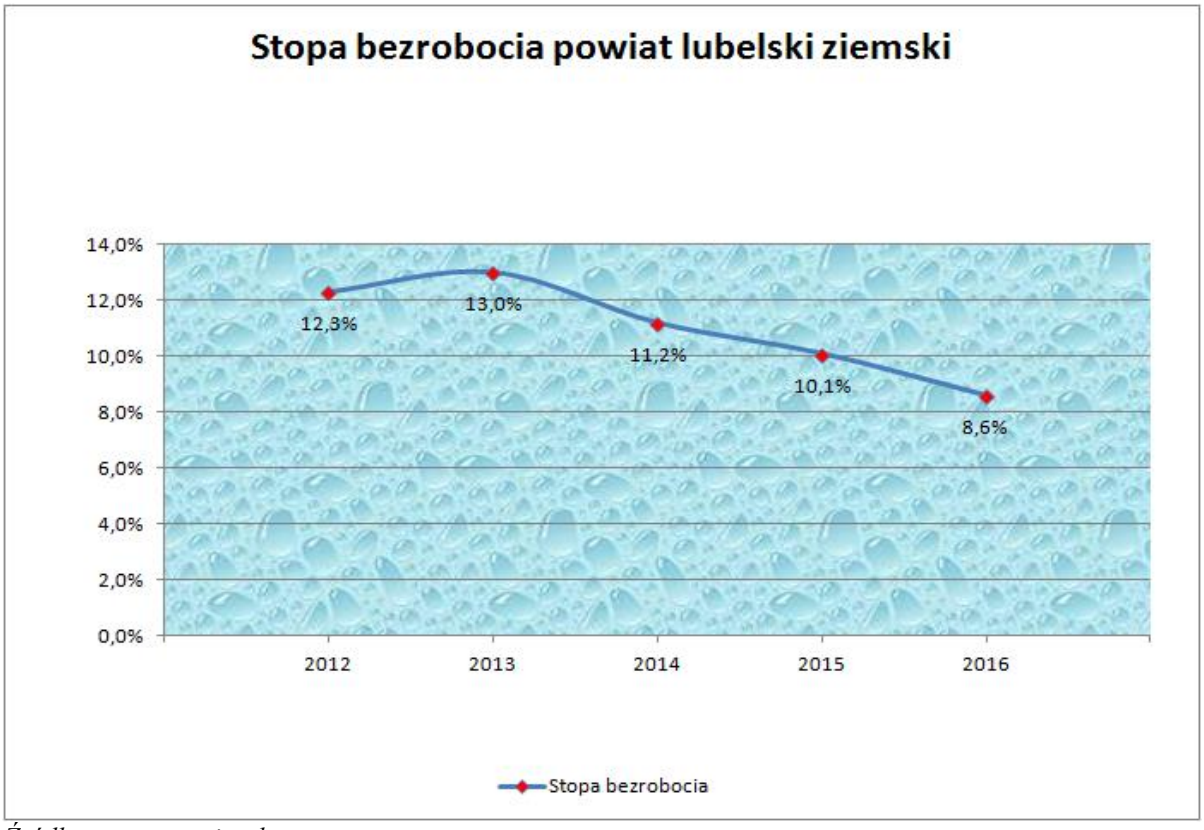

Źródło: opracowanie własne

Spadek stopy bezrobocia oznacza przede wszystkim mniej osób zarejestrowanych w urzędzie pracy. Na koniec grudnia 2016r. zarejestrowanych było 4.805 osób bezrobotnych, co oznacza zmniejszenie w stosunku do miesiąca grudnia 2015r. o 819 osób, a do grudnia 2012r. zmniejszenie aż o 1.983 osoby.

Wykres 21. Liczba bezrobotnych w powiecie lubelskim

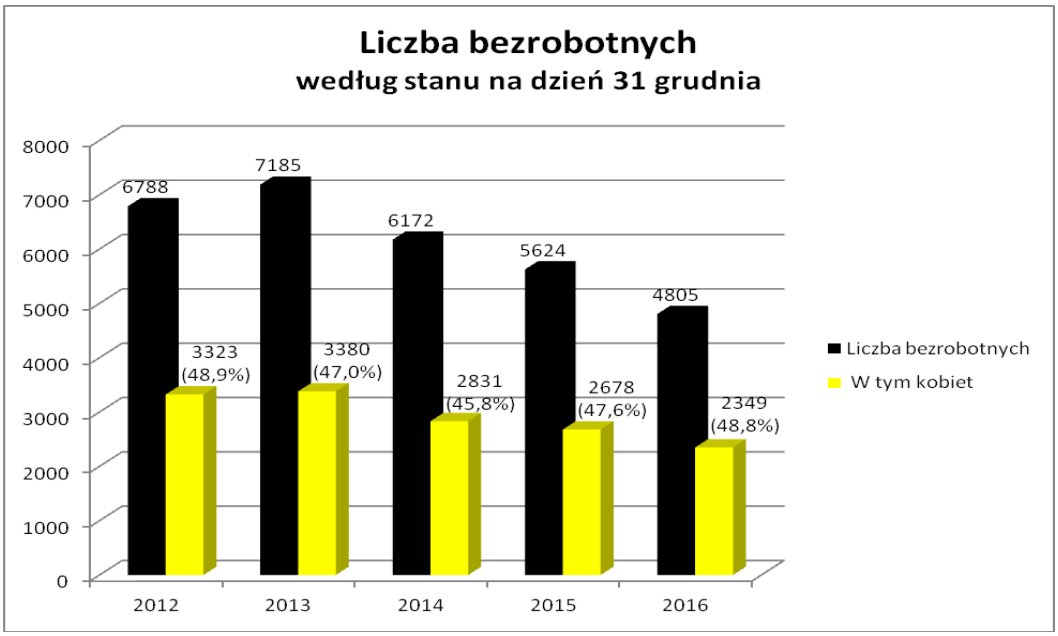

Źródło: opracowanie własne

Od 2014r. zwiększył się procent udziału kobiet wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych, co potwierdza się coraz większe zainteresowanie tej grupy osób udziałem w różnego rodzaju programach aktywizacji na rzecz wejścia na rynek pracy.

Generalnie kobiety mają większą skłonność do uczenia się i podnoszenia kwalifikacji w oparciu o kursy i studia podyplomowe, są też bardziej skłonne do objęcia ich aktywnymi formami wsparcia takimi jak staże czy prace interwencyjne.

Tabela 11. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na 31 grudnia 2016r.

Wyszczególnienie		Bezrobotni zarejestrowani			
		Ogółem		w tym z prawem do zasiłku	
		Razem	Kobiety	Razem	Kobiety
Zarejestrowani ogółem		**4805**	**2349**	**388**	**184**
z tego będące w szczególnej sytuacji na rynku	do 30 roku życia	1921	1042	117	54
	w tym do 25 roku życia	1008	495	30	12
	długotrwale bezrobotne	2688	1389	2	1
	powyżej 50 roku życia	954	266	101	32
	posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	760	649	51	43
	posiada co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	8	4	0	0
	niepełnosprawni	177	88	16	12

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowaną większość wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych stanowią osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Niepokojącym zjawiskiem jest bardzo niewielki spadek zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy w ciągu ostatnich dwóch lat) z poziomu 56,2% w 2015r. do wielkości 55,9 % w 2016r. W większości te osoby nie są gotowe do wejścia na rynek pracy, wymagają wsparcia specjalisty rynku pracy ale też znaczącego subsydiowania do ich zatrudnienia.

Rokrocznie obserwowany jest wzrost zarejestrowanych osób powyżej 50 roku życia, z poziomu 18,8% wśród ogółu zarejestrowanych w 2015r. do poziomu 19,85 % w 2016r. Pomimo realizowanych form wsparcia takich jak np. dofinansowanie do wynagrodzenia osób 50+, istotnego wsparcia specjalisty rynku pracy, skłonność tej grupy osób do przekwalifikowania na rynku pracy lub podjęcia zatrudnienia jest ciągle niewystarczająca.

Szczególna grupą na rynku pracy są osoby niepełnosprawne. Wśród mieszkańców powiatu lubelskiego stanowią oni dużą grupę osób (orzecznictwo, ZUS, KRUS, PCPR) to jednak w ogóle zarejestrowanych w PUP jest ich zaledwie 3,6% (2015 r. – 3,2%). Z roku na rok pracodawcy urzędu pracy zwiększają ilość ofert pracy dla tej grupy osób i często zdarza się, że nie są w stanie ich zrealizować. W ofercie wsparcia organizowane są programy specjalne jak też istnieje możliwość subsydiowania ich zatrudnienia w oparciu o środki PEFRON (staże, szkolenia), czy też organizacji w samorządach prac społecznie użytecznych.

PUP przeprowadził ankietę na grupie 141 osób niepełnosprawnych. Celem badań było zdiagnozowanie sytuacji, w jakiej znajdują się osoby niepełnosprawne, a następnie dostosowanie i udoskonalenie naszych działań pod potrzeby tych osób oraz potencjalnych pracodawców. W wyniku przeprowadzonej analizy, ankietowani przyznali, iż udział w stażach pozwolił by im zdobyć doświadczenie zawodowe na danym stanowisku, a udział w szkoleniu pomoże podnieść kwalifikacje, poprawić sytuację na lokalnym rynku pracy oraz zwiększyć szansę na podjęcie zatrudnienia. Na podstawie ankiety, zostały określone bariery, jakie osoby te spotykają na rynku pracy.

Tabela 12. Bariery w podjęciu pracy przez osoby niepełnosprawne

Bariery	Liczba osób
Przeciwwskazania zdrowotne	77
Brak lub niskie wykształcenie	33
Brak znajomości języków obcych	33
Brak doświadczenia zawodowego	31
Brak uprawnień/kwalifikacji zawodowych przydatnych na lokalnym rynku pracy	23
Utrudniony dojazd/dotarcie do miejsca pracy	22
Brak środków finansowych na aktywne poszukiwanie pracy	19
Bariery wewnętrzne	8
Brak umiejętności w poszukiwaniu pracy	7
Inne	3

Źródło: opracowanie własne

Osoby niepełnosprawne biorące udział w badaniu poproszono o dokonanie oceny poszczególnych czynników mogących stanowić barierę w znalezieniu zatrudnienia. Ankietowani najczęściej wskazywali bardzo zły stan zdrowia uniemożliwiający podjęcie zatrudnienia, brak ofert pracy, którą mogłyby wykonywać, obawę przed pogarszaniem się stanu zdrowia. Barierą częściej za nieistotną niż istotną okazał się lęk przed kontaktami z ludźmi. Dzięki tym badaniom, będzie możliwe lepiej dostosować działania urzędu pod potrzeby osób niepełnosprawnych.

Tabela 13. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

Poziom wykształcenia	**Grudzień 2015**	**Grudzień 2016**
wyższe	861	739
policealne i średnie zawodowe	1487	1273
średnie ogólnokształcące	581	512
zasadnicze zawodowe	1366	1123
gimnazjalne i poniżej	1329	1158
Razem	5624	4805

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01

Wykres 22. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

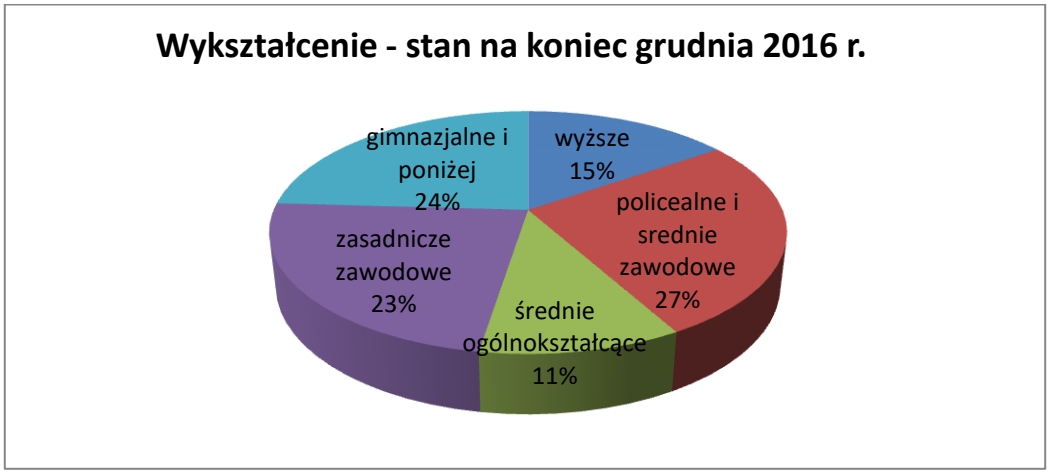

Źródło: opracowanie własne

Największy udział mają osoby bezrobotne z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym. W stosunku do analogicznego okresu roku 2015, udział osób w tej kategorii nie uległ zmianie i wynosi 27%. Odnotowano negatywne dla rynku pracy zjawisko zmniejszenia liczby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym z 24% do 23%, natomiast udziału liczby osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym pozostał na poziomie 24% ogółu osób bezrobotnych.

Tabela 14. Bezrobotni wg stażu pracy

Staż pracy ogółem (w latach)	Grudzień 2015	Grudzień 2016
bez stażu	1542	1207
do 1 roku	1229	1151
1 – 5	1109	1014
5 – 10	645	543
10 – 20	630	512
20 – 30	348	281
30 lat i więcej	121	97
Razem	5624	4805

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01

Wykres 23. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia

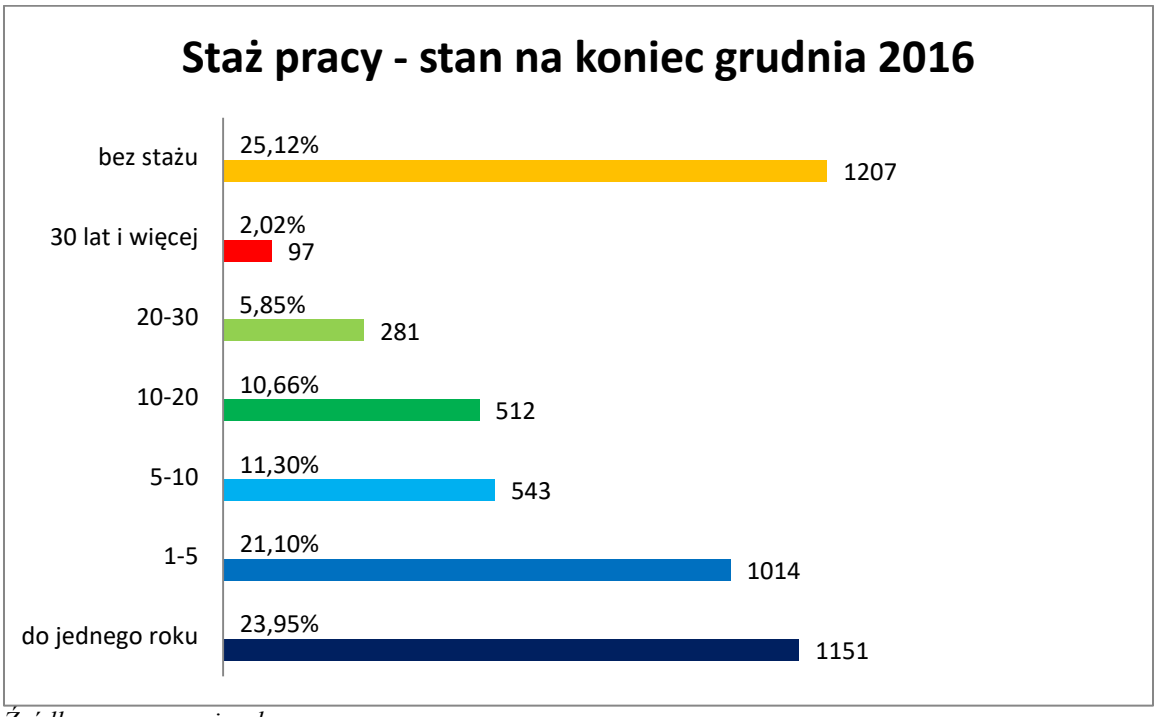

Źródło: opracowanie własne

Zaobserwowano pozytywne zjawisko spadku udziału osób bezrobotnych bez stażu pracy z 27,42% do 25,12% oraz wzrost liczby osób ze stażem pracy do 1 roku z 21,85% do 23,95%. Jest to spowodowane m.in. prowadzonymi przez urząd negocjacjami z pracodawcami zmierzającymi do zapewnienia zatrudnienia lub wydłużenia jego okresu po stażu i szkoleniach oraz subsydiowanych formach zatrudnienia. W wyniku tego osoby bezrobotne miały możliwość wejścia na rynek pracy i utrzymania zatrudnienia. Wprowadzenie szeregu nowych form wsparcia dla grupy osób bezrobotnych, takich jak np. bony szkoleniowe, bony na zasiedlenie, bony stażowe, czy dofinansowanie do wynagrodzenia, przyniosło większe zainteresowanie wszechstronną aktywizacją mająca na celu wejście na rynek pracy.

Tabela 15. Bezrobotni wg wieku

Grupy wiekowe	Grudzień 2015	Grudzień 2016
18 – 24	1241	1008
25 – 34	1923	1603
35 – 44	1056	942
45 – 54	719	597
55 - 59	434	363
60 lat i więcej	251	292
Razem	**5624**	**4805**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01

Wykres 24. Bezrobotni wg wieku

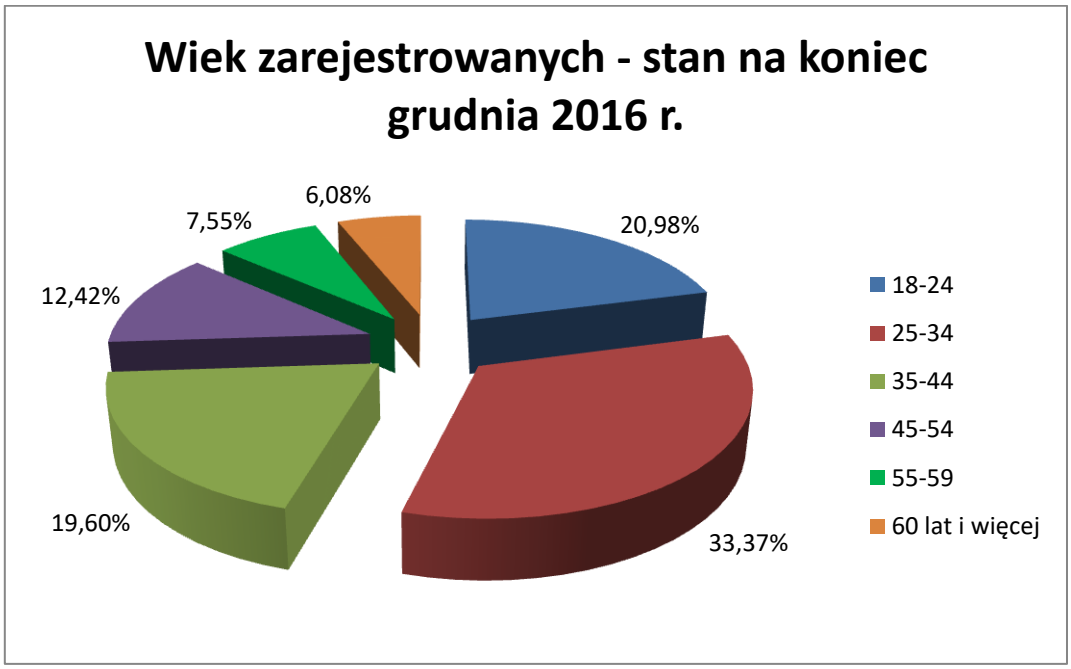

Źródło: opracowanie własne

Osoby młode mają największy udział wśród osób bezrobotnych: bezrobotni zarejestrowani w przedziale wieku 18-34 lata stanowią ponad połowę (54,35%) ogólnej liczby osób bezrobotnych. Chociaż odnotowano spadek o 1,91% w stosunku do 2015r., jest on w dalszym ciągu niezadawalający i wymaga podejmowania ponadstandardowych działań zmierzających do objęcia wsparciem tej grupy osób.

Tabela 16. Bezrobocie w gminach powiatu w okresie XII 2015r. – XII 2016r. (kwartalnie)

Gmina	Grudzień 2015	Marzec 2016	Czerwiec 2016	Wrzesień 2016	Grudzień 2016
BEŁŻYCE	741	772	695	664	673
BORZECHÓW	186	162	155	151	147
BYCHAWA	560	564	493	431	453
GARBÓW	255	272	243	234	250
GŁUSK	233	265	237	204	185
JABŁONNA	369	369	335	281	287
JASTKÓW	427	439	373	341	342
KONOPNICA	318	345	301	271	274
KRZCZONÓW	173	164	154	126	125
NIEDRZWICA DUŻA	527	537	483	474	485
NIEMCE	539	519	468	432	419
STRZYŻEWICE	321	339	272	254	263
WOJCIECHÓW	316	324	299	299	301
WÓLKA	329	353	312	297	299
WYSOKIE	208	205	195	180	168
ZAKRZEW	122	127	109	126	134
OGÓŁEM	**5624**	**5756**	**5124**	**4765**	**4805**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01

4.2. Aktywizacja zawodowa

Rokrocznie PUP w Lublinie zwiększa ilość pozyskiwanych ofert pracy – w ciągu całego 2016r. pozyskano 4 858 ofert.

Wykres 25. Oferty pracy zgłaszane w PUP Lublin

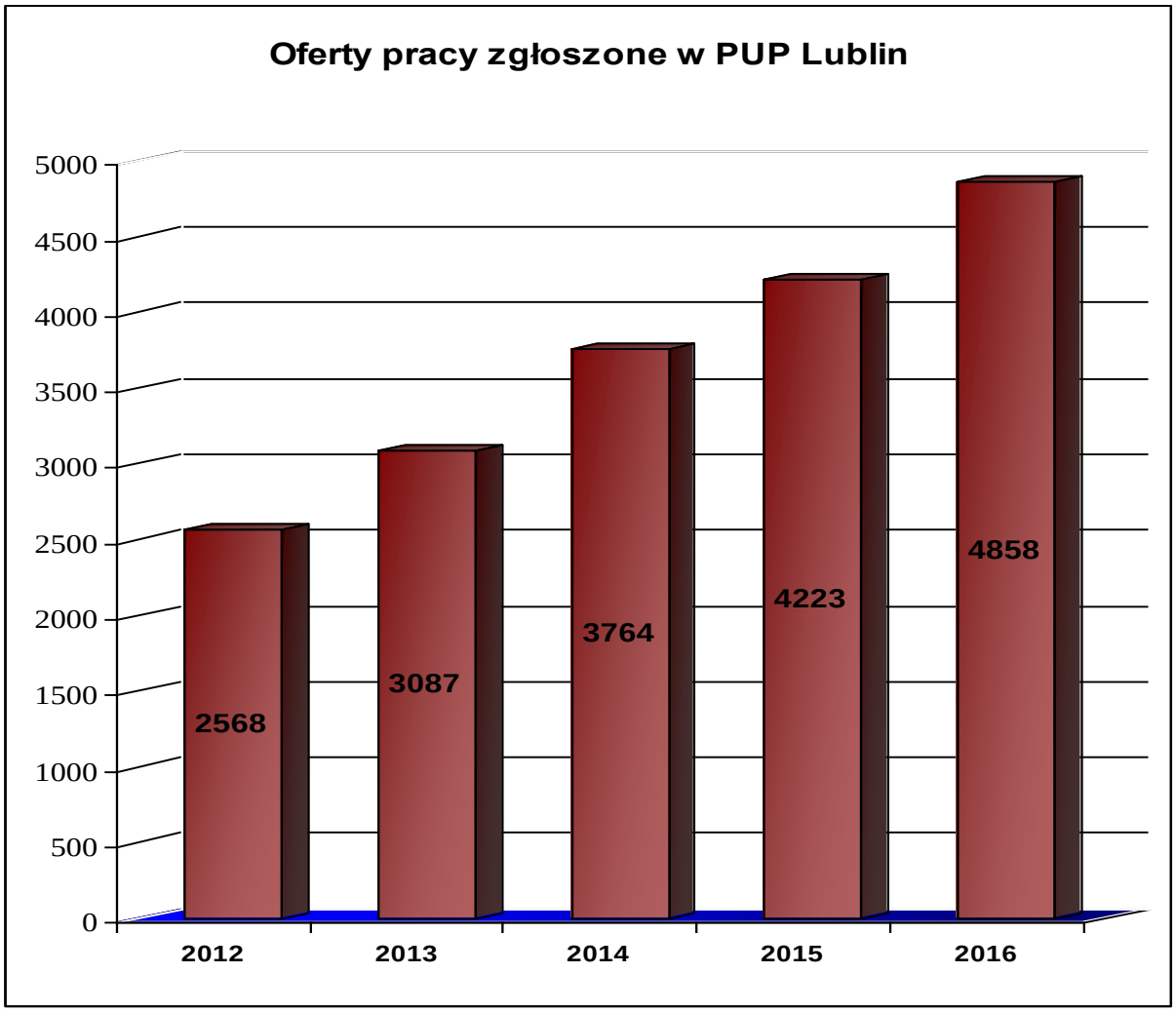

Źródło: opracowanie własne

Najwięcej ofert pracy zgłoszono w zawodach kierowcy samochodu ciężarowego, sprzedawcy, kucharza, robotnika budowlanego, sprzątaczki, stolarza, brukarza, pracownika ochrony, ale także są oferty dla asystentów nauczycieli przedszkola, inżynierów, doradców klienta.

Według informacji uzyskanych w ramach opracowania „Barometru zawodów 2017" przygotowanego dla potrzeb województwa lubelskiego wynika, że najbardziej poszukiwani są m.in. inżynierowie budownictwa, inżynierowie mechanicy, inżynierowie informatycy, kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych, kierowcy autobusów, fryzjerzy, kierownicy budów, krawcy, kucharze, lakiernicy, nauczyciele praktycznej nauki zawodów, nauczyciele przedmiotów zawodowych, operatorzy obrabiarek skrawających, piekarze,

pielęgniarki, samodzielni księgowi, spawacze, szefowie kuchni, tapicerzy i technicy elektrycy.

Pracodawcy poszukują osób potrafiących pracować w grupie, otwartych, umiejących podejmować decyzje, kreatywnych, sumiennych i zaangażowanych. Rynek pracy w wielu zawodach staje się rynkiem pracownika.

Duża ilość ofert pracy funkcjonuje poza urzędem pracy i dlatego istnieje potrzeba bardziej aktywnego ich pozyskiwania, m.in. poprzez promocję usług urzędu pracy w urzędach i Internecie ale też poprzez bezpośrednie kontakty z pracodawcami czy organizacją dla nich giełd pracy lub seminariów na terenie możliwości współpracy poszczególnych gmin.

Oprócz pośrednictwa pracy urząd pracy realizuje też zadania z zakresu poradnictwa zawodowego. Poradnictwo zawodowe polega na udzieleniu pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w planowaniu i organizowaniu życia zawodowego.

Bezrobotni i poszukujący pracy mogą uzyskać od doradców pomoc w:

- określeniu na czym polegają ich rzeczywiste trudności w znalezieniu pracy;
- rozpoznaniu swoich preferencji i predyspozycji zawodowych;
- wyborze odpowiedniego rodzaju pracy lub kierunku szkolenia, czy przekwalifikowania;
- uzyskaniu informacji o zawodach;
- nabyciu umiejętności poszukiwania racy.

Osoba, która nie potrzebuje porady zawodowej, a jedynie chce zdobyć informacje niezbędne w procesie realizacji planów zawodowych, może skorzystać z zasobów informacji zawodowej.

Doradca zawodowy posiadający wykształcenie psychologiczne dobiera odpowiednie testy psychologiczne, stosownie do procesu doradczego. Istnieje również możliwość poprzedzenia badania Kwestionariuszem Zainteresowań Zawodowych, po wypełnieniu którego osoba badana otrzyma pomoc w określeniu preferencji i zainteresowań zawodowych.

W 2016r. z pomocy doradcy zawodowego skorzystało:

- z poradnictwa grupowego 110 osób;
- z grupowej informacji zawodowej 1 283 osób;
- porady indywidualnej 474 osób.

Ogromny wpływ na spadek poziomu bezrobocia ma sytuacja gospodarcza w kraju, skłonność pracodawców do tworzenia nowych miejsc pracy jak i wielkość środków przeznaczonych na aktywizację osób bezrobotnych i realizacja różnych programów i projektów. Zawłaszcza te ostatnie od lat są wyróżnikiem PUP. Na 2016r. udało się pozyskać 16,7 mln złotych. W ramach tej kwoty skutecznie zaktywizowano 1 910 osób bezrobotnych.

Osoby bezrobotne zarejestrowane w urzędzie pracy były kierowane na formy wsparcia wymienione w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W 2016r. najwięcej osób skorzystało ze staży zawodowych – 851 osób i co ważne udało się uzyskać wysoką ponad 90% efektywność zatrudnieniową. Staż oznacza nabywanie przez

bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania zawodu przez wykonywanie zadań u pracodawcy bez nawiązywania z nim stosunku pracy.

W ramach wprowadzonej od stycznia refundacji kosztów zatrudnienia dla osób do 30 roku życia, pracę rozpoczęło 218 osób. Dzięki realizacji nowego instrumentu młode osoby uzyskały możliwość wejścia na rynek pracy, zdobycia doświadczenia zawodowego oraz gwarancję stabilnego zatrudnienia na okres co najmniej 24 miesięcy.

W ramach prac interwencyjnych oraz robót publicznych pracę podjęło 215 osób. Te formy wsparcia przyczyniły się do powrotu osób bezrobotnych do aktywnego życia zawodowego, zdobycia nowych doświadczeń bądź zaktualizowanie posiadanych kwalifikacji zawodowych. Dla osób powyżej 50 roku życia oferowano wsparcie w postaci dofinansowania części kosztów wynagrodzenia. Dzięki tej formie wsparcia 33 osoby zdobyły stałe zatrudnienie na okres co najmniej 18 miesięcy.

W swoich działaniach duży nacisk kładziono na uzupełnianie, doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych, poprzez kierowanie ich na szkolenia zawodowe (225 osób) oraz studia podyplomowe (19 osób). Szkolenia są inwestycją, która zwiększa szanse uczestników na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.
Pracodawcom, którzy stworzyli nowe stanowisko pracy dla osoby bezrobotnej, zrefundowano koszty jego utworzenia. W ramach tej formy wsparcia pracę na okres co najmniej 24 miesięcy podjęło 105 osób.

Dla osób bezrobotnych, które znalazły zatrudnienie oddalone od miejsca dotychczasowego zamieszkania o co najmniej 80 km lub czas dojazdu do tej miejscowości i powrotu do miejsca dotychczasowego zamieszkania środkami transportu zbiorowego przekracza łącznie co najmniej 3 godziny dziennie, udzielono 35 bonów na zasiedlenie.

Osoby przedsiębiorcze, które miały pomysł na założenie własnej firmy mogły skorzystać ze wsparcia w postaci jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. W 2016r. udzielono 209 bezzwrotnych dotacji. Ta forma wsparcia przyczyniła się do wzrostu aktywności zawodowej oraz rozwoju przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych z terenu powiatu lubelskiego.

Projekty i programy zrealizowane przez PUP w Lublinie w 2016r.:

I. **„Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (II)"**

W okresie od 1 stycznia 2016r. do 31 grudnia 2016r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizował projekt pozakonkursowy pt. „Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (II)", w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Priorytet inwestycyjny 8.1: Dostęp do zatrudnienia dla poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz oraz wspieranie mobilności pracowników, Działanie 9.2 Aktywizacja zawodowa – projekty PUP.

Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia 173 osób powyżej 30 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie oraz Filiach Bełżyce i Bychawa znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (w tym osób starszych po 50 roku życia, kobiet, osób niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych

oraz o niskich kwalifikacjach) oraz poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa.

W ramach projektu zostało zrekrutowanych łącznie 195 osób (w tym 89 kobiet), czyli o 22 osoby więcej niż pierwotnie zakładano. Wszyscy uczestnicy otrzymali kompleksowe wsparcie w postaci pośrednictwa pracy lub poradnictwa zawodowego oraz Indywidualnego Planu Działania. Następnie zgodnie z założeniami Indywidualnego Planu Działania uczestnicy projektu byli kierowani na jedną z niżej wymienionych form wsparcia:

- staże 55 osób, w tym 36 osób długotrwale bezrobotnych, 2 osoby niepełnosprawne, 11 osób powyżej 50 roku życia, 37 kobiet;
- szkolenia zawodowe 60 osób, w tym 24 osoby długotrwale bezrobotne, 4 osoby niepełnosprawne, 10 osób powyżej 50 roku życia, 12 kobiet;
- prace interwencyjne 34 osoby, w tym 15 osób długotrwale bezrobotnych, 5 osób powyżej 50 roku życia, 20 kobiet;
- doposażenie/wyposażenie stanowiska pracy 46 osób, w tym 25 osób długotrwale bezrobotnych, 1 osoba niepełnosprawna, 9 osób powyżej 50 roku życia, 21 kobiet.

Wydatki ogółem: 1.518.464,21 zł

II. **„Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim”**

W okresie od 1 stycznia 2015r. do 31 marca 2016r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizował projekt pozakonkursowy pt. „Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa 9 Rynek pracy, Priorytet inwestycyjny 8: Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników, Działanie 9.2 Aktywizacja zawodowa – projekty PUP.

Głównym celem projektu było podniesienie aktywności zawodowej 185 osób bezrobotnych z terenu powiatu lubelskiego. Grupę docelową stanowiły osoby powyżej 30 roku życia, zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie oraz Filiach Bełżyce i Bychawa znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (w tym osoby starsze powyżej 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby o niskich kwalifikacjach).

Łącznie wsparciem zostało objętych 186 osób bezrobotnych (93 kobiet). Uczestnicy projektu skorzystali z następujących form wsparcia:

- staż - 67 osób, w tym: 50 osób długotrwale bezrobotnych, 54 osoby o niskich kwalifikacjach, 4 osoby niepełnosprawne, 17 osób powyżej 50 roku życia, 54 kobiet;
- szkolenia – 60 osób, w tym: 40osób długotrwale bezrobotnych, 56 osób o niskich kwalifikacjach, 4 osoby niepełnosprawne, 4 osoby powyżej 50 roku życia, 10 kobiet;
- prace interwencyjne – 12 osób, w tym: 11 osób o niskich kwalifikacjach, 1 osoba niepełnosprawna, 4 osoby długotrwale bezrobotne, 2 osoby powyżej 50 roku życia, 7 kobiet;

- doposażenie/wyposażenie stanowiska pracy – 47 osób, w tym: 24 osoby długotrwale bezrobotne, 1 osoba niepełnosprawna, 2 osoby powyżej 50 roku życia, 39 osób o niskich kwalifikacjach.

Wydatki ogółem: 2015r. – 1.432.653,75 zł
2016r. – 263.647,15 zł

III. **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (II)"**

Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie w okresie od 1 stycznia 2016r. do 31 grudnia 2016r. realizował projekt pozakonkursowy pt. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (II)", w ramach Działania 1.1 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe, Poddziałania 1.1.2 Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Celem projektu było zwiększenie możliwości zatrudnienia 411 osób młodych poniżej 30 roku życia pozostających bez pracy w powiecie lubelskim, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie oraz Filiach w Bełżycach i Bychawie jako bezrobotne oraz niekształcące się w systemie dziennym oraz nie korzystające ze szkoleń ze środków publicznych w przeciągu 4 tygodni przed rozpoczęciem udziału w projekcie.

W wyniku powstałych oszczędności w ramach projektu ze wsparcia skorzystała większa liczba osób, niż założono we wniosku o dofinansowanie. Udział w projekcie rozpoczęło 418 osób.

W ramach projektu realizowane były następujące działania wspierające wejście lub powrót na rynek pracy uczestników projektu:

- opracowanie lub aktualizacja Indywidualnego Planu Działania - 418 osób;
- pośrednictwo pracy lub poradnictwo zawodowe - 418 osób;
- staż – 273 osoby;
- szkolenia indywidualne –58 osób;
- jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 61 osób;
- prace interwencyjne – 26 osób.

Wydatki ogółem: 3.077.467,49 zł

IV. Program specjalny „Zdrowie, aktywność i praca"

W okresie od 1 września 2016r. do 31 grudnia 2016r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizował program specjalny „Zdrowie, aktywność i praca" skierowany dla 10 osób bezrobotnych, którym został ustalony III profilu pomocy.

Celem programu było niwelowanie barier uniemożliwiających swobodne poruszanie się osób po rynku pracy, zdobycie przez nie doświadczenia, a także zwiększenie możliwości zatrudnienia.

Każdy z uczestników programu został objęty pośrednictwem pracy, a także odbył warsztaty z zakresu kompetencji społecznych oraz gospodarowania środkami finansowymi (4 dni po 6 godzin). Dzięki warsztatom osoby nabyły umiejętności niezbędne do życia w społeczeństwie, wzrosła ich pewność siebie, jak również samoocena. Nauczyli się również jasno precyzować swoje cele, a także racjonalnie gospodarować środkami finansowymi.

W celu zapewnienia możliwości dojazdu na warsztaty każdy z uczestników miał możliwość ubiegania się o środki na ten cel w formie ryczałtu.

Dla lepszego odnalezienia się w miejscu stażu/pracy, a także przełamywaniu barier i oporów na rynku pracy, jak również w życiu osobistym każdy z uczestników miał do dyspozycji 2 h z coachem. Dzięki tym spotkaniom wzrosła ich samoocena, nauczyli się samodzielnego podejmowania decyzji, a także wzrosła ich motywacja do dalszej efektywności na rynku pracy.

Uczestnicy programu odbyli również 3 miesięczne staże. Celem ich było zdobycie doświadczenia, a tym samym zwiększenie ich szans na rynku pracy. Każdemu z uczestników przysługiwało stypendium stażowe w kwocie 997,50 zł brutto oraz zwrot kosztów dojazdu. Ze stażu skorzystało 9 uczestników (1 osoba nie rozliczyła się ze skierowania na staż i została wyrejestrowana).

Dodatkowo każdy z uczestników miał możliwość skorzystania z pakietu usług wspomagających sprawność fizyczną lub zdrowotną w kwocie 300 zł. Z tej formy dofinansowania skorzystało 6 osób. Najczęściej korzystano z usług stomatologicznych lub masaży.

Dzięki realizacji programu specjalnego 5 uczestników (z 9 które ukończyły staż) podjęło zatrudnienie (55%), 2 osoby przybliżyły się do rynku pracy i został im zmieniony profil pomocy z III na II.

Wydatki ogółem: 41.130,56 zł

V. Program regionalny pt. „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30-50 lat zamieszkałych na obszarach wiejskich”

W okresie od 1 stycznia 2016r. do 31 grudnia 2016r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie razem z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie, Powiatowym Urzędem Pracy w Białej Podlasce, Powiatowym Urzędem Pracy w Chełmie, Powiatowym Urzędem Pracy w Kraśniku, Powiatowym Urzędem Pracy w Łukowie, Powiatowym Urzędem Pracy w Parczewie, Powiatowym Urzędem Pracy w Świdniku, Powiatowym Urzędem Pracy w Tomaszowie Lubelskim, Powiatowym Urzędem Pracy w Zamościu realizował Program Regionalny „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30-50 lat zamieszkałych na obszarach wiejskich”. Źródłem finansowania Programu były środki Funduszu Pracy.

Głównym celem programu była aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30 – 50 lat roku życia zamieszkałych na obszarach wiejskich.

W ramach Programu Regionalnego wsparciem objęto 70 osób bezrobotnych, w tym 39 kobiet, które skorzystały z następujących form pomocy:

- staż dla 46 osób bezrobotnych;
- refundacja kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy dla 7 osób bezrobotnych;
- szkolenia dla 17 osób bezrobotnych.

Wydatki ogółem: 435.412,79 zł

VI. Program regionalny „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”

W okresie od 1 stycznia 2016r. do 31 grudnia 2016r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie razem z Wojewódzkim Urzędem Pracy w Lublinie, Powiatowym Urzędem Pracy w Hrubieszowie, Powiatowym Urzędem Pracy w Janowie Lubelskim, Powiatowym Urzędem Pracy w Krasnymstawie, Powiatowym Urzędem Pracy w Kraśniku, Powiatowym Urzędem Pracy w Lubartowie, Powiatowym Urzędem Pracy w Opolu Lubelskim, Powiatowym Urzędem Pracy w Radzyniu Podlaskim, Powiatowym Urzędem Pracy w Świdniku, Powiatowym Urzędem Pracy we Włodawie realizował Program Regionalny „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”. Źródłem finansowania Programu były środki Funduszu Pracy.

Założeniem Programu był wzrost przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych z terenu województwa lubelskiego, zamieszkujących tereny wiejskie. Zadaniem Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie było udzielenie bezzwrotnych, jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej 27 osobom zarejestrowanych w naszym urzędzie.
Wydatki ogółem: 499.499,89 zł

W 2016r. PUP w Lublinie zorganizował seminaria mające na celu udzielenie informacji o możliwości skorzystania z form wsparcia a zwłaszcza dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, współpracując w tym zakresie z przedstawicielami KRUS-u i Lokalnej Grupy Działania (Kraina wokół Lublina). Zorganizowano 9 spotkań w gminach powiatu oraz uczestniczono w 2 spotkaniach z pracodawcami zorganizowanymi przez Wójtów gminy Wólka i Głusk. Podczas spotkań w Bełżycach i Bychawie promowano też nowe, korzystne zapisy, dotyczące możliwości zatrudnienia osób skazanych, współpracując w tym zakresie z Aresztem Śledczym w Lublinie.

<u>Projekty planowane do realizacji w 2017r.:</u>

I. „Własny biznes - to możliwe II”

W okresie od 1 stycznia 2017r. do 31 grudnia 2018r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizuje projekt pt. „Własny biznes – to możliwe II”, w ramach Osi priorytetowej 9 Rynek pracy, Działanie 9.3 Rozwój Przedsiębiorczości, Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Celem projektu jest wzrost aktywności zawodowej i poziomu przedsiębiorczości wśród 100 osób bezrobotnych (55K/45M), w wieku 30 lat i powyżej, z terenu powiatu lubelskiego, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (w tym osoby starsze powyżej 50 roku życia, kobiety, osoby niepełnosprawne, osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby o niskich kwalifikacjach).

Formy wsparcia przewidziane w projekcie:
- Indywidualne wsparcie doradcze dla każdego z uczestników projektu. Zakres tematyczny oraz godzinowy wsparcia zostanie dopasowany, w zależności od posiadanej wiedzy na temat zakładania i prowadzenia własnej firmy, tj.:

- 10 h wsparcia w przypadku osób początkujących, które nigdy nie prowadziły działalności gospodarczej i nie mają wiedzy na ten temat;

- 8 h wsparcia w przypadku osób średniozaawansowanych, które posiadające wiedzę ogólną i teoretyczną z zakresu działalności gospodarczej;
- 6 h wsparcia w przypadku osób zaawansowanych, które posiadające praktyczne doświadczenie w prowadzeniu działalności i wiedzę z zakresu przedsiębiorczości.

– Wsparcie szkoleniowe, dla każdego uczestnika projektu. Ta forma wsparcia również, w zależności od posiadanej wiedzy na temat prowadzenia własnej działalności będzie dostosowana pod względem tematycznym i godzinowym, tj.:

- poziom 1 - 80h (10dni x 8h) - os. początkujące, które nigdy nie prowadziły działalności gospodarczej i nie mają wiedzy na ten temat;
- poziom 2 - 40h (5dnix8h) – osoby średniozaawansowane posiadające wiedzę ogólną i teoretyczną z zakresu działalności gospodarczej

– 80 uczestników projektu otrzyma bezzwrotne dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej w wysokości do 25 000,00 zł.

– 80 uczestników projektu, którym zostanie przyznana bezzwrotna dotacja i którzy zarejestrują działalność gospodarczą przyznane zostanie wsparcie pomostowe- indywidualne specjalistyczne doradztwo z zakresu konkretnych problemów pojawiających się w pierwszym okresie prowadzenia firmy

Wartość projektu: 2.619.757,50 zł

II. „Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim”

W okresie od 1 lutego 2017r. do 31 sierpnia 2018r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizuje projekt pt. „Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim”, w ramach Osi priorytetowej 9 Rynek pracy, Działanie 9.3 Rozwój Przedsiębiorczości, Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego.

Głównym celem projektu jest wzrost poziomu przedsiębiorczości i aktywności zawodowej, stymulowanie rozwoju ekonomicznego i społecznego powiatu lubelskiego, poprzez podjęcie działalności gospodarczej przez 48 osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia, należących do co najmniej jednej z następujących grup: osoby w wieku powyżej 50 roku życia, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach. Dodatkowo projekt przyczyni się, że co najmniej 20% przedsiębiorstw w okresie od dnia ich utworzenia zatrudni dodatkowych 10 osób.

Projekt skierowany jest do osób, które już wcześniej, z własnych środków założyły i prowadziły działalność gospodarczą, tzw. restarterzy, jednakże z różnych powodów musiały ją zamknąć (wyłączeniem są osoby, które w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu prowadziły działalność gospodarczą).

Przewidziane formy wsparcia w projekcie:

– Indywidualne wsparcie doradcze, biznesowe – 60 osób;

– Przyznanie środków finansowych w postaci dotacji bezzwrotnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej – 48 osób;

– Wsparcie pomostowe niefinansowe, w postaci indywidualnego specjalistycznego doradztwa z zakresu bieżących problemów pojawiających się w pierwszym okresie prowadzenia działalności gospodarczej – 48 osób.

Wartość projektu: 1.370.880,00 zł

III. „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III)"

Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie w okresie od 1 stycznia 2017r. do 30 czerwca 2018r. realizuje projekt pozakonkursowy pt. **„Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III)"**, w ramach Działania 1.1 Wsparcie osób młodych pozostających bez pracy na regionalnym rynku pracy – projekty pozakonkursowe, Poddziałania 1.1.2 Wsparcie udzielane z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.

Cel projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia 515 osób młodych do 29 roku życia pozostających bez pracy w powiecie lubelskim.

Projekt skierowany jest do młodych osób w wieku 18-29 lata pozostających bez pracy, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie oraz Filiach w Bełżycach i Bychawie jako bezrobotne oraz niekształcące się w systemie dziennym oraz nie korzystające ze szkoleń ze środków publicznych w przeciągu 4 tygodni przed rozpoczęciem udziału w projekcie, tzw. młodzież NEET.

Dla uczestników projektu przewidziana jest indywidualna i kompleksowa aktywizacja zawodowo-edukacyjna, która opiera się na co najmniej trzech elementach pomocy. Każda z osób zakwalifikowana do projektu obligatoryjnie zostanie objęta wsparciem w postaci Indywidualnego Planu Działania oraz pośrednictwa pracy i/lub poradnictwa zawodowego. Następnie zgodnie z założeniami Indywidualnego Planu Działania zostanie skierowana na jedną z dostępnych form wsparcia:

- staż (400 osób);
- szkolenia indywidualne (70 osób);
- jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (20 osób);
- prace interwencyjne (25 osób).

Wartość projektu: 4.440.378,15 zł

IV. „Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III)"

W okresie od 1 stycznia 2017r. do 31 grudnia 2017r. Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie realizuje projekt pozakonkursowy pt. „Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III)", w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Priorytet inwestycyjny 8.1: Dostęp do zatrudnienia dla poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz oraz wspieranie mobilności pracowników, Działanie 9.2 Aktywizacja zawodowa – projekty PUP.

Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia 472 osób powyżej 30 roku życia, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie oraz Filiach Bełżyce i Bychawa znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (w tym osób starszych po 50 roku życia, kobiet, osób niepełnosprawnych, osób długotrwale bezrobotnych oraz o niskich kwalifikacjach) oraz poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa.

W ramach projektu przewidziano następujące formy wsparcia:

- staż dla 200 osób;
- szkolenia dla 152 osób;
- prace interwencyjne dla 70 osób;
- doposażenie/wyposażenie stanowiska pracy dla 50 osób.

Wartość projektu: 3 498 648,15 zł

Na 2017r. jak i lata kolejne zaplanowano szereg działań, m.in.:

1) zorganizowanie seminariów z osobami poszukującymi pracy jak również z pracodawcami z terenu gmin, w których nie były organizowane w 2016r.;
2) konferencję dla młodych osób dotyczącą możliwości działań w biznesie;
3) zwiększać współpracę z sołtysami, samorządami, organizować seminaria w gminach dla przedsiębiorców i osób bezrobotnych;
4) kontynuować współpracę z pracodawcami, OPS, PCPR, organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez realizację projektów i programów;
5) zwiększenie ilości wizyt w zakładach pracy, w celu pozyskania ofert pracy, wysyłanie listów, zaproszeń do współpracy pracodawcom z terenu powiatu;
6) większą promocję w mediach, prasie, wystąpienia radiowe, poprzez rozpowszechnianie plakatów, ulotek;
7) współpracę z organizacjami pozarządowymi, pracodawcami w kierunku tworzenia nowych miejsc pracy;
8) zrealizowanie programu specjalnego dla 10 osób bezrobotnych, którym został ustalony III profil pomocy (tzw. najbardziej oddaleni od rynku pracy).

Ze względu na szczególną sytuacje osób bezrobotnych PUP będzie przekazywać pracodawcom korzyści płynące z zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Również każdy z realizowanych projektów czy programów zakłada określony procent udziału osób niepełnosprawnych.

Rozdział V. Edukacja

5.1. Analiza sytuacji oświaty

Zadaniem powiatu jest zakładanie i prowadzenie szkół. Według stanu na 30 września 2016r. prowadzonych jest – 6 zespołów szkół ponadgimnazjalnych, 2 specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz 1 zespół szkół specjalnych. Ponadto prowadzone jest Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, w skład którego wchodzą 3 poradnie psychologiczno-pedagogiczne i ośrodek doskonalenia nauczycieli. W zespołach szkół istnieją trzyletnie licea ogólnokształcące, trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe, czteroletnie technika, licea ogólnokształcące dla dorosłych i szkoły policealne dla młodzieży i dorosłych. W ramach kształcenia specjalnego: przedszkole, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły przysposabiające do pracy. Prowadzone są także zespoły rewalidacyjne oraz wczesne wspomaganie. W ramach porozumienia z innymi organami, Powiat Lubelski prowadzi także dwa gimnazja – w Bychawie i Pszczelej Woli.

Struktura oświaty w powiecie lubelskim:

1. Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno – Pedagogicznej w Lublinie:
   - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Bełżycach;
   - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Bychawie;
   - Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna nr 7 w Lublinie;
   - Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.
2. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Bystrzycy:
   - Szkoła Podstawowa Specjalna w Bystrzycy;
   - Gimnazjum Specjalne w Bystrzycy;
   - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Bystrzycy.
3. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Załuczu:
   - Szkoła Podstawowa Specjalna w Załuczu;
   - Gimnazjum Specjalne w Załuczu;
   - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy w Załuczu.
4. Zespół Szkół im. ks. Antoniego Kwiatkowskiego w Bychawie:
   - Gimnazjum Nr 2 w Zespole Szkół im. ks. A. Kwiatkowskiego;
   - Liceum Ogólnokształcące.
5. Zespół Szkół im. Mikołaja Kopernika w Bełżycach:
   - Liceum Ogólnokształcące;
   - Technikum;
   - Technikum Mechaniczne;
   - Zasadnicza Szkoła Zawodowa;
   - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych;
   - Policealna Szkoła Zawodowa dla Dorosłych;
   - Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe.
6. Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Niemcach:
   - Liceum Ogólnokształcące;
   - Technikum;
   - Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe.

7. Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Pszczelej Woli:
   - Gimnazjum;
   - Liceum Ogólnokształcące;
   - Technikum Pszczelarskie;
   - Technikum Żywienie i Usług Gastronomicznych;
   - Technikum Kelnerskie;
   - Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych;
   - Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe.
8. Zespół Szkół Specjalnych przy DPS w Matczynie:
   - Specjalna Szkoła Podstawowa;
   - Gimnazjum Specjalne;
   - Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy.
9. Zespół Szkół Techniki Rolniczej im. Wincentego Witosa w Piotrowicach:
   - Technikum;
   - Technikum Mechanizacji Rolnictwa;
   - Technikum Samochodowe;
   - Zasadnicza Szkoła Zawodowa.
10. Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 im. mjr Henryka Dobrzańskiego w Bychawie:
    - Technikum;
    - Policealna Szkoła Zawodowa.

5.2. Analiza - edukacja

Prowadzenie edukacji przez Powiat Lubelski poddawane jest wielu czynnikom zewnętrznym i wewnętrznym, mającym wpływ na rozwój szkolnictwa, w tym jego struktury. Sama oświata jest złożonym systemem. Ważną rolę odgrywa w zarządzaniu nią podejmowanie decyzji w oparciu o analizy, diagnozy i ewaluację. Oświata to szczególny obszar poszukiwań znaczeń, budowania podstaw samodzielnych decyzji, rozpalania zainteresowań i ukierunkowania na przeszłość. Oświata to zjawisko niesłychanie ważne w wymiarze globalnym, ale także lokalnym.

Zagrożenia zewnętrzne:

1. Zmieniające się prawo oświatowe i wprowadzanie nowego ustroju szkolnego, nakładające na samorządy wiele nowych obowiązków.
2. Przekształcanie już od 1 września 2017 r. zawodówek w branżowe szkoły I, a w kolejnych latach II stopnia, spowodują dezinformację w wyborze tego rodzaju szkoły przez uczniów.
3. Demografia - niż demograficzny powoduje ciągły spadek ilości uczniów chcących kształcić się w szkołach Powiatu, co spowoduje zmniejszenie zatrudnienia nauczycieli.
4. Położenie Powiatu Lubelskiego jako organu prowadzącego wokół Lublina – miasto wojewódzkie powoduje, że szkoły wiejskie narażone są na spadek liczebności uczniów w oddziałach, co w konsekwencji powoduje likwidację szkół.
5. Zmiana w naliczaniu subwencji oświatowej dla samorządów.
6. Niska świadomość społeczna potrzeb rynku pracy.

7. Wybór szkoły przez młodzież, to ciągle potrzeba wynikająca z małej potrzeby kształtowania swojej ścieżki kariery zawodowej.
8. Brak wsparcia doradców zawodowych w szkołach gimnazjalnych.
9. Brak spójnej polityki oświatowej państwa.
10. Brak ogólnodostępnych analiz zjawisk edukacyjnych i wyciągania z nich wniosków oraz wprowadzania zmian z nich wynikających.
11. Zbyt duży wpływ polityki na edukację.
12. Niewystarczające narzędzia w zakresie oceny pracy nauczycieli i zbyt duża ochrona prawna tego zawodu.

Zagrożenia wewnętrzne:

1. Niski poziom zdających egzaminy maturalne i zawodowe.
2. Powolne reagowanie szkoły na zmiany zachodzące na rynku pracy.
3. Niewystarczający budżet Powiatu Lubelskiego; oświatę prowadzoną przez Powiat przeważnie finansuje subwencja oświatowa.
4. Ze względu na niewystarczające środki finansowe i brak zadań własnych w tym zakresie, niezajmowanie się wystarczającą promocją własnych placówek.
5. Problemy z dotarciem do potencjalnych uczniów poprzez informację dla rodziców.
6. Brak prowadzonej konsekwentnie polityki oświatowej, w tym niski poziom zarządzania szkołami przez dyrektorów.
7. Brak aktywności absolwentów szkół w zakresie tworzenia marki danej placówki.
8. Brak formułowania wniosków ewaluacji wewnętrznej i wykorzystywania ich do poprawy warunków nauczania i kształcenia się.
9. Brak formułowania prognoz dotyczących przyszłych zjawisk społecznych i ekonomicznych.
10. Zagrożenia wynikające z braku rzetelnej oceny pracy nauczycieli.

Szanse:

1. Zrealizowane i realizowane projekty unijne wyposażające pracownie szkolne w nowoczesny sprzęt, wyposażenie i pomoce naukowe.
2. Staże zagraniczne uczniów ze szkół zawodowych.
3. 97% nauczycieli to nauczyciele dyplomowani, czyli z najwyższym stopniem rozwoju awansu zawodowego.
4. Wzrost wartości kształcenia zawodowego na rynku pracy (podniesienie świadomości społecznej).
5. Szybka reakcja szkół w doborze nowych kierunków kształcenia, odpowiadających potrzebom rynku pracy.
6. Wprowadzenie kształcenia dualnego - szansą na poznanie stanowiska pracy, potrzeb pracodawcy, możliwość pozyskania pracy.
7. Racjonalne prowadzenie polityki kadrowej, finansowej oraz promocja zasobów i potencjału szkół. Wykształcona kadra zarządzająca, na poziomie powiatu i placówek.

8. Organizowanie konferencji dla szeroko rozumianego środowiska oświatowego, dotyczących promocji kierunków kształcenia.
9. Współpraca z innymi jednostkami samorządowymi, położonymi na terenie powiatu, zwłaszcza w zakresie promocji szkolnictwa specjalnego.
10. Współpraca z przedsiębiorcami z danego terenu, zwłaszcza ulokowanych w obrębach terytorialnych szkół.
11. Wspólne działania instytucji powiatowych dotyczących promocji szkół i placówek (Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Dom Pomocy Społecznej, Domy Dziecka).

Rozdział VI. Ochrona zdrowia

6.1. Zapewnienie ochrony zdrowia

Trzon służby zdrowia w powiecie lubelskim stanowią dwa publiczne zakłady opieki zdrowotnej w Bychawie i w Bełżycach, których misją jest kompleksowe zabezpieczenie potrzeb leczniczych, diagnostycznych i rehabilitacyjnych z zakresu lecznictwa otwartego oraz pomocy doraźnej na wysokim poziomie jakościowym i technologicznym dla pacjentów.

SP ZOZ Nr 1 w Bełżycach świadczy usługi medyczne dla pacjentów z gmin z nim sąsiadujących: powiatu lubelskiego i powiatu opolskiego. Zakład prowadzi działalność medyczną w rodzajach: leczenie szpitalne, podstawowa opieka zdrowotna (POZ), ambulatoryjna opieka specjalistyczna, stacjonarna całodobowa opieka długoterminowa, rehabilitacja lecznicza, ratownictwo medyczne, poradnia zdrowia psychicznego, transport sanitarny, nocna świąteczna opieka medyczna i programy profilaktyczne. Strukturę zakładu stanowią:

I. Jednostki organizacyjne udzielające całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki stacjonarnej:
   a) Szpital Powiatowy im. Dr W. Oczki w Bełżycach, gdzie funkcjonuje oddziały:
      - Chorób Wewnętrznych z pododdziałem intensywnej opieki kardiologicznej;
      - Oddział Położniczo – Ginekologiczny i Neonatologiczny;
      - Oddział Chirurgiczny Ogólny z pododdziałem intensywnej opieki pooperacyjnej;
      - Blok Operacyjny;
      - Oddział Pediatryczny;
      - Oddział Rehabilitacji;
      - Izba Przyjęć;
   b) Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy.

II. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych ambulatoryjnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej:
   a) Miejski Ośrodek Zdrowia w Bełżycach;
   b) Gminne ośrodki zdrowia;
   c) Wiejskie ośrodki zdrowia;
   d) Punkt Lekarski w Palikijach;
   e) Nocna i świąteczna opieka medyczna.

III. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie ratownictwa medycznego:
   Dział Ratownictwa Medycznego i Transportu:
   a) zespół wyjazdowy Specjalistyczny;
   b) zespół wyjazdowy Podstawowy;
   c) zespół transportu sanitarnego.

IV. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej:
   Dział Ambulatoryjnych Świadczeń Medycznych i Diagnostyki:
   a) poradnie specjalistyczne:
      - Poradnia Chirurgii Ogólnej;

- Poradnia Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej;
- Poradnia Urologiczna;
- Poradnia Rehabilitacyjna.

b) poradnie specjalistyczne:
- Poradnia Kardiologiczna;
- Poradnia Ginekologiczno-Położnicza;
- Poradnia Reumatologiczna;
- Poradnia Dermatologiczna;
- Poradni Neurologiczna;
- Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc;
- Poradnia Okulistyczna;
- Poradnia Zdrowia Psychicznego;
- Poradnia Medycyny Pracy,

c) pracownie fizjoterapii:
d) pracownie diagnostyki obrazowej;
e) pracownia diagnostyki laboratoryjnej.

SP ZOZ w Bychawie skupia się na działaniu w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej (POZ), ambulatoryjnym lecznictwie specjalistycznym łącznie z rehabilitacją i programami profilaktycznymi oraz ratownictwie medycznym.

W skład zakładu wchodzą:

I. Jednostki organizacyjne udzielające całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki stacjonarnej:
   a) Szpital Powiatowy, gdzie funkcjonują dwa oddziały: Chorób Wewnętrznych i Oddział Dziecięcy;
   b) Zakład Opiekuńczo-Leczniczy;
   c) Zespół Transportu Szpitalnego;
   d) Izba Przyjęć;
   e) Pracownia Endoskopii.

II. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych ambulatoryjnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotne, tj.:
   a) Gminne Ośrodki Zdrowia;
   b) Przychodnia Rejonowa, w ramach której funkcjonuje Poradnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej - lekarz rodzinny oraz pediatrzy;
   c) Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna.

III. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej:
   a) Poradnie Specjalistyczne;
   b) Ośrodek Rehabilitacji i Fizjoterapii;
   c) Pracownia RTG i Pracownia USG.

IV. Jednostki organizacyjne udzielające świadczeń zdrowotnych w zakresie ratownictwa medycznego:
   a) zespół wyjazdowy specjalistyczny;

b) zespół wyjazdowy wypadkowy podstawowy.

W powiecie lubelskim funkcjonuje 46 aptek ogólnodostępnych, gdzie rozkład godzin ich pracy dostosowany jest do potrzeb mieszkańców i zapewnia dostępność do świadczeń, również w porze nocnej, niedziele, święta oraz inne dni wolne od pracy.

6.2. Analiza SWOT – ochrona zdrowia

Mocne strony:	**Słabe strony:**
– realizowanie programów profilaktyki zdrowotnej; – dobrze przygotowana kadra medyczna posiadająca kwalifikacje zawodowe, stale pogłębiająca swoją wiedzę; – posiadanie dobrze wyszkolonego personelu, o wymaganych kwalifikacjach; – możliwość oferowania pacjentom kompleksowości w realizacji świadczeń (podstawowa opieka zdrowotna, poradnie, oddziały); – współpraca z podmiotami zajmującymi się profilaktyką i promocją zdrowia; – wysoka zgłaszalność pacjentów, przekraczająca wielkość zakontraktowanych świadczeń.	– niewystarczająca ilość środków finansowych na profilaktykę zdrowotną; – niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia; – brak kadry lekarskiej; – nieprawidłowy styl życia; – niekorzystne działanie czynników społecznych i środowiskowych; – niewystarczający dostęp mieszkańców do porady lekarskiej; – niewystarczająca opieka nad osobami starszymi.
Szanse:	**Zagrożenia:**
– wzrost popytu na usługi zdrowotne; – dofinansowanie szpitali w działaniach modernizacyjnych i inwestycyjnych przez programy unijne; – możliwość aplikowania o środki zewnętrze; – wzrost zainteresowania promocja i profilaktyką zdrowotną.	– duża konkurencyjność podmiotów aplikujących o środki zewnętrzne; – zbyt niskie kontrakty na świadczenia zdrowotne w porównaniu do potrzeb mieszkańców; – brak wystarczającej ilości środków własnych SP ZOZ na wykonanie kosztownych inwestycji dostosowawczych; – zbyt niskie ceny za usługi oferowane przez NFZ proporcjonalnie do wzrostów kosztów pracy; – brak zainteresowania młodych lekarzy pracą w Gminnych Ośrodkach Zdrowia; – brak szybkiej diagnostyki; – brak dostępu do specjalistów.

Rozdział VII. Ekonomia społeczna i podmioty jej otoczenia

Ekonomia społeczna to pojęcie zawierające w sobie wiele znaczeń. Dotychczas nie sformułowano jednoznacznej i ostatecznej definicji ekonomii społecznej.

„Ekonomia społeczna to prymat działania na rzecz ludzi (członków, podopiecznych), nad maksymalizacją zysku, a więc pierwszeństwo celów społecznych przed ekonomicznymi”[7].

„Ekonomia społeczna to trudne pole działania przeznaczone dla ludzi aktywnych, pomysłowych, innowacyjnych, zaangażowanych społecznie”[8].

„Ekonomia społeczna to przede wszystkim specyficzne podejście poszczególnych osób i instytucji do społecznej rzeczywistości. Dotyczy to zarówno nastawienia do własnych problemów (a więc raczej aktywność niż roszczeniowość), sposobu ich rozwiązywania (raczej zbiorowy niż indywidualny), jak i celów, jakie się stawia (raczej dobro wspólne – dobro innych, niż wąskie interesy grupowe). Działania te opierają się więc w dużej mierze na solidarności i współpracy, a nie na partykularyzmie i konkurencji”[9].

„Ekonomia społeczna to sektor gospodarki, w którym organizacje są zorientowane na społeczną użyteczność, a wypracowana przez nie nadwyżka służy realizacji celu społecznego. Taka ich misja jest chroniona przez autonomię zarządzania, demokratyczne decydowanie oraz lokalne zakorzenienia tych organizacji”[10].

„Ekonomia społeczna, w wąskim rozumieniu, jest inwestycją społeczną – inwestycją w osoby czy grupy szczególnie narażone na wykluczenie lub wykluczone społecznie”[11].

„Współczesna ekonomia społeczna jest utożsamiana z przedsiębiorczością rozumianą jako gotowość i umiejętność przyjmowania odpowiedzialności za swój los, a obywatelskie zaangażowanie rozumiane jako przyjęcie odpowiedzialności za wspólnotę”[12].

Ekonomia społeczna „podkreśla znaczenie organizacji, która służy człowiekowi, a nie mu przeszkadza. Odnosi się to w pierwszej kolejności do ustroju społecznego, w tym gospodarczego oraz do organizacji przedsiębiorstwa. Zwraca on także uwagę na rolę gospodarki, która ma do zrealizowania zadania społeczne, poprzez oddziaływanie na kulturę, politykę, ustrój socjalny. Nie tylko obowiązuje ją osiąganie zysku, lecz także altruizm w służbie społecznej – zaspokojenie potrzeb społecznych w dziedzinie: edukacji, kultury, zdrowia. Przy czym stanowi ograniczoną całość, w której obok interesów przedsiębiorstwa uwzględnia się także interesy pracowników i społeczeństwa. Zatem ekonomia społeczna w tym ujęciu zajmuje się zagadnieniami sprawiedliwości społecznej oraz przeciwstawia się krzywdzie ludzkiej”[13].

Można powiedzieć, że ekonomia społeczna to taka działalność gospodarcza, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Podstawowym, a zarazem najważniejszym celem jest wsparcie przedsiębiorczości wśród ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym.

[7] Program Operacyjny Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009 -2013 - http://www.mpips.gov.pl/bip/download/PO%20FIO%202009-2013%2002.10.2008

[8] Jerzy Wilkin Mazur S., Pacut A., Szczepanik A., Szopa B., Ekonomia społeczna. Kwartalnik 1/2007, MSAP, Kraków 2007.

[9] Piotr Frączak, Jan Jakub Wygnański Frączak P., Wygnański J.J. (red.), Polski model ekonomii społecznej. Rekomendacje dla rozwoju. Zaproszenie do dyskusji. Praca zbiorowa, FISE, Warszawa 2008.

[10] Jerzy Hausner Hausner J. (red.), Ekonomia społeczna jako kategoria rozwoju, Wersja robocza, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2007.

[11] Tadeusz Borutka Borutka T., Nauczanie społeczne papieża Jana Pawła II, Kraków 1994

[12] Bogumiła Szopa Szopa B. (red.), Ekonomia społeczna. Kwartalnik, nr 1/2007, MSAP, Kraków 2007.

[13] Zygmunt Narski Narski Z., Ekonomia społeczna. Zarys popularny., Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2000.

Do takich osób zaliczyć można bezrobotnych, bezdomnych, uzależnionych, niepełnosprawnych oraz izolowanych.

Rysunek 3. Sektor ekonomii społecznej i jego otoczenie

Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016r., poz. 239 z późn. zm.) nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek realizacji zadań ze sfery publicznej, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku. Nazywa się je tzw. „trzecim sektorem", w odróżnieniu od sektora publicznego oraz sektora przedsiębiorstw.

Współpraca Powiatu Lubelskiego z organizacjami pozarządowymi ma charakter finansowy (polegający na udzielaniu dotacji organizacjom, które w wyniku postępowania konkursowego wykonują zadania publiczne) i pozafinansowy (oparty na wymianie informacji). Współpraca o charakterze finansowym odbywa się w postaci powierzenia wykonania zadania publicznego oraz udzielenia dotacji na finansowanie ich realizacji bądź wspierania wykonania zadań publicznych poprzez udzielanie dotacji na dofinansowanie ich realizacji.

W powiecie lubelskim realizacja zadań publicznych dotyczy przede wszystkim wspierania:

1) kultury i sportu;
2) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób poprzez prowadzenie:
   a) ośrodka interwencji kryzysowej;
   b) domu pomocy społecznej;
   c) jednostki specjalistycznego poradnictwa;
   d) warsztatów terapii zajęciowej;
   e) punktów porad prawnych.

Powiat Lubelski zleca corocznie organizacjom pozarządowym zadania publiczne.

Tabela 17. Zadania z zakresu KULTURY (2014r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Towarzystwo Przyjaciół Teatru w Bełżycach	Powiatowy Przegląd Teatrów Dziecięcych Powiatu Lubelskiego	7 stycznia - 31 maja	2 000 PLN
	Ogólnopolskie Spotkania Teatralne „XXIII Scena Dramatyczna – Bełżyce 2014”	3 marca – 30 listopada	6 000 PLN
	Festiwal Wsi Polskiej – X-Jubileuszowe Spotkanie na Styku Trzech Ziem	5 maja – 31 października	6 000 PLN
Lubelskie Towarzystwo Genealogiczne z siedzibą w Lublinie	Wydanie Rocznika Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego t. V	1 marca - 30 czerwca	2 000 PLN
RAZEM			**16 000** PLN

Tabela 18. Zadania z zakresu SPORTU (2014r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	Powiatowa Licealiada	styczeń – grudzień	4 600 PLN
	Powiatowa Gimnazjada	styczeń – grudzień	7 600 PLN
	Powiatowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej	styczeń – grudzień	7 800 PLN
Uczniowski Klub Sportowy „ARIANIN” w Wojciechowie	Turniej Tenisa Sportowego	14 stycznia - 19 lutego	1 000 PLN
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "JUNIOR" przy ZSTR w Piotrowicach	XII Powiatowy Turniej Siatkówki Chłopców	7 -14 kwietnia	1 000 PLN
	Turniej Grand Prix w Tenisie Stołowym	27 stycznia -19 lutego	1 000 PLN
	XIII Powiatowy Turniej Halowej Piłki Nożnej	10 -17 listopada	1 000 PLN
	XIII Powiatowy Turniej Koszykówki Chłopców	28 listopada – grudnia	1 000 PLN

Gminny Ludowy Klub Sportowy „POM-ISKRA” Piotrowice	Puchar Starosty Lubelskiego w podnoszeniu ciężarów	3 marca - 3 kwietnia	2 000 PLN
RAZEM			**27 000 PLN**

Tabela 19. Zadania z zakresu KULTURY (2015r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Towarzystwo Przyjaciół Teatru w Bełżycach	Powiatowy Przegląd Teatrów Dziecięcych Powiatu Lubelskiego	2 luty - 31maj	1 500 PLN
	Ogólnopolskie Spotkania Teatralne „XXIV Scena Dramatyczna – Bełżyce 2015”	2 marca-30 listopada	5500PLN
	Festiwal Wsi Polskiej – XI Spotkanie na Styku Trzech Ziem	4 maja-31 października	5500PLN
Lubelskie Towarzystwo Genealogiczne z siedzibą w Lublinie	Wydanie Rocznika Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego t. VI	1 marzec - 30 czerwiec	500 PLN
Fundacja Wspierania Inicjatyw Społeczno-Edukacyjnych, Kultury oraz Ochrony Dziedzictwa Narodowego „Dla Pokoleń”	„Magia teatru” – elektroniczny przegląd teatrzyków szkolnych z okazji ogłoszenia roku 2015 Rokiem Teatru Publicznego	9 luty-30 czerwiec	1 000 PLN
Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski w Załuczu „Daszek”	Artystyczna Jesień w Załuczu	1 września - 30 październik	3500 PLN
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ponad Podziałami”	Bystrzyckie Spotkania ze Sztuką”	23 kwietnia – 30 października	1 000 PLN
RAZEM			**18 500PLN**

Tabela 20. Zadania z zakresu SPORTU (2015r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	Powiatowa Licealiada	styczeń – grudzień	4600 PLN
	Powiatowa Gimnazjada	styczeń – grudzień	7600 PLN
	Powiatowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej	styczeń – grudzień	7800 PLN
Uczniowski Klub Sportowy „ARIANIN” w Wojciechowie	V Otwarty Turniej Tenisa Sportowego	28 stycznia - 20 lutego	900 PLN
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "JUNIOR" przy ZSTR w Piotrowicach	XIII Powiatowy Turniej Siatkówki Chłopców	9-16 marca	1 000 PLN
	Turniej Grand Prix w Tenisie Stołowym	10-20 kwietnia	900 PLN
	XIV Powiatowy Turniej Halowej Piłki Nożnej	9-16 listopada	1 000 PLN

	XIV Powiatowy Turniej Koszykówki Chłopców	27 listopada– 5 grudnia	1 000 PLN
Gminny Ludowy Klub Sportowy „POM-ISKRA” Piotrowice	Puchar Starosty Lubelskiego w podnoszeniu ciężarów	23 marca - 23 kwietnia	1 500 PLN
Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski w Załuczu „Daszek”	IV Festyn Rodzinny w Załuczu	4 maj -12 czerwiec	700 PLN
RAZEM			**27 000 PLN**

Tabela 21. Zadania z zakresu KULTURY (2016r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ponad Podziałami”	III Festiwal Kolęd i Pastorałek „Jezusa Narodzonego Witajmy” Bystrzyca 2016	styczeń-luty	2 000 PLN
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Ponad Podziałami”	Bystrzyckie Spotkania ze Sztuką	czerwiec-listopad	2 000 PLN
Bychawskie Towarzystwo Regionalne	Wznowienie książki pt. Śladami Koźmianów, Przewłockich, Kowerskich autorstwa Marii Dębowczyk i Urszuli Pytlak oraz jej promocja na Zjeździe Regionalistów Lubelszczyzny	kwiecień-grudzień	7 160 PLN
Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Specjalnej Troskiw Załuczu „Daszek”	Artystyczna Jesień w Załuczu	sierpień – październik	7160 PLN
Stowarzyszenie Integracji Osób z Upośledzeniem Umysłowym OLIGUS	Andersen znany i lubiany	wrzesień – listopad	1680 PLN
RAZEM			**20 000 PLN**

Tabela 22. Zadania z zakresu SPORTU (2016r.)

Organizator	**Nazwa imprezy**	**Termin realizacji zadania**	**Kwota dofinansowania**
Powiatowy Szkolny Związek Sportowy	Powiatowa Licealiada	styczeń – grudzień	4 600 PLN
	Powiatowa Gimnazjada	styczeń – grudzień	7 600 PLN
	Powiatowe Igrzyska Młodzieży Szkolnej	styczeń – grudzień	7 800 PLN
Uczniowski Klub Sportowy „ARIANIN” w Wojciechowie	VI Otwarty Turniej Tenisa Sportowego	luty-marzec	1 300 PLN
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy	XV Powiatowy Turniej Siatkówki Chłopców	marzec	1 000 PLN

"JUNIOR" przy ZSTR w Piotrowicach	XV Powiatowy Turniej Halowej Piłki Nożnej	listopad	1 000 PLN
	Turniej Grand Prix w Tenisie Stołowym	październik	1 000 PLN
Gminny Ludowy Klub Sportowy „POM-ISKRA" Piotrowice	Puchar Starosty Lubelskiego w podnoszeniu ciężarów	marzec -kwiecień	1 400 PLN
Stowarzyszenie Animacja Kultury "HEKSA"	Integracyjny Turniej Tenisa Stołowego Gmin Powiatu Lubelskiego	luty-maj	3 000 PLN
Stowarzyszenie „U Źródeł Ciemięgi"	IV Dni Przyjaciół Piłki Nożnej	maj-lipiec	1300 PLN
RAZEM			**30 000 PLN**

Działania z zakresu dofinansowania sportu, kultury, turystyki i rekreacji dla osób niepełnosprawnych (współfinansowane ze środków PFRON) są organizowane w powiecie lubelskim przez organizacje pozarządowe:

1) w 2014 r.:

1. Bychawskie Stowarzyszenie „Podkowa" z Bychawy

„Obchody Dni Godności Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną"

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z terenu powiatu lubelskiego z zaburzeniami psychicznymi

Dofinansowanie: 3 617,00 zł

2. Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Ponad Podziałami" z Bystrzycy

Impreza integracyjna pod nazwą „Międzyszkolny Konkurs Wielozmysłowego Poznawania Świata"

Gry, zabawy, konkursy, turniej komputerowy plener malarski.

Uczestnicy: dzieci i młodzież niepełnosprawna – uczniowie Specjalnych Ośrodków Szkolno – Wychowawczych

Dofinansowanie: 2 000,00 zł

3. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bychawie

Impreza integracyjno – turystyczna : czterodniowa wycieczka Trójmiasto i Ziemia Kaszubska

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bychawy, członkowie Związku emerytów z Bychawy

Dofinansowanie: 4 500,00 zł

4. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bełżycach

Impreza integracyjno – turystyczna: czterodniowa wycieczka Gdańsk, Gdynia, Sopot, Hel

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bełżyc, członkowie PZERiI z Bełżyc

Dofinansowanie: 4 500,00 zł

2) w 2015 r.:

1. Bychawskie Stowarzyszenie „Podkowa" z Bychawy

Impreza integracyjno – turystyczna „Śladami Mikołaja Kopernika" Toruń i okolice

Uczestnicy: Grupa 33 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu lubelskiego

Dofinansowanie: 3 000,00 zł

2. Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Ponad Podziałami” z Bystrzycy

Impreza integracyjna pod nazwą „Międzyszkolny Konkurs Wielozmysłowego Poznawania Świata”

Gry, zabawy, konkursy, turniej komputerowy, plener malarski

Uczestnicy: dzieci i młodzież niepełnosprawna – uczniowie Specjalnych Ośrodków Szkolno – Wychowawczych

Dofinansowanie : 2 000,00 zł

3. Zgromadzenie Sług Jezusa – Dom Pomocy Społecznej w Kiełczewicach

Impreza integracyjna pod nazwą „ I Ty możesz zostać rybakiem”

Gry, zabawy, konkursy

Uczestnicy: mieszkańcy DPS i ich rodziny

Dofinansowanie: 3 000,00 zł

4. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bełżycach

Impreza integracyjno – turystyczna: czterodniowa wycieczka Krynica Zdrój, Muszyna, Słowacja

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bełżyc, członkowie PZERiI z Bełżyc

Dofinansowanie: 3 500,00 zł

5. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bychawie

Impreza integracyjno – turystyczna : czterodniowa wycieczka Krynica Zdrój, Słowacja

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bychawy, członkowie Związku emerytów z Bychawy

Dofinansowanie: 3 500,00 zł

3) w 2016 r.:

1. Bychawskie Stowarzyszenie „Podkowa” z Bychawy

Impreza integracyjno – turystyczna – wycieczka do Ziemi Świętokrzyskiej

Uczestnicy: Grupa 30 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu lubelskiego

Dofinansowanie: 2 500,00 zł

2. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bychawie

Impreza integracyjno – turystyczna : 3- dniowa wycieczka Ojców, Kalwaria Zebrzydowska, Tyniec, Niepołomice, Bochnia

Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bychawy, członkowie Związku emerytów z Bychawy

Dofinansowanie: 2 000,00 zł

3. Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Osób z Upośledzeniem Umysłowym „OLIGUS” w Matczynie

Impreza integracyjno – turystyczna – wycieczka do Zamościa

Uczestnicy: podopieczni Stowarzyszenia Oligus a zarazem uczniowie Zespołu Szkół Specjalnych przy DPS w Matczynie

Dofinansowanie: 2 348,00 zł

4. Stowarzyszenie Społeczno – Kulturalne „Ponad Podziałami” z Bystrzycy

Impreza integracyjna pod nazwą „Międzyszkolny Konkurs Wielozmysłowego Poznawania Świata”

Gry, zabawy, konkursy, turniej komputerowy, plener malarski.

Uczestnicy: dzieci i młodzież niepełnosprawna – uczniowie Specjalnych Ośrodków Szkolno – Wychowawczych
Dofinansowanie: 1 000,00 zł

5. Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów w Bełżycach

Impreza integracyjno – turystyczna: czterodniowa wycieczka Góry Stołowe , Kotlina Kłodzka
Uczestnicy: osoby niepełnosprawne z okolic Bełżyc, członkowie PZERiI z Bełżyc
Dofinansowanie: 2 000,00 zł

Stowarzyszenia i fundacje to organizacje, które posiadają osobowość prawną i nie działają w celu osiągnięcia zysku. Mogą one prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji celów społecznie użytecznych. Środki uzyskane z działalności organizacji pozarządowej są przeznaczane na działalność statutową. Stowarzyszenia, fundacje i grupy samopomocowe wspierają mieszkańców powiatu lubelskiego.

Bychawskie Stowarzyszenie PODKOWA na rzecz Osób Niepełnosprawnych istnieje od 1998 r. przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Bychawie. Założycielami stowarzyszenia byli: dyrektor, pracownicy ŚDS oraz rodziny osób niepełnosprawnych. Organizacja wspiera osoby niepełnosprawne i ich rodziny, działa również na rzecz osób doznających przemocy domowej i znajdujących się w kryzysie. Stowarzyszenie współorganizuje spotkania integracyjne dla osób niepełnosprawnych, turnusy rehabilitacyjne, wycieczki, pielgrzymki, szkolenia, również dla kadry Stowarzyszenia. „Podkowa" realizuje zadanie Powiatu Lubelskiego na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego pod nazwą: Prowadzenie na terenie powiatu lubelskiego Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Bychawie.

Zgromadzenie Sióstr Sług Jezusa w Warszawie prowadzi na zlecenie Powiatu Lubelskiego Dom Pomocy Społecznej w Kiełczewicach. DPS jest przeznaczony dla dziewcząt i kobiet z niepełnosprawnością intelektualną. Mieszkanki mają zapewnioną całodobową opiekę, rehabilitację i rewalidację. Kompleksowo wyposażone budynki, pozbawione barier architektonicznych otacza ogród, las i przyroda Doliny Bystrzycy. DPS posiada dobrze wyposażoną salą rehabilitacyjną, hydroterapię i sprzęt do laseroterapii, magnetoterapii i leczenia ultradźwiękami oraz łóżko wodne i salę doświadczeń świata. Mieszkanki są zaopatrywane w niezbędne sprzęty rehabilitacyjne i ortopedyczne, korzystają w prowadzonej na terenie Domu różnych form rehabilitacji, hipoterapii i dogoterapii. Placówka ma szeroką ofertę dla swoich mieszkanek, które mogą uczestniczyć, m.in. w grupie teatralno-rytmicznej. Pod opieką instruktora mieszkanki przygotowują przedstawienia, inscenizacje i montaże słowno- muzyczne na różne okazje.

Stowarzyszenie Rysa w Lublinie prowadzące Jednostkę specjalistycznego poradnictwa na potrzeby Powiatu Lubelskiego. Stowarzyszenie zostało powołane w lutym 2015r., inicjatorami byli kuratorzy zawodowi, którzy zaprosili do współpracy osoby reprezentujące różnorodne obszary działalności zawodowej. Kadrę Stowarzyszenia Rysa tworzą profesjonalnie wykształceni, posiadający bogate doświadczenie zawodowe: pedagodzy, psycholodzy, prawnicy, socjolodzy, politolodzy. Wymienione osoby posiadają

wieloletni staż, doświadczenie w pracy wychowawczej, resocjalizacyjnej, prawniczej i naukowej. Członkowie stowarzyszenia zawodowo i społecznie zajmują się udzielaniem fachowej, interdyscyplinarnej pomocy i wsparcia. Ich działania są dedykowane między innymi osobom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, zagrożonym wykluczeniem społecznym, ze środowisk dysfunkcyjnych, z uwzględnieniem osób odbywających kary pozbawienia wolności i opuszczających placówki penitencjarne, jak też pokrzywdzonych przestępstwem i ich rodzin.
Cele Stowarzyszenia są realizowane poprzez działania takie jak:

- poradnictwo psychologiczne i psychoedukacyjne;
- oddziaływania profilaktyczne;
- doradztwo zawodowe i rozwój kwalifikacji zawodowych;
- działania podnoszące kompetencje i umiejętności społeczne, oddziaływania wychowawczo – resocjalizacyjne;
- pomoc socjalna;
- poradnictwo prawne;
- readaptacja społeczna;
- realizacja programów: resocjalizacyjnych, profilaktycznych, edukacyjnych, pomocowych oraz projektów informatycznych;
- współpraca z Ośrodkami Kuratorskimi działającymi przy Sądach Rejonowych[14].

Spółdzielnia socjalna P.W. EMAUS w Krężnicy Jarej - zajmuje się prowadzeniem wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków w celach społecznej i zawodowej reintegracji jej członków. W powiecie lubelskim zarejestrowana jest spółdzielnia socjalna P.W. EMAUS, która powstała z inicjatywy Stowarzyszenia EMAUS oraz Fundacji Między Nami 9 listopada 2012r. W zamyśle założycieli było stworzenia miejsca, w którym osoby zagrożone znajdą pracę i usamodzielnią się ekonomicznie. Członkami Spółdzielni są osoby zagrożone wykluczeniem społecznym - członkowie wspólnoty EMAUS z Krężnicy Jarej. Prowadzi ona działalność gospodarczą w zakresie produkcji i usług stolarskich, ślusarsko - spawalniczych, produkcji wyrobów z betonu oraz małej gastronomii. W warsztatach członkowie przedsiębiorstwa wykonują wiaty przystankowe, ławki parkowe betonowe i stalowe, stoły betonowe do gry w szachy, meble i altany ogrodowe oraz inne elementy małej architektury. Spółdzielnia EMAUS od niedawna powiększyła swój asortyment o lokal gastronomiczny pod nazwą „Al. Lago by Ivo" w Lublinie przy ul. Krężnickiej 178a, w którym serwowane są dania kuchni włoskiej i tureckiej. W 2016r. spółdzielnia otrzymała Certyfikat Zakup Prospołeczny przyznawany przez Regionalną Kapitułę Certyfikowaną działającą przy Regionalnym Komitecie Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie lubelskim[15].

[14] Źródło strona internetowa: http://rysalublin.pl/
[15] Źródło: Regionalny katalog Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej w województwie lubelskim, Lublin 2016r.

Fundacja Między Nami w Krężnicy Jarej wspiera osoby niepełnosprawne i bezdomne ze środowisk wiejskich. Fundacja prowadzi dwa domy mieszkalne, warsztaty terapii zajęciowej dla młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie oraz powiatowy ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Fundacja organizuje również turnusy rehabilitacyjne, wycieczki, plenery plastyczne i ceramiczne, seminaria i konferencje nt. pracy z osobami niepełnosprawnymi, promuje twórczość osób niepełnosprawnych.

Warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) to placówki wyodrębnione organizacyjnie i finansowo, mają na celu stwarzanie osobom niepełnosprawnym możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej poprzez terapię. Działające w powiecie lubelskim warsztaty terapii zajęciowej, zostały utworzone z myślą o aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych intelektualnie ze środowisk wiejskich. Uczestnikom proponowane są zajęcia w pracowniach: plastycznej, kulinarnej, ceramicznej, stolarskiej, rękodzieła, zajęcia z pedagogiem i psychologiem, trening ekonomiczny i aktywność sportowa i turystyczna. Dzięki zajęciom uczestnicy WTZ-ów rozwijają swój potencjał artystyczny i praktyczne przystosowanie do życia społecznego. Stają się samodzielni i kreatywni w miarę swoich możliwości, niejednokrotnie przełamując bariery i ograniczenia zewnętrzne jak i wewnętrzne[16].

Głównym celem Powiatowego Ośrodka Wsparcia (POW) prowadzonego przez Fundację Między Nami w Krężnicy Jarej jest wszechstronne wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, uzależnionych od alkoholu, niepełnosprawnych intelektualnie, pozbawionych jednocześnie oparcia w środowisku rodzinnym, bezdomnych bądź pozostających w skrajnym ubóstwie. Uczestnicy POW tworzą wspólnotę życia i pracy zamieszkując w budynkach mieszkalnych Fundacji Między Nami. Zasadniczym zakresem działań Powiatowego Ośrodka Wsparcia jest budowanie i rozwijanie samopomocowej aktywności uczestników, zmierzającej do ich usamodzielnienia, oraz reintegracji społecznej i zawodowej. Właściwymi działaniami w tym obszarze są różnorodne formy pomocy pedagogicznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Do podmiotów ekonomii społecznej zalicza się także centra integracji społecznej (CIS-y). Celem ich działalności jest reintegracja społeczno-zawodowa. To instytucje, które mają charakter edukacyjny. Na terenie powiatu istnieje stowarzyszenie społeczne **Centrum Integracji Społecznej w Krężnicy Jarej**. Powstało w marcu 2007r. z inicjatywy księdza Mariana Bartnika. Należą do niego pełni zapału, energii i pasji mieszkańcy Krężnicy, którzy chcą zrobić coś dobrego dla swojej miejscowości. Wśród członków stowarzyszenia jest wielu czynnych i emerytowanych nauczycieli. Swój wolny czas poświęcają na pracę z dziećmi, prowadzenie biblioteki parafialnej, dystrybucję darów CARITAS dla potrzebujących mieszkańców parafii, wydawanie gazetki parafialnej "Florian", realizację projektów, których działania mają na celu, między innymi podtrzymywanie tradycji i kultury narodowej, integrowanie społeczności lokalnej, promowanie ludzi aktywnych, z pasją, kształtowanie nawyków kulturalnego i twórczego spędzania wolnego czasu[17].

[16] Źródło strona internetowa: http://www.fmn.lublin.pl/
[17] Źródło strona internetowa: http://www.cis-kreznica.eu/o-nas.html

Polska Fundacja Ośrodków Wsparcia Rozwoju Gospodarczego OIC Poland w Lublinie działa od 1990r., dostarcza firmom, instytucjom oraz organizacjom, kompleksowych rozwiązań w zakresie rozwoju zasobów ludzkich. W swej ofercie proponuje szkolenia na potrzeby rynku pracy i społeczeństwa. W ramach realizacji zadania Powiatu Lubelskiego polegającego na utworzeniu sieci nieodpłatnych porad prawnych, fundacja prowadziła w 2016r. punkty porad prawnych w miejscowościach: Głusk, Jabłonna, Strzyżewice, Niemce, Wólka, Bełżyce, Borzechów, Niedrzwica Duża. Udzielono porad dla 1 008 osób. W 2017r. prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej na terenie powiatu lubelskiego powierzono **Fundacji HONESTE VIVERE z siedzibą w Warszawie**.

Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny zajmuje się wspomaganiem rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki regionu, promocją zatrudnienia oraz aktywizacją zawodową osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, wspieraniem rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz prowadzeniem doradztwa rolniczego, wspieraniem rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych, popieraniem rozwoju nauki, techniki i innowacji, wspieraniem rozwoju oświaty, edukacji i kształcenia ustawicznego oraz racjonalnego wykorzystania kadr, działaniem na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy międzynarodowej, działaniem na rzecz ochrony środowiska naturalnego i bezpiecznych warunków pracy, działaniem na rzecz rehabilitacji zawodowej inwalidów, integracji społecznej osób zagrożonych – wykluczeniem oraz reintegracji zawodowej i społecznej osób wykluczonych, promocją i organizacją wolontariatu, wspieraniem rozwoju kultury i ochroną dziedzictwa narodowego, popieraniem rozwoju turystyki, sportu i rekreacji[18].

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania na Rzecz Rozwoju Gmin Powiatu Lubelskiego „Kraina wokół Lublina" skupia 68 członków reprezentujących sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy. Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) na lata 2014 – 2020 ma na celu pozyskanie środków PROW dla gmin: Bełżyce, Borzechów, Bychawa, Garbów, Głusk, Jabłonna, Jastków, Konopnica, Krzczonów, Niedrzwica Duża, Niemce, Strzyżewice, Wólka, Wysokie, Zakrzew. Misją stowarzyszenia jest podniesienie atrakcyjności obszaru LGD dla mieszkańców, partnerów w biznesie (inkubator przedsiębiorczości), rolnictwa oraz turystów, tak aby w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe obszar ten stał się miejscem różnorodnych inicjatyw społecznych.

Stowarzyszenie Integracyjne Osób z Upośledzeniem Umysłowym OLIGUS powstało w 2004r. przy Zespole Szkół Specjalnych przy DPS w Matczynie. Działa na rzecz szkoły, skupia ludzi aktywnych i otwartych na potrzeby niepełnosprawnych. Cele Stowarzyszenia:

- integracja osób niepełnosprawnych z osobami pełnosprawnymi;
- prowadzenie działalności edukacyjnej;
- wspomaganie aktywności i rozwoju osób z upośledzeniem umysłowym;
- podniesienie poziomu życia ludzi z upośledzeniem umysłowym i ich rodzin;
- udzielanie wsparcia rodzinom osób niepełnosprawnych;

[18] Źródło strona internetowa: http://www.fundacja.lublin.pl/fundacja/misja-i-cele/

- propagowanie prawa do równych szans i udziału w ekonomicznym i społecznym rozwoju osób niepełnosprawnych;
- wspieranie twórczości osób niepełnosprawnych;
- działalność w środowisku lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym.

Stowarzyszenie OLIGUS działa bardzo prężnie, organizując wystawy, kiermasze, imprezy kulturalne, imprezy integracyjne dla swych podopiecznych, członków, sympatyków i społeczności lokalnej, tworząc projekty i programy, dzięki którym pozyskuje m.in. większość środków finansowych na swoją działalność, a także poszukuje i znajduje Darczyńców[19].

Kolejne stowarzyszenia mieszczą się również w Matczynie, są to **Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Osób Niepełnosprawnych oraz Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Wspierania Osób z Niepełnosprawnością „Świetlik**. Stowarzyszenia działają przy Domu Pomocy Społecznej w Matczynie. Członkowie organizacji pomagają zarówno osobom niepełnosprawnym, jak również ich rodzinom czy opiekunom.
Głównym celem działania „Świetlika" jest wsparcie mieszkańców DPS-u poprzez m.in.: dofinansowanie i rozwój terapii zajęciowej, rehabilitacji, a także innych działań umożliwiających udział mieszkańców domu pomocy w życiu społecznym. Członkowie stowarzyszenia organizują porady, szkolenia i warsztaty dla osób żyjących lub pracujących w bezpośrednim kontakcie z niepełnosprawnymi.

Stowarzyszenie na rzecz dzieci specjalnej troski w Załuczu „Daszek" działa przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Załuczu.
Głównymi celami stowarzyszenia są:

- działania na rzecz wspierania realizacji zadań wychowawczych szkoły;
- udzielanie pomocy uczniom i ich rodzinom, którzy znajdują się w trudnej sytuacji losowej lub materialnej;
- tworzenie warunków do rozwoju uzdolnień uczniów - organizowanie zajęć pozalekcyjnych, warsztatów i wycieczek edukacyjnych;
- wspomaganie wyposażenia szkoły i internatu oraz poprawa warunków ich funkcjonowania;
- działania na rzecz integracji środowiska lokalnego (wiejskiego) ze Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Załuczu;
- organizowanie imprez turystycznych, wypoczynkowych i integracyjnych;
- organizowanie zajęć rehabilitacyjnych, np. hipoterapii;
- organizowanie różnych form pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci i młodzieży ze Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Załuczu oraz ich rodzin;
- działanie na rzecz integracji europejskiej poprzez rozwijanie kontaktów i współpracy z podmiotami zajmującymi się dziećmi specjalnej troski w krajach Unii Europejskiej;

[19] Źródło strona internetowa: http://www.zssmatczyn.pl/onas.html

- współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego, organami administracji rządowej, organizacjami pozarządowymi, osobami prawnymi i osobami fizycznymi[20].

Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Potrzebujących Wsparcia „IUVO” promuje wszelką działalność wspierającą osoby niepełnosprawne, głównie dzieci i młodzieży oraz inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Celem działalności stowarzyszenia jest udzielania wsparcia osobom oraz rodzinom, organizacja zajęć rehabilitacyjnych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych. Stowarzyszenie stopniowo rozszerza swoją działalność o szkolenia, projekty realizowane na rzecz seniorów oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Współpracuje, przy realizacji projektów z jednostkami administracji rządowej oraz samorządowej.

Fundacja Społeczna Dobre Anioły działa w Wojciechowie. Głównymi celami fundacji są: inicjowanie i wspieranie nowatorskich rozwiązań w różnorodnych dziedzinach życia społecznego, a szczególnie w ochronie praw i wolności człowieka i obywatela, w ochronie życia rodzinnego i profilaktyce społecznej; zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży o szczególnych potrzebach edukacyjnych, dopuszczających się łamania obowiązującego prawa i nieprzestrzegających norm społecznych i dzieci osób pozbawionych wolności wyrokiem sądowym; wspieranie i organizowanie pomocy młodzieży opuszczającej domy dziecka i inne placówki wychowawczo-opiekuńcze i resocjalizacyjne; promowanie idei rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, wspieranie organizacji i instytucji opiekuńczo-wychowawczych; inicjowanie i wspieranie działań propagujących adopcję oraz obronę interesów adoptowanych dzieci i rodziców adopcyjnych; pomoc rodzinom osób zaginionych i uznanych za zaginione; organizację pomocy w zdobywaniu środków przeznaczonych na leczenie, zabiegi operacyjne i inną pomoc w odzyskiwaniu zdrowia przez osoby chore; pomoc osobom chorym w tym osobom z wadami serca, chorym na rzadkie choroby genetyczne, wymagającym przeszczepów, chorym na nowotwory i osobom chorym psychicznie; działalność opiekuńczo-wychowawczą i socjoterapeutyczną dla dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem społecznym i z rodzin patologicznych; podejmowanie opieki postpenitencjarnej i działalności resocjalizacyjnej wobec opuszczających placówki resocjalizacyjne; inicjowanie i wspieranie pozalekcyjnej działalności edukacyjnej i rekreacyjnej dla dzieci i młodzieży[21].

Stowarzyszenie Gminne Centrum Aktywizacji Społecznej i Zawodowej (GCASZ) mieści się w Nasutowie. Adresatami podejmowanych przez stowarzyszenie działań są mieszkańcy gminy Niemce, bezrobotne kobiety oraz młodzież i dzieci z terenów wiejskich, a także polonijne organizacje z Białorusi oraz Ukrainy. Stowarzyszenie jako podmiot ergonomii społecznej prowadzi pralnię wodną w Nasutowie oraz świadczy usługi cateringowe dla uczestników takich projektów jak Rajd Starych Samochodów, dożynki gminne, powiatowe i wojewódzkie, konferencje i szkolenia. GCASZ realizuje projekty polegające na aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy Niemce, m. in. Poprzez projekty „Zawód

[20] Źródło strona internetowa: http://www.soswzalucze.szkolnastrona.pl/index.php?p=m&idg=zt,42
[21] Źródło strona internetowa: http://www.ludzie-serca.pl/forum/index.php?topic=1088.0

z pasja", „Warsztaty z tradycją", „Zagroda pszczelarza w Nasutowie" o tradycji hodowli pszczół przekazywanej z dziadka na wnuczka[22].

Stowarzyszenie Wspierajmy się w Bełżycach zajmuje się wspomaganiem rodzin, dzieci i młodzieży, aktywizowaniem społeczności lokalnej, działaniami profilaktycznymi, terapią, korekcją dysfunkcji rozwojowych, działaniami na rzecz osób niepełnosprawnych, pomocą osobom i rodzinom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu i narkotyków, pomocą psychologiczną, socjalną, pedagogiczną i prawną, zapobieganiem bezrobociu, działalnością charytatywną, szkoleniami, warsztatami, ochroną środowiska.

Fundacja Nieprzetartego Szlaku działa od 1999r. w Skrzynicach Pierwszych (gm. Jabłonna) w położonym pod lasem gospodarstwie Michała Stanowskiego. Fundacja prowadzi ośrodek teatralny, gdzie dla osób niepełnosprawnych i pełnosprawnych, dla instruktorów i wolontariuszy zainteresowanych arteterapią organizowane są warsztaty, obozy, imprezy integracyjne[23].

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów PZERiL, Oddział Rejonowy w Bełżycach i Bychawie jest organizacją pozarządową z wieloletnią tradycją, działa poprzez swoje oddziały okręgowe, rejonowe i koła. Jest największą organizacją liczącą ok. 1 miliona członków, działającą na terenie całego kraju. Związek zrzesza emerytów, rencistów i inwalidów w celu rozwiązywania problemów socjalno - bytowych, rehabilitacji społecznej, zdrowotnej oraz interpretacji prawa, niwelowanie barier izolacji społecznej, poprzez aktywne i twórcze uczestnictwo w życiu środowiska, integracji i więzi między pokoleniami, która stwarza warunki do przekazywania tradycji i wartości życia społecznego[24].

W Nasutowie mieści się **spółka non profit – Dom Nasutów Nasutowskie Przedsiębiorstwo Społeczne Sp. z o. o.** Działa od września 2007r. i organizuje szkolenia i praktyki zawodowe oraz imprezy okolicznościowe, oferuje także usługi cateringowe i noclegowe. W Domu Nasutów serwowane są dania tradycyjnej kuchni polskiej w szczególności nasutowskiej kuchni regionalnej. Przedsiębiorstwo wyróżnia społeczny profil działania m. in. stałe kształcenie kadr pracowniczych, elastyczna organizacja pracy, promocja inicjatyw integracyjnych na terenie wiejskich. W działania partnerskie Nasutowskie Przedsiębiorstwo Społeczne angażuje podmioty ekonomii społecznej z całego kraju, a także Nasutowski Klaster Turystyczny oraz turystyczny szlak Jana III Sobieskiego. Współpracuje również z Lokalną Grupą Działania „Kraina Wokół Lublina" i Centrum Mediów Obywatelskich[25].

[22] Źródło: Regionalny katalog Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej w województwie lubelskim, Lublin 2016r.
[23] Źródło strona internetowa: http://www.krainawokollublina.pl/index.php/component/mtree/uslugi/200-fundacja nieprzetartego-szlaku
[24] Źródło strona internetowa: http://pzerii.lublin.pl/
[25] Źródło: Regionalny katalog Dobrych Praktyk Ekonomii Społecznej w województwie lubelskim, Lublin 2016r.

Istnieje też wiele innych organizacji pozarządowych w powiecie lubelskim działających w różnych sferach, należą do nich:

1. Stowarzyszenia zarejestrowane w krajowym rejestrze sądowym:
   - Stowarzyszenie Żołnierzy AK – WIN C.C Mjr H. Dekutowskiego PS. Zapora w Bełżycach;
   - Stowarzyszenie Społecznej Szkoły Muzycznej stopnia podstawowego im. H. Wieniawskiego w Bełżycach;
   - Stowarzyszenie Rozwoju Szpitala w Bełżycach;
   - Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Wsi Cuple, Płowizny, Wronów we Wronowie;
   - Towarzystwo Regionalne Bełżyc w Bełżycach;
   - Towarzystwo Przyjaciół Teatru w Bełżycach w Bełżycach;
   - Stowarzyszenie Koło Kobiet Aktywnych w Zagórzu;
   - Bychawskie Towarzystwo Regionalne w Bychawie;
   - Stowarzyszenie Popierające Rozwój Szpitala Rejonowego ZOZ W Bychawie;
   - Stowarzyszenie VIDES w Garbowie;
   - Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Garbowskiej w Garbowie;
   - Stowarzyszenie Nasza Szkoła w Kalinówce;
   - Stowarzyszenie Szkoła Marzeń w Mętowie;
   - Stowarzyszenie Regionalne OPOKA w Tomaszowicach;
   - Stowarzyszenie Badań nad Chmielem w Polsce w Jastkowie;
   - Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Jastkowskiej w Panieńszczyźnie;
   - Lubelskie Stowarzyszenie Producentów Wiśni w Panieńszczyźnie;
   - Areoklub Lubelski w Radawcu;
   - Integracyjne Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Konopnica w Konopnicy;
   - Stowarzyszenie Wychowanków Fundacji Szczęśliwe Dzieciństwo w Motyczu Leśnym;
   - Krzczonowskie Stowarzyszenie Regionalne w Krzczonowie;
   - Stowarzyszenie „DLA ROZWOJU WSI POLICZYZNA” w Policzyźnie;
   - Towarzystwo Przyjaciół Społecznego Liceum Ogólnokształcącego w Niedrzwicy Kościelnej;
   - Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Niedrzwickiej w Niedrzwicy Dużej;
   - Towarzystwo Przyjaciół Niedrzwicy Kościelnej w Niedrzwicy Kościelnej;
   - Klub Abstynenta „ALTERNATYWA” w Krężnicy Jarej;
   - Stowarzyszenie „CENTRUM KOBIET” w Niedrzwicy Dużej;
   - Stowarzyszenie Miłośników Folkloru w Niedrzwicy Kościelnej;
   - Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Radawczyk w Radawczyku;
   - Stowarzyszenie Dzieci i Młodzieży „NIEZAPOMINAJKA” w Krężnicy Jarej;
   - Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Miejscowości Strzeszkowice w Niedrzwicy Dużej;
   - Stowarzyszenie Twórców Kultury „CZERWONE SUSŁY” w Krężnicy Jarej;
   - Nasutowskie Towarzystwo im. Prymasa Tysiąclecia w Nasutowie;
   - Towarzystwo Regionalne Gminy Niemce w Niemcach;
   - Katolickie Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania Młodzieży „EFFATHA – OTWÓRZ SIĘ” w Dysie;
   - Strzyżewickie Towarzystwo Regionalne w Strzyżewicach;
   - Nadbystrzyckie Stowarzyszenie Agroturystyczne w Strzyżewicach;

- Stowarzyszenie Inicjatyw Gospodarczych i Kulturalno – Oświatowych „NADZIEJA” w Kiełczewicach Dolnych;
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich w Żabiej Woli;
- Stowarzyszenie Pszczelarzy Polskich „POLANKA” w Pszczelej Woli;
- Stowarzyszenie Miłośników Gminy w Strzyżewicach;
- Stowarzyszenie Dyrektorów Szkół Rolniczych w Pszczelej Woli;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Technikum Pszczelarskiego w Pszczelej Woli;
- Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Wsi Maszki w Maszkach;
- Stowarzyszenie Kowali Polskich w Wojciechowie;
- Stowarzyszenie „U ŹRÓDEŁ CIEMIĘGI” w Miłocinie;
- Stowarzyszenie Społeczno– Kulturalne „PONAD PODZIAŁAMI” w Bystrzycy;
- Stowarzyszenie „W IMIENIU ZWIERZĄT” w Rudniku;
- Towarzystwo Oświatowo – Wychowawcze „DOM MARYI” w Zakrzewie;
- Bychawskie Stowarzyszenie Współpracy Międzynarodowej w Bychawie;
- Stowarzyszenie Wspólnota Grabowska w Garbowie;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Leśce w Leścach;
- Stowarzyszenie „WILCZOPOLE NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY” w Wilczopolu;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Inicjatyw Lokalnych i Oświatowych „COGITO” w Jastkowie;
- Stowarzyszenie „PRZYJACIELE MISJONARZY AFRYKI” w Natalinie;
- Stowarzyszenie Lubelski Klaster Centrum Partnerstwa i Transferu Technologii w Olszance;
- Stowarzyszenie Ad Astra – Wspieranie Integracji i Edukacji Europejskiej w Krężnicy Jarej;
- Stowarzyszenie – Gminne Centrum Aktywizacji Społecznej i Zawodowej w Niemcach;
- Stowarzyszenie Właścicieli Budynków, Działek, Gruntów, Łąk, Oczek Wodnych „WŁASNOŚĆ” w Elizówce;
- Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych w Pszczelej Woli;
- Stowarzyszenie Aktywnych Kobiet w Osmolicach;
- Stowarzyszenie „Z SERCA” im. I. L. Dehona w Pliszczynie;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Inicjatyw Lokalnych i Oświatowych „WEKTOR” w Garbowie;
- Stowarzyszenie „RÓWNE SZANSE DLA DZIECI GMINY KRZCZONÓW” w Krzczonowie;
- Stowarzyszenie Popierające Rozwój Młodzieżowej Orkiestry Dętej „HENRYCZKI” Zespołu Szkół im Ks. A. Kwiatkowskiego w Bychawie;
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych w Niedrzwicy Dużej;
- Stowarzyszenie „GND” w Niedrzwicy Dużej;
- „Lubelskie Towarzystwo Pszczelnicze” w Pszczelej Woli;
- Towarzystwo Przyjaciół Wysokiego „PATRIA”;
- Bełżyckie Towarzystwo Narciarskie w Bełżycach;
- Polskie Stowarzyszenie Lokali Gastronomicznych w Niedrzwicy Dużej;
- Stowarzyszenie „PROMYCZEK” w Prawiednikach;
- Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „LIBER, LIBER” w Bychawie;

- Stowarzyszenie Na Recz Równouprawnienia i Poszanowania Prawa w Ćmiłowie;
- Stowarzyszenie Agrokadra w miejscowości Stara Wieś I;
- Stowarzyszenie Polsko- Szwajcarskie Dąbrowica dla Lubelszczyzny w Płouszowicach;
- Stowarzyszenie Rodzin Wiejskich „RODZINA – SZKOŁA – EUROPEJCZYK" w Szczuczkach;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Pieśni i Tańca w Dąbrowicy;
- Stowarzyszenie „WOJCIECHOWSKIE ARIANKI" w Wojciechowie;
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Gminy Niemce w Niemcach;
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych w Czółnie;
- Stowarzyszenie „CIESZ SIĘ ŻYCIEM" w Motyczu;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Edukacji i Aktywizacji Społecznej „SUKCES" w Jakubowicach Murowanych;
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Borków i Janów w Borkowie;
- Stowarzyszenie Kreatywnych Kobiet „STOKROTKA" w Bełżycach;
- Stowarzyszenie Wyrównywania Szans „Radość" w Maciejowie Starym;
- Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów „SPOKOJNA PRZYSTAŃ" w Niedrzwicy Dużej;
- Stowarzyszenie „Mój Bogucin" w Bogucinie;
- Stowarzyszenie „CENTRUM ARTYSTYCZNE TEATR W REMIZIE" w miejscowości Łączki-Pawłówek;
- Stowarzyszenie Kreatywnych Inżynierów w miejscowości Barak;
- Stowarzyszenie „Społeczna inicjatywa Krasienina i okolic im. Ireny Kosmowskiej" w Krasieninie;
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Zaraszów i Okolic w Zaraszowie;
- Stowarzyszenie rodzin byłych pracowników państwowych gospodarstw rolnych w Niemcach;
- Stowarzyszenie MODUS VIVENDI w Dąbrowicy;
- Stowarzyszenie przyjaciół i artystów lubelskiej sceny kabaretowej „RISUS FESTUM" w Ćmiłowie;
- Stowarzyszenie Ogólnopolski Związek Profesjonalistów BELLY DANCE w Ciecierzynie;
- Stowarzyszenie „TU JEST NASZE MIEJSCE" w Kępie;
- Stowarzyszenie „TU MIESZKAM TU DZIAŁAM" w Strzyżewicach;
- Stowarzyszenie „MAŁA SZKOŁA-WIELKIE SZANSE" w Mariankach;
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Animatorów i Koordynatorów „HELIO" w Dąbrowicy;
- Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych i Obywatelskich „ETOS" w Niemcach;
- Stowarzyszenie „NASZ GUTANÓW" w Gutanowie:
- Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych Gminy Krzczonów;
- Stowarzyszenie Ogród Działkowy UMCS w Uniszowicach;
- Stowarzyszenie „CHÓR MĘSKI", BAS CANTO" w Woli Niemieckiej;
- Polskie Towarzystwo Rolnictwa Ekologicznego w Szerokiem;
- Stowarzyszenie Pracownia Rozwoju Lokalnego z/s w Czerniejowie;
- Stowarzyszenie Innowacji i Technologii Energetyki Odnawialnej ITEO w Guzówce, gm. Wysokie;

- Stowarzyszenie Komitet Budowy Pomnika Patrona w Nasutowie.

2. Stowarzyszenia zarejestrowane w Starostwie Powiatowym w Lublinie:
   - Garbowska Sieć Komputerowa TANI-NET w Garbowie;
   - Stowarzyszenie Użytkowników Sieci Komputerowej JABŁONET w Jabłonnej;
   - Stowarzyszenie Aktywnej Młodzieży Rzeczpospolitej Polskiej w Bystrzycy Starej;
   - Stowarzyszenie „ZA DZIESIĘĆ TRZYNASTA" w Niedrzwicy Kościelnej;
   - Stowarzyszenie "ZWIĄZEK KOZAKÓW W POLSCE" w miejscowości Pólko;
   - Stowarzyszenie Na Rzecz Badań Historii Samorządu Lokalnego i Administracji w Polsce XIX i XX wieku w Turce;
   - Stowarzyszenie Rowerowe Bełżyce w Bełżycach;
   - Las Królewski w Krzczonowie Trzecim;
   - Gmina Wolna od Wiatraków w Marysinie;
   - Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych „ALE BABKI" w miejscowości Chmielnik Kolonia;
   - „PRAWO I „ŻYCIE" w Majdanie Mętowskim[26].

Wszystkie podmioty ekonomii społecznej koncentrując się na realizacji celów społecznych przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu osób będących w szczególnie trudnej sytuacji życiowej. Dają miejsce zatrudnienia osobom, które mają problemy z samodzielnym znalezieniem pracy, w szczególności:

- bezrobotnym;
- niepełnosprawnym;
- uzależnionym od alkoholu, którzy poddają się procesowi leczenia;
- uzależnionym od narkotyków lub innych środków psychoaktywnych, którzy poddają się procesowi leczenia w specjalistycznych placówkach;
- osobom dotkniętym zaburzeniami psychicznymi;
- uchodźcom realizującym indywidualny program integracji;
- opuszczającym zakłady karne, którzy mają problemy z integracją ze środowiskiem lokalnym;
- bezdomnym realizującym indywidualny program wychodzenia z bezdomności.

Ekonomia społeczna daje również szansę rozwoju kariery zawodowej specjalistom z różnych dziedzin, którzy nie wymagają specjalnego wsparcia, ale czerpią satysfakcję z możliwości pomocy innym, wypełniania pewnej misji społecznej. Kluczowe znaczenie mają jednak korzyści społeczne: ograniczenie ubóstwa i marginalizacji, patologii społecznych, przełamanie ich dziedziczenia, zmniejszenie szkód wynikających z przestępstw. Warto również podkreślić możliwość zaangażowania w sprawy lokalne starszych mieszkańców, czy pozytywnego wykorzystania energii do działania osób młodych. Podmioty ekonomii społecznej budują kapitał społeczny, integrując osoby i środowiska znajdujące się w gorszej sytuacji ekonomicznej oraz stymulując ich aktywność i przedsiębiorczość w oparciu o zaufanie i relacje międzyludzkie.

[26] Źródło strona internetowa: http://www.powiat.lublin.pl/powiat/wykaz-stowarzyszen.html

Rozdział VIII. Analiza problemów społecznych w opinii środowiska lokalnego – wyniki badania ankietowego

Charakterystyka metody badawczej oraz narzędzia badawczego

W naukach społecznych głównie stosowany jest podział na metody ilościowe i jakościowe[27]. Stefan Nowak definiując metody badawcze określa, iż są to „pewne typowe i powtarzalne sposoby zbierania, analizy i interpretacji danych empirycznych, służące do uzyskania maksymalnie zasadnych odpowiedzi na pytania problematyki badawczej"[28].

Metoda jakościowa skupia się głownie na tym, by osobę badaną umieścić w takiej sytuacji, w której w sposób nieświadomy uzewnętrzni ona nam swoje odczucia, czy też przekonania[29]. Badania te są głównie skoncentrowane na poznaniu, na opisie badanej rzeczywistości i wyjaśnianiu różnorodności zjawisk. Metoda ta posługuje się niewystandaryzowanymi narzędziami, pytania głównie mają tutaj charakter eksploracyjny[30]. Zebrany w taki sposób materiał jest poddawany analizie jakościowej, której główna cechą jest czysty opis faktów bez sprowadzania go do formatu liczbowego[31].

Z kolei metoda ilościowa głównie jest ukierunkowana na liczbowy opis, który skupia się na określeniu częstości wstępowania danego zjawiska w badanej rzeczywistości. Posługuje się ona wystandaryzowanymi narzędziami badawczymi, które mają na celu zagwarantowanie, iż badani zostaną poddani działaniu bardzo zbliżonych bodźców. Jest ona ukierunkowana na rozstrzygające konkluzje badawcze, dąży do tego by jednoznacznie i konkretnie odpowiedzieć na postawione pytania badawcze. Stosuje ona precyzyjne metody statystyczne zarówno w momencie doboru próby badawczej jak i kalkulacji wyników[32].

W niniejszej pracy została wykorzystana metoda ilościowa. Badanie zostało zrealizowane w oparciu o kwestionariusz ankiety. Earl Babbie przy określaniu kwestionariusza stwierdza, iż jest to „dokument, który zawiera pytania i inne narzędzia służące do zebrania informacji, które mają zostać przeanalizowane"[33]. Respondenci po otrzymaniu kwestionariusza wypełniają go samodzielnie[34].

Na potrzeby opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych przygotowany został kwestionariusz ankiety mający na celu zapoznanie się z opinią i potrzebami badanych mieszkańców. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały charakter zamknięty oraz otwarty. Pytania zamknięte posiadają możliwych kilka odpowiedzi, uprzednio przygotowanych przez badacza. Odpowiadając na ten rodzaj pytania respondent dokonuje wyboru odpowiedzi jednej lub kilku spośród zaprezentowanych mu możliwych wariantów. Z kolei pytania otwarte charakteryzują się tym, że pozostawiają one respondentowi swobodę

[27] J. Sztumski, *Wstęp do metod i techniki badań społecznych*, Wydawnictwo Naukowe Śląsk, Katowice, 2005, s. 75.
[28] S. Nowak, *Metodologia badań społecznych*, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1985, s. 46.
[29] Z. Sawiński, *Metody jakościowe i ilościowe,* w: *Podręcznik ankietera*, (red.) Z. Sawiński, P. B. Sztabiński, F. Sztabiński, Wydawnictwo IFiS PAN, Warszawa, 2000, s.20.
[30] http://pentor-arch.tnsglobal.pl/badania_slownik.xml?l=B, dnia 03.02.2017r.
[31] E. Babbie, *Podstawy badań społecznych*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 422.
[32] http://pentor-arch.tnsglobal.pl/badania_slownik.xml?l=B, dnia 18.02.2013r.
[33] E. Babbie, *Podstawy…,* s.548.
[34] P. Dmitruk, *http://pentor-arch.tnsglobal.pl/16946.xml,* dnia 03.02.2017.

wypowiedzi[35]. Przygotowany kwestionariusz zawierał 39 pytań, z czego 37 miało charakter zamknięty a pozostałe 2 były pytaniami otwartymi.

Zawarte pytania w kwestionariuszu zostały podzielone na poszczególne bloki tematyczne, które dotyczyły takich zagadnień jak:

I część – pomoc społeczna;

II część – problem niepełnosprawności;

III część – piecza zastępcza.

Wyróżnione części tematyczne kwestionariusza zamyka blok pytań o dane społeczno – demograficzne mieszkańców powiatu lubelskiego.

Na potrzeby opracowania strategii rozwoju określono charakterystyczną próbę badawczą, której podstawowym elementem są osoby zamieszkujące na terenie powiatu lubelskiego.

Zastosowano celowo losowy dobór próby badawczej, który E. Babbie określa jako „rodzaj próby nie losowej, do której dobiera się jednostki, które według subiektywnej oceny badacza mają być najbardziej użyteczne lub reprezentatywne"[36]. W sposób celowy wybrano wszystkie należące do powiatu gminy oraz jednostki podległe, gdzie umieszczono kwestionariusze ankiety. W sposób losowy wybrano osoby do badania. Losowość wyboru respondenta polegała na jego obecności w danej placówce, gdzie dostępne były kwestionariusze ankiety. Każdy z mieszkańców powiatu miał możliwość wyrażenia swojej opinii poprzez udzielenie odpowiedzi na zawarte w kwestionariuszu pytania.

Kwestionariusze ankiet dostępne były w szesnastu gminach na terenie powiatu lubelskiego, w punkcie informacyjnym Starostwa Powiatowego w Lublinie, na stronach internetowych Starostwa Powiatowego w Lublinie i Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie, w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublinie, w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie, w jednostkach organizacyjnych Powiatu Lubelskiego, w tym: domach pomocy społecznej, domach dziecka, ośrodkach wsparcia, ośrodku interwencji kryzysowej, jednostce specjalistycznego poradnictwa i innych.

Charakterystyka badanej zbiorowości

Badanych mieszkańców powiatu lubelskiego można scharakteryzować pod różnym kątem, jednakże biorąc pod uwagę cel badania skupiono się na scharakteryzowaniu cech społeczno - demograficznych. Cechy te stanowią zmienne niezależne, które również można rozumieć jako te, które mogą mieć wpływ na badane zjawisko. Założono, że na potrzeby mieszkańców powiatu wpływać może: płeć, miejsce zamieszkania, wiek, wykształcenie, główne źródła dochodów. Tabele oraz wykresy przedstawią rozkład częstości występowania respondentów w poszczególnych zmiennych niezależnych.

Przy zastosowaniu celowo losowego doboru próby w badaniu wzięło udział 298 respondentów. Rozkład procentowy płci badanych respondentów nie jest do siebie zbliżony, mianowicie w badaniu wzięło udział 68,8% kobiet oraz 31,2% mężczyzn.

[35] P. Dmitruk, *http://pentor-arch.tnsglobal.pl/badania_slownik.xml?str=1&l=P*, dnia 02.03.2017.

[36] E. Babbie, *Podstawy badań społecznych, …*, s. 550.

Wykres 26. Płeć respondentów (w %)

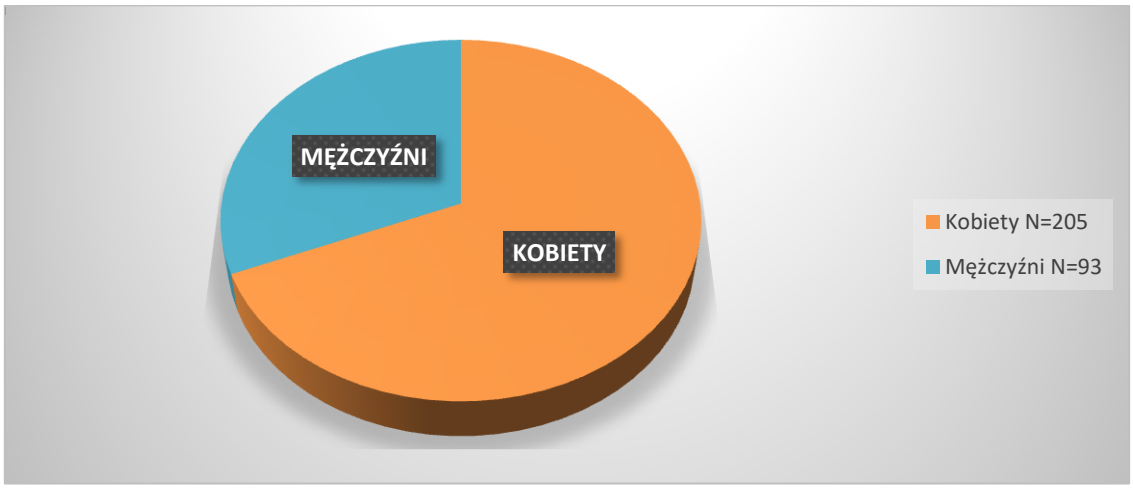

Źródło: opracowanie własne

Wśród badanej próby zdecydowana większość to osoby mieszkające na wsi (75,5%), natomiast niespełna jedną trzecią badanych stanowią osoby pochodzące z miasta (25,5%).

Tabela 23. Miejsce zamieszkania respondentów (w %)

Miejsce zamieszkania	**Ogółem**	
	N	**%**
Miasto	76	25
Wieś	222	75
Ogółem	**298**	**100**

Źródło: opracowanie własne

W badaniach udział wzięły osoby w wieku od 19 lat do 70 lat i więcej. Największą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 40-59 lat (41,9%), następnie osoby w wieku 20-29 lat (26,8%) oraz 30-39 lat (19,8%). Mniej liczną grupą były osoby w wieku 60-69 lat (9,1%) Najmniejszą kategorię osób stanowiły osoby w wieku 70 lat i więcej (0,7%) oraz osoby w wieku do 19 lat (1,7%).

Wykres 27. Wiek respondentów (w %)

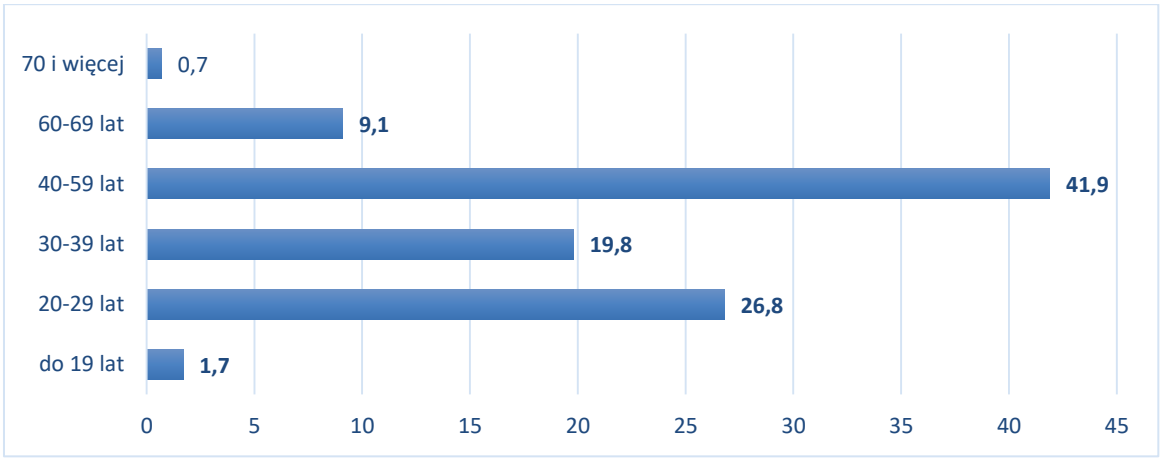

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych respondentów posiada wykształcenie wyższe (40,9%). Kolejną grupę osób stanowią osoby ze średnim wykształceniem (22,5%), następnie osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (16,8%). W badaniu najmniej wzięło udział osób z wykształceniem podstawowym (5,7%) oraz gimnazjalnym (2,7%). Struktura wieku badanych respondentów najprawdopodobniej odzwierciedla ich wykształcenie, bowiem zdecydowana większość badanych to osoby dorosłe.

Wykres 28. Wykształcenie respondentów (w %)

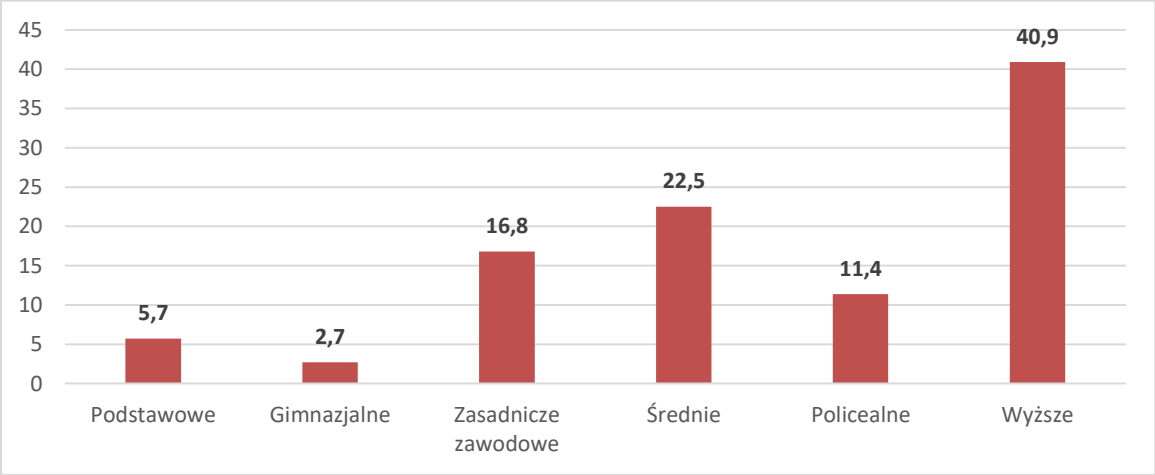

Źródło: opracowanie własne

Z przeprowadzonych badań wynika, że większość osób stanowią respondenci mający stałe dochody. Najliczniejszą grupą osób o stałych dochodach są osoby posiadające przychody z umowy o pracę (45,5%), kolejno osoby posiadające dochody z własnej działalności rolniczej (10,4%), emerytury/renty (8,4%), własnej działalności gospodarczej (8,1%), czy też pracy na czarno (2%). Z kolei najmniej liczną grupą są osoby nie mające stałych dochodów, jedynie zaś z pracy dorywczej (6,7%), sezonowej (3%) bądź czerpią wsparcie finansowe z urzędu (1%). W badaniu wzięli udział reprezentanci osób nie posiadających w ogóle dochodów i mających status osoby bezrobotnej (14,8%).

Tabela 24. Główne źródła dochodu respondentów (w %)

Źródło dochodu	**Ogółem**	
	N	**%**
Praca na umowę o pracę	135	45,5
Własna działalność gospodarcza	24	8,1
Własna działalność rolnicza	31	10,4
Praca sezonowa	9	3
Praca dorywcza	20	6,7
Praca na czarno	6	2,1
Emerytura/renta	25	8,4
Osoba bezrobotna	44	14,8
Wsparcie finansowe z urzędu	3	1
Ogółem	**298**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Analiza ankiet

Procentowanie i podsumowanie ogółem są oparte na odpowiedziach respondentów, którzy mieli możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi.

1. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze?

Tabela 25. Problemy społeczne rodzin powiatu lubelskiego, wskazane przez respondentów na I, II i III miejscu (w %)

Problem społeczny	**I miejsce**		**II miejsce**		**III miejsce**	
	N	**%**	**N**	**%**	**N**	**%**
Nieporadność życiowa	53	17,8	31	11,1	20	7,4
Ubóstwo	39	13,1	19	6,8	24	8,9
Bezrobocie	66	22,1	46	16,5	28	10,3
Alkoholizm	53	17,8	80	28,7	51	18,9
Narkomania	5	1,7	20	7,2	29	10,7
Bezradność opiekuńczo - wychowawcza	9	3	16	5,7	18	6,6
Złe warunki mieszkaniowe	8	2,7	11	3,9	18	6,6
Niepełnosprawność	10	3,4	16	5,7	18	6,6
Przemoc w rodzinie	40	13,4	28	10	37	13,7
Samotne rodzicielstwo	6	2	2	0,7	9	3,3
Bezdomność	9	3	10	3,7	19	7
Ogółem	**298**	**100**	**279**	**100**	**271**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako główne problemy społeczne rodzin powiatu lubelskiego na pierwszym miejscu respondenci wymieniają bezrobocie oraz nieporadność życiową. Na drugim miejscu wymieniane są alkoholizm oraz bezrobocie. Natomiast trzecie miejsce pod względem problemów społecznych zajmuje przemoc w rodzinie oraz narkomania.

2. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie powiatu lubelskiego?

Tabela 26. Najważniejsze problemy społeczne dzieci i młodzieży według respondentów (w %)

Problemy społeczne dzieci i młodzieży	**Ogółem**	
	N	**%**
Przemoc domowa	98	15,2
Przemoc szkolna	82	12,7

Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego	102	15,8
Niewystarczające dziania świetlic szkolnych w godzinach pozalekcyjnych	42	6,5
Brak wsparcia ze strony rodziców	75	11,5
Stosowanie używek	97	15
Brak kontroli rodzicielskiej	85	13,2
Brak pozytywnych wzorców	65	10,1
Ogółem	**646**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako najważniejsze problemy społeczne dzieci i młodzieży badani uznali: brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego, przemoc domową oraz stosowanie używek, tą kwestie wskazało ok. 15% wszystkich badanych, na kolejnym miejscu znalazły się: brak kontroli rodzicielskiej (13,2%) oraz przemoc szkolna (12,7%).

3. Według Pani/Pana zdania, które z wymienionych obszarów problemów społecznych wymaga pilnego rozwiązania?

Tabela 27. Obszary problemów społecznych wymagających pilnego rozwiązania w opinii respondentów (w %)

Działanie w zakresie problemów społecznych	**Ogółem**	
	N	**%**
Rodzin	127	23,5
Dzieci i młodzieży	103	19
Osób starszych	75	13,9
Osób niepełnosprawnych	70	12,9
Osób bezrobotnych	84	15,5
Opieki zdrowotnej	82	15,2
Ogółem	**541**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Według badanych najważniejszymi obszarami problemów społecznych, które wymagają pilnego rozwiązania są problemy w zakresie rodzin - taką opinie posiada 23,5% badanych. Na kolejnym miejscu znajdują się problemy dzieci i młodzieży (19%), następnie osób bezrobotnych i opieki zdrowotnej (ok. 15%). Ostatnie miejsca zajmują problemy osób starszych (13,9%) i niepełnosprawnych (12,9%).

4. Jakie Pani /Pana zdaniem działania powinien podjąć samorząd szczebla powiatowego w celu ograniczenia problemów społecznych?

Tabela 28. Działania samorządu szczebla powiatowego w celu odgraniczenia problemów społecznych w opinii respondentów (w %)

Działanie	**Ogółem**	
	N	**%**
Organizowanie pomocy w zakładaniu działalności gospodarczej	62	12,9
Wykorzystywanie budynków będących własnością powiatu pod nowe inwestycje	77	16
Likwidacja barier architektonicznych	71	14,8
Organizacja prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i publicznych	95	19,8
Utworzenie specjalistycznego punktu poradnictwa	56	11,7
Zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy	119	24,8
Ogółem	**480**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako najważniejsze działania jakie może podjąć samorząd w celu ograniczenia problemów społecznych respondenci wskazali zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy, organizację prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i publicznych oraz likwidację barier architektonicznych.

5. Czy Pani/Pana zdaniem na terenie powiatu lubelskiego mieszkają rodziny ubogie?

Wykres 29. Rodziny ubogie na terenie powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów

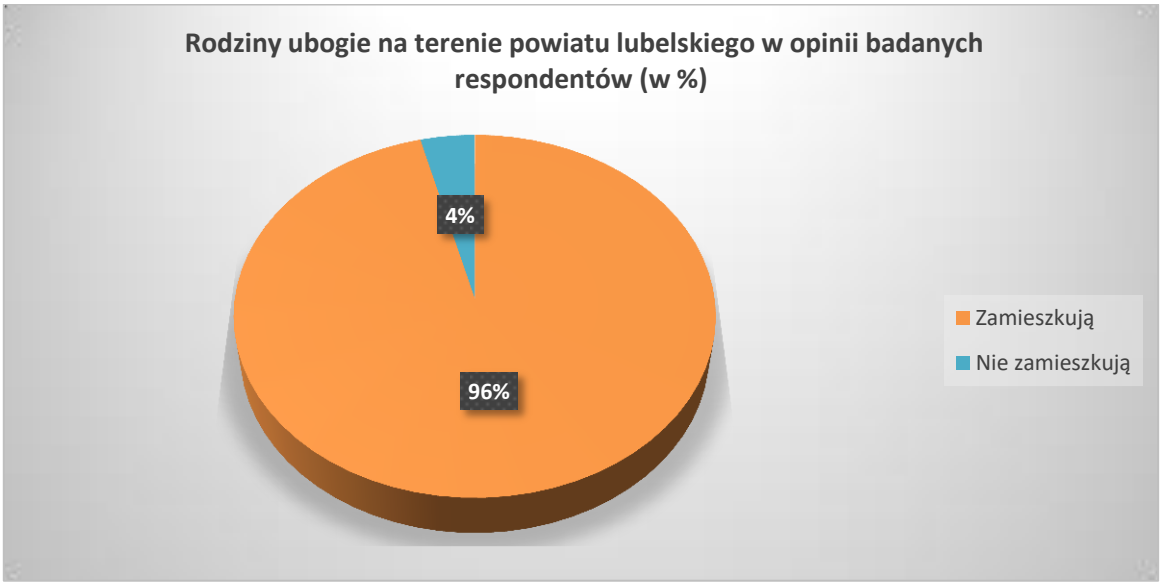

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość osób badanych uważa, że na terenie powiatu lubelskiego zamieszkują rodziny ubogie.

6. *Czy zna Pani/ Pan rodziny ubogie mieszkające na terenie powiatu lubelskiego?*

Wykres 30. Znajomość rodzin ubogich na terenie powiatu lubelskiego wśród respondentów

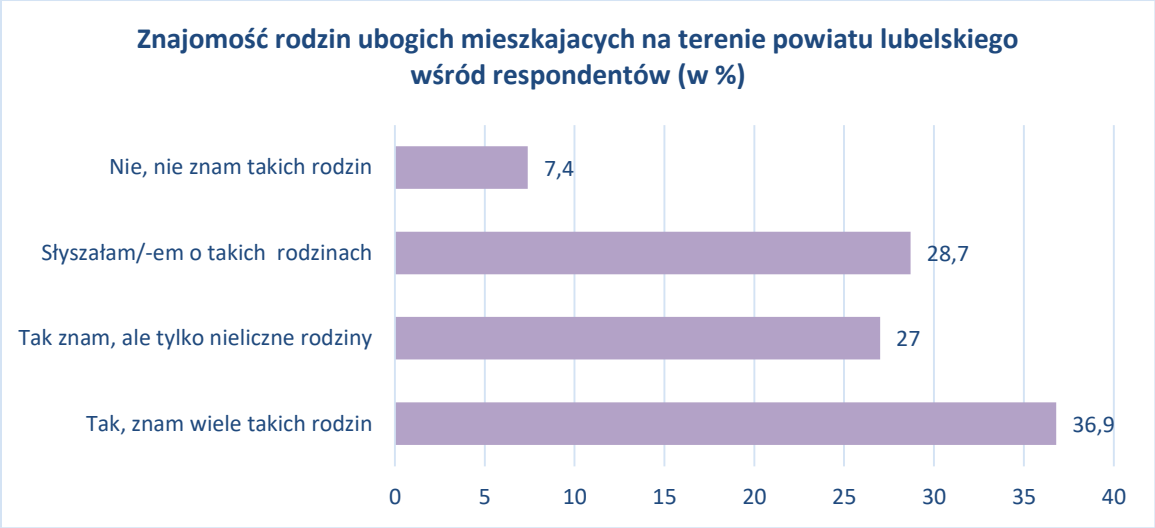

Źródło: opracowanie własne

Analizując dane przedmiotowej ankiety, 36,9% respondentów zna wiele rodzin ubogich. 27 % zna nieliczne rodziny borykające się z problemem ubóstwa, a 28,7% słyszało o takich rodzinach.

7. *Jakie wg Pani/Pana zdania są przyczyny popadania w ubóstwo?*

Tabela 29. Przyczyny popadania w ubóstwo według badanych (w %)

Przyczyna ubóstwa	**Ogółem**	
	N	**%**
Brak pracy	133	18,4
Niechęć do pracy	105	14,5
Niepełnosprawność	46	6,4
Dziedziczenie ubóstwa	81	11,1
Uzależnienia (alkohol, narkotyki)	139	19,2
Niezaradność życiowa	125	17,2
Brak wykształcenia	39	5,4
Brak wsparcia ze strony najbliższych osób	23	3,2
Rozpad rodziny	26	3,6
Niskie zarobki	7	1
Ogółem	**724**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Wśród przyczyn popadania w ubóstwo osoby badane w największym stopniu uważają uzależnienia od alkoholu i niezaradność życiową. Za najmniejszy problem uważane są niskie zarobki.

8. Jaki jest Pana/Pani stopień samodzielności?

Wykres 31. Stopień samodzielności badanych respondentów

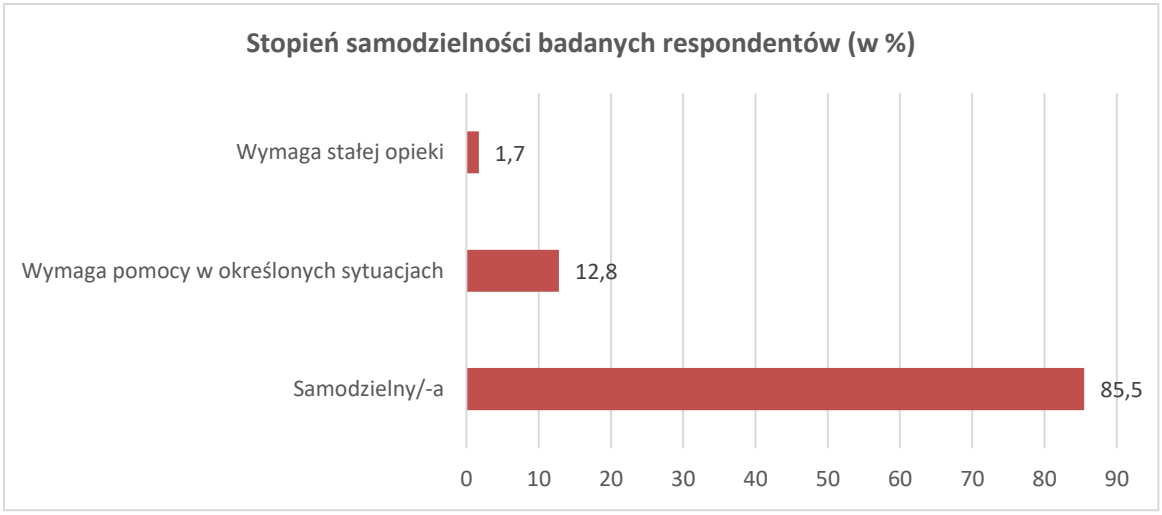

Źródło: opracowanie własne

Określając stopień samodzielności osób badanych zamieszkujących powiat lubelski 85,5% stanowią osoby samodzielne nie wymagające opieki innych, a tylko 1,7% takiej opieki wymaga.

9. Jakiego typu placówka pomocowa dla osób niepełnosprawnych jest potrzebna na terenie powiatu lubelskiego?

Tabela 30. Potrzebne placówki pomocowe dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu lubelskiego w opinii respondentów (w %)

Placówka pomocowa	**Ogółem**	
	N	**%**
Dzienny dom pobytu	81	16,2
Dom pomocy społecznej	84	16,9
Zakład pracy chronionej	77	15,5
Ośrodek wczesnej interwencji	36	7,2
Ośrodek rehabilitacyjny	90	18
Świetlica socjoterapeutyczna	31	6,2
Całodobowy ośrodek opiekuńczo-leczniczy	100	20
Ogółem	**499**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z odpowiedzi respondentów najbardziej pożądanymi placówkami dla osób niepełnosprawnych są placówki oferujące dzienną i całodobową opiekę.

10. Z jakich form pomocy korzysta Pani/Pana obecnie?

Tabela 31. Formy pomocy z jakich korzystają badani mieszkańcy powiatu lubelskiego (w %)

Formy pomocy	**Ogółem**	
	N	**%**
Ośrodek Pomocy Społecznej	65	19,9
Warsztaty terapii zajęciowej	12	3,7
Środowiskowy Dom Samopomocy	5	1,5
Lekarz	177	54,3
Szkoła integracyjna	5	1,5
Turnus rehabilitacyjny	14	4,4
Pomoc sąsiedzka	48	14,7
Ogółem	**499**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Formy pomocy z jakich najczęściej korzystają mieszkańcy powiatu to porady lekarskie – 54,3 %, pomoc społeczna 19,9 % i pomoc sąsiedzka 14,7 %.

11. Jakie potrzeby osoby niepełnosprawnej uważa Pani/Pana, że nie są zaspokajane?

Tabela 32. Niezaspokajane potrzeby osób niepełnosprawnych w opinii badanych respondentów (w %)

Potrzeby	**Ogółem**	
	N	**%**
Brak lub za mało usług rehabilitacyjnych	111	16,3
Małe zasoby finansowe	110	16,1
Brak dostępu do psychiatry (bezpłatnie)	19	2,8
Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego	37	5,4
Brak zakładu pracy chronionej/ brak pracy	83	12,2
Kontakt z drugim człowiekiem	48	7
Brak mieszkania	16	2,3
Niezaspakajanie potrzeb	13	1,9
Brak pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej	37	5,4
Leczenie/pielęgnacja	49	7,2
Psycholog	31	4,5
Brak oferty rekreacyjnej dla osób	28	4,1

niepełnosprawnych		
Sprzęt ortopedyczny	23	3,4
Brak psów dla niewidomych	17	2,5
Transport	51	7,4
Terapeuta	10	1,5
Ogółem	**683**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z odpowiedzi respondentów, wśród 3 głównych przyczyn niezaspokojonych potrzeb osób niepełnosprawnych jest mała dostępność usług rehabilitacyjnych, niskie dochody i brak pracy.

12. Z jakiej formy wsparcia według Pana/Pani skorzystałby rodzic/opiekun osoby niepełnosprawnej?

Tabela 33. Formy wsparcia, z których skorzystaliby rodzice/opiekunowie osoby niepełnosprawnej w opinii badanych (w %)

Forma wsparcia	**Ogółem**	
	N	**%**
Wsparcie psychologiczne	106	17,6
Wsparcie finansowe	197	32,7
Wsparcie prawne	58	9,7
Wsparcie społeczne /asystent niepełnosprawnej, wolontariusz)	114	18,9
Wsparcie medyczne	127	21,1
Ogółem	**602**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Najbardziej pożądaną formą wsparcia wśród rodziców/opiekunów osób niepełnosprawnych jest pomoc finansowa, ze względu na duże nakłady pieniężne związane z leczeniem, specjalistyczną opieką i potrzebami bytowymi. Wsparcie medyczne pojawiło się drugim miejscu, co wiąże się z dostępnością oraz czasem oczekiwania na świadczenia medyczne. Trzecią wybieraną przez respondentów formą jest wsparcie społeczne, które mogłoby ułatwić nie tylko opiekę nad osobą niepełnosprawną, ale także pomóc opiekunom na znormalizowanie swoje czasu, realizowanie swoich potrzeb.

13. Co Pani/Pana zdaniem można zrobić, żeby lepiej zaspokoić potrzeby osoby niepełnosprawnej?

Tabela 34. Działania mające na celu lepsze zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych według badanych respondentów (w %)

Działanie	**Ogółem**	
	N	**%**
Zorganizować dodatkowe fundusze na zaspokojenie potrzeb	19	14
Okazywać możliwe wsparcie dla takich osób	14	10,3
Każdy przypadek rozpatrywać indywidualnie i dostosować działanie względem potrzeb	6	4,4
Zapewnić pracę i dostosowywać miejsce pracy	13	9,6
Zlikwidować wszelkie bariery architektoniczne	15	11
Poznawać potrzeby poprzez indywidualny kontakt	2	1,5
Zapewnić więcej opieki i możliwości rehabilitacji ze strony państwa	17	12,5
Zapewnić pomoc opiekuna / wolontariusza	12	8,8
Podwyższyć zasiłek pielęgnacyjny	3	2,2
Uwrażliwiać społeczność na problem niepełnosprawności	7	5,1
Zorganizować oddziały geriatryczne	2	1,5
Zwiększyć11 dostęp do lekarzy specjalistów	9	6,6
Organizować spotkania integracyjne, edukacyjne dla osób niepełnosprawnych	9	6,6
Organizować i tworzyć placówki pomocowe na terenie powiatu	7	5,2
Zapewniać transport do placówki pomocowej	1	0,7
Ogółem	**136**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Potrzeby osób niepełnosprawnych są bardzo duże, nie tylko te finansowe ale także wsparcie społeczne odgrywa ważną rolę. Wśród respondentów wsparcie finansowe poprzez zorganizowanie dodatkowych funduszy na zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych zostało wytypowane na pierwszym miejscu.

Zapewnienie opieki i możliwości rehabilitacji ze strony państwa, w większym wymiarze zostało wybrane na drugim miejscu. Osoby niepełnosprawne dzięki temu typowi pomocy mogłyby powoli w znaczący sposób poprawiać swój stan zdrowia ale także i poczucie niezależności.
Okazywania wsparcia osoby niepełnosprawne wybrały jako trzeci bardzo ważny sposób pomocy, ponadto wspieranie osób niepełnosprawnych, pomoc w ich usamodzielnianiu się nie tylko w funkcjonowaniu w swoim środowisku ale także na zewnątrz.

14. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

Tabela 35. Problemy społeczne z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne w opinii badanych (w %)

Problem społeczny	**Ogółem**	
	N	**%**
Brak odpowiednich ofert pracy	146	27,6
Bariery architektoniczne	112	21,3
Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki	110	20,9
Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych	52	9,9
Utrudniony dostęp do palcówek rehabilitacyjnych	107	20,3
Ogółem	**527**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Problem rynku pracy, problem braku zatrudnienia to wg osób niepełnosprawnych największy problem z jakim się spotykają. Niejednokrotnie problem braku odpowiednich ofert pracy związane jest z funkcjonującymi barierami architektonicznymi koło miejsc zatrudnienia. Kolejnym problemem jest brak lub trudność w dostępie do lekarzy specjalistów i diagnostyki.

15. Czy zna Pani/Pan osobiście osoby borykające się z problemem niepełnosprawności?

Wykres 32. Stopień samodzielności badanych respondentów

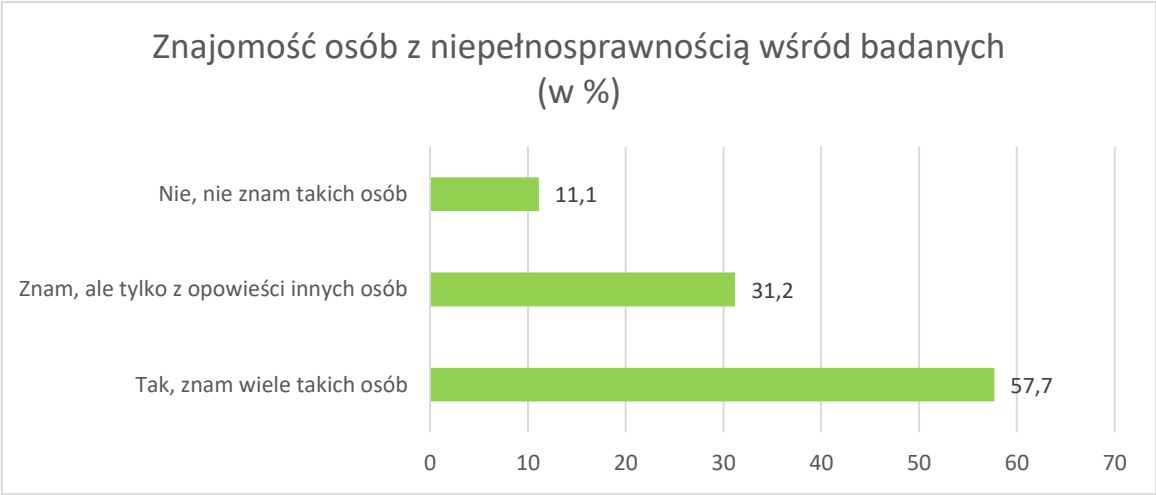

Źródło: opracowanie własne

Z przedstawionego wykresu wynika, że środowisko lokalne raczej zna w swoim otoczeniu osoby niepełnosprawne. Tylko co 9 respondent nie zna takich osób.

16. Jakie wg Pani/Pana działania ułatwiłyby osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie powiatu lubelskiego pełniejszy udział w życiu społecznym?

Tabela 36. Działania mające na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie powiatu lubelskiego pełniejszy udział w życiu społecznym w opinii badanych respondentów (w %)

Działanie	**Ogółem**	
	N	**%**
Większa liczba ofert pracy	121	9,9
Likwidacja barier architektonicznych	101	8,3
Rozwój edukacji integracyjnej	56	4,6
Szeroki dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji leczniczej i społecznej	126	10,3
Zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych	55	4,5
Zapewnienie specjalistycznej pomocy (prawnej, psychologicznej)	66	5,4
Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej	61	5
Utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu	67	5,5

rehabilitacyjnego		
Uwrażliwienie społeczne na potrzeby osób starszych	80	6,6
Objęcie osób starszych opieką woluntarystyczną	117	9,6
Rozwój grup samopomocowych	50	4,1
Działania aktywizacyjne poprzez kształcenie, rekreację, sport, turystykę, kulturę oraz programy edukacyjne	65	5,3
Działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji i integracji społecznej osób starszych	55	4,5
Rozwijanie usług opiekuńczych w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb	103	8,4
Wsparcie socjalne osób starszych	97	8
Ogółem	**1 220**	**100**

Źródło: opracowanie własne

W przypadku osób niepełnosprawnych największym problemem jest dostęp do lekarzy specjalistów oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, co ułatwiłoby ich pełniejszy udział w życiu społecznym. Kolejną trudnością jest zbyt mała ilość ofert pracy, co powoduje zamknięcie we własnym domu oraz brak kontaktów społecznych. Należy również zwrócić uwagę na osoby starsze, które często samotne pozostające bez żadnego wsparcia. Zapewnienie opieki woluntarystycznej wsparłoby w znaczny sposób takie osoby i zwiększyłoby ich udział w życiu społecznym.

17. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana borykają się osoby starsze?

Tabela 37. Problemy społeczne osób starszych w opinii badanych respondentów (w %)

Problem społeczny	**Ogółem**	
	N	**%**
Ubóstwo	96	14
Choroby	205	29,8
Niepełnosprawność	97	14,1
Samotność	168	24,4
Braki opieki ze strony rodziny	108	15,7
Niedostosowanie społeczne	14	2
Ogółem	**688**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Największym problemem wśród osób starszych są choroby i samotność, często związana z brakiem opieki ze strony rodziny. Nie można pominąć kwestii ubóstwa i niepełnosprawności. Na najmniejszą uwagę według badanych zasłużyło niedostosowanie społeczne.

18. Jakie wg Pani/Pana działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie powiatu lubelskiego?

Tabela 38. Działania mające na celu pełniejszy udział osób starszych w życiu społecznym w opinii badanych mieszkańców powiatu lubelskiego (w %)

Działanie	**Ogółem**	
	N	**%**
Objęcie opieką woluntarystyczną osób starszych	117	20,6
Uwrażliwienie społeczne na potrzeby osób starszych	80	14,1
Rozwój grup samopomocowych	50	8,8
Działania aktywizacyjne poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę kulturę oraz programy edukacyjne	65	11,5
Działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji i integracji społecznej osób starszych	55	9,7
Rozwijanie usług opiekuńczych w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb	103	18,2
Wsparcie socjalne osób starszych	97	17,1
Ogółem	**567**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Objęcie opieką woluntarystyczną osób starszych, rozwijanie usług opiekuńczych oraz wsparcie socjalne tych osób to działania, które wg respondentów w największym stopniu umożliwiłyby pełniejszy udział osób starszych w życiu społecznym. Ponadto uwrażliwienie społeczne, działania aktywizacyjne oraz rozwój grup samopomocowych stanowią także ważny wpływ na aktywniejsze uczestnictwo tej grupy osób w życiu społecznym.

19. Jakie są Pani/Pana zdaniem przyczyny korzystania z pomocy innych osób mieszkańców powiatu lubelskiego?

Tabela 39. Przyczyny korzystania z pomocy innych osób w opinii badanych respondentów (w %)

Przyczyny	**Ogółem**	
	N	**%**
Choroba	163	23
Niepełnosprawność	135	19
Samotność	98	13,8
Niedostosowanie społeczne	31	4,4
Bezrobocie	112	15,8
Skłonność do popadania w nałogi	57	8
Błędy wychowawcze rodziców	32	4,5
Konflikt rodzinny	47	6,6
Rozpad rodziny	35	4,9
Ogółem	**710**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Najczęstszą przyczyną skłaniającą do korzystania z pomocy innych osób jest przede wszystkim choroba, a co także się z tym wiąże niepełnosprawność. Zjawisko bezrobocia i samotność oraz skłonność do popadania w nałogi zajmują również w opinii badanych wysokie miejsce wśród przyczyn skłaniających do ubiegania się o pomoc. Najmniejszy odsetek wśród przyczyn skłaniających do ubiegania się o pomoc stanowią: konflikt i rozpad rodziny, błędy wychowawcze rodziców i niedostosowanie społeczne.

20. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu znana są przypadki przemocy w rodzinie?

Wykres 33. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie wśród badanych respondentów

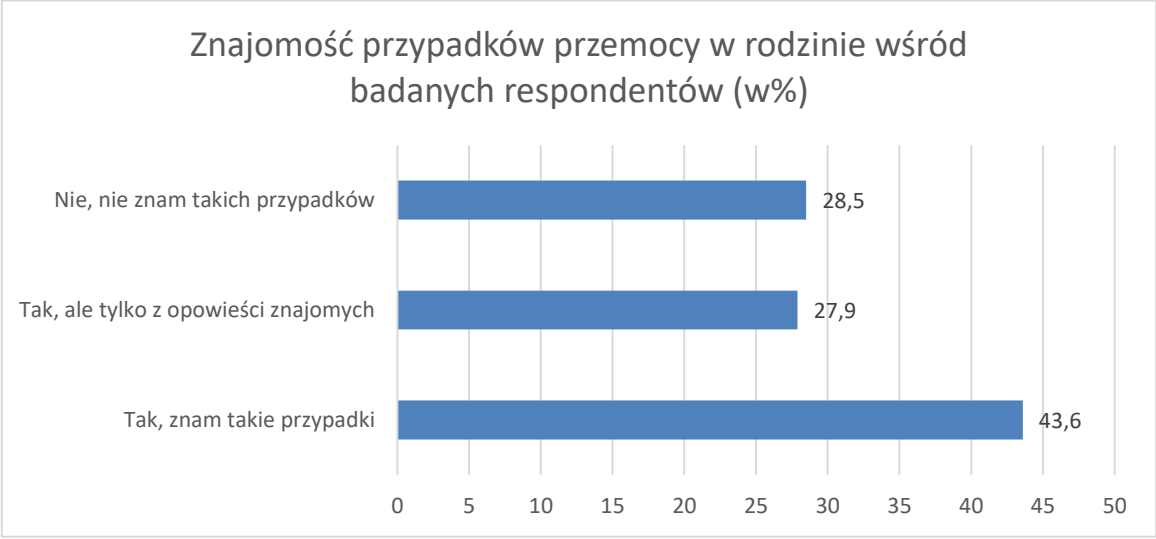

Źródło: opracowanie własne

Badania ankietowe wskazują, że 43,6% osób znane są przypadki przemocy domowej, a 27,9% osób słyszało o przemocy w rodzinie z opowieści znajomych.

21. Jakie wg Pani/Pana są przyczyny przemocy domowej?

Tabela 40. Przyczyny przemocy domowej w opinii badanych mieszkańców powiatu lubelskiego (w %)

Przyczyny	**Ogółem**	
	N	**%**
Przemoc pokoleniowa w rodzinie	91	15
Brak pracy	79	13
Stres	88	14,5
Ubóstwo	66	10,9
Problemy wychowawcze	60	9,9
Niepełnosprawność	19	3,2
Uzależnienia	203	33,5
Ogółem	**606**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Według badanych najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie są uzależnienia, wskazało ją 33,5 % osób, na kolejnym miejscu jest przemoc pokoleniowa i stres.

22. Jakie Pani /Pana zdaniem były najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej?

Tabela 41. Formy pomocy dla ofiar przemocy domowej w opinii badanych respondentów (w %)

Działanie	**Ogółem**	
	N	**%**
Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia	84	15,6
Organizacja tematycznych akcji społecznych	30	5,6
Leczenie uzależnień	156	28,9
Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (prawne, socjalne, terapeutyczne)	111	20,5
Izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc	155	28,7
Szybka reakcja na przemoc	4	0,7
Ogółem	**540**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Głównymi formami pomocy jakimi powinny być objęte osoby doświadczające przemocy wg respondentów to leczenie uzależnień oraz izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc (te formy wskazało ok. 29% badanych). Na kolejnym miejscu znalazła się większa dostępność do specjalistycznego poradnictwa, ostatnie miejsce zajmuje szybka reakcja na przemoc (0,7% badanych).

23. Jakie Pani/Pana zdaniem są przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych ?

Tabela 42. Przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w opinii badanych respondentów (w %)

Przyczyny	**Ogółem**	
	N	**%**
Brak pracy	79	11,3
Przemoc domowa	94	13,4
Uzależnienia	158	22,5
Niepełnosprawność	28	4
Wielodzietność	44	6,3
Ubóstwo	82	11,7
Rozpad rodziny	79	11,3
Rodzina niepełna	41	5,8
Niskie umiejętności wychowawcze	97	13,7
Ogółem	**702**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych najczęściej pojawiają się uzależnienia (22,5% badanych), kolejnymi przyczynami są niskie umiejętności wychowawcze oraz przemoc domowa. Na podobnym poziomie znajdują się również ubóstwo, brak pracy i rozpad rodziny.

24. Jakie Pani/Pana zdaniem działania wpłynęłyby na poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych i niepełnych?

Tabela 43. Działania mające na celu poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów (w %)

Działania	**Ogółem**	
	N	**%**
Pomoc asystenta rodziny	123	14,9
Zwiększenie liczby żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych	153	18,5

Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	144	17,4
System ulg w usługach miejskich	125	15,1
Poradnictwo specjalistyczne	90	10,9
Edukacja rodzin	101	12,2
Pomoc sąsiedzka	91	11
Ogółem	**827**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Badane osoby zostały zapytane jakie działania wg nich miałyby wpływ na poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych. Na pierwszym miejscu wymienione zostało zwiększenie liczby żłóbków, przedszkoli, klubów dziecięcych, na kolejnym miejscu znalazło się zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych.

Tabela 44. Działania mające na celu poprawę sytuacji rodzin niepełnych powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów (w %)

Działania	**Ogółem**	
	N	**%**
Pomoc asystenta rodziny	93	14,4
Zwiększenie liczby żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych	126	19,4
Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych	102	15,7
System ulg w usługach miejskich	75	11,6
Poradnictwo specjalistyczne	86	13,3
Edukacja rodzin	75	11,6
Pomoc sąsiedzka	91	14
Ogółem	**648**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Analizując działania jakie przyczyniłyby się do poprawy sytuacji rodzin niepełnych sytuacja przedstawia się podobnie jak w tabeli powyżej.

25. Czy słyszała/ł Pani/Pan kiedykolwiek o rodzinnej formie opieki nad dzieckiem jaką jest rodzina zastępcza?

Wykres 34. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie wśród badanych respondentów

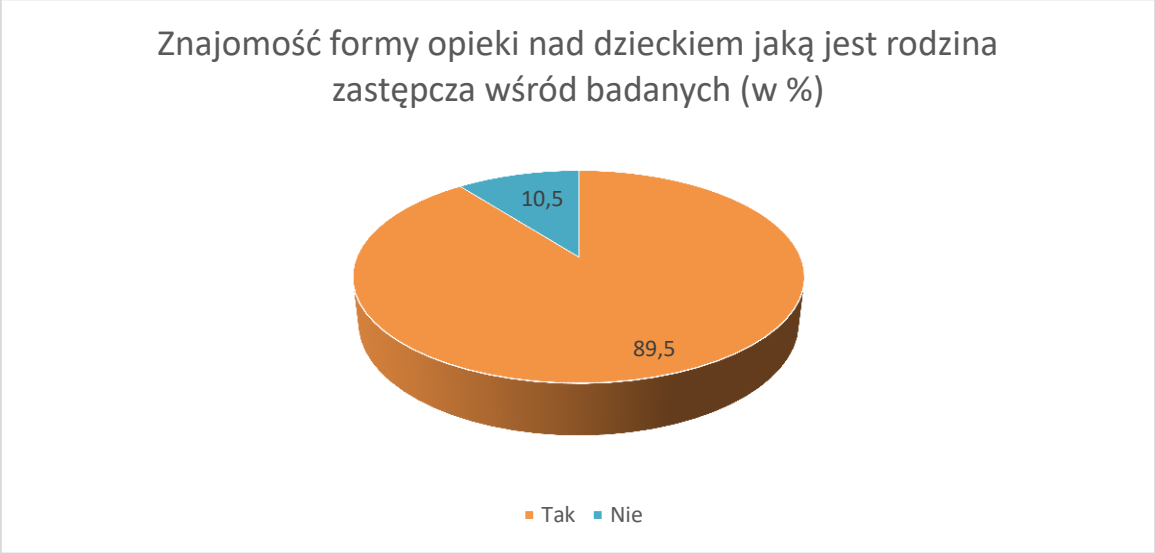

Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość badanych słyszała o rodzinnej formie opieki nad dzieckiem jaką jest rodzina zastępcza (89,5%).

26. Proszę zaznaczyć skąd Pan/Pani czerpie informacje na temat rodzin zastępczych?

Tabela 45. Źródła informacji na temat rodzin zastępczych wśród badanych respondentów (w %)

Źródło informacji	**Ogółem**	
	N	**%**
Z urzędów	35	8,1
PCPR/MOPR	58	13,4
Z ośrodków adopcyjno-wychowawczych	9	2,1
Media (prasa, radio, TV, internet)	196	44,2
Bilbordy, plakaty, ulotki	17	3,9
Od znajomych, rodziny	72	16,6
Z fundacji	14	4,1
Z domu dziecka	11	2,5
Z parafii	7	1,6
Nie docierają do mnie informacje o rodzinach zastępczych	15	3,4
Ogółem	**434**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Głównym źródłem informacji na temat rodzin zastępczych wg badanych są media (44,2%), kolejne to znajomi, rodzina (16,6%) oraz PCPR/MOPR (13,4%). Na ostatnim miejscu jako źródło informacji badani wskazali parafie (1,6%).

27. Czy uważa Pan/Pani, że powinno być więcej rodzin zastępczych w powiecie lubelskim?

Wykres 35. Opinia na temat zwiększenia ilości rodzin zastępczych na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych respondentów

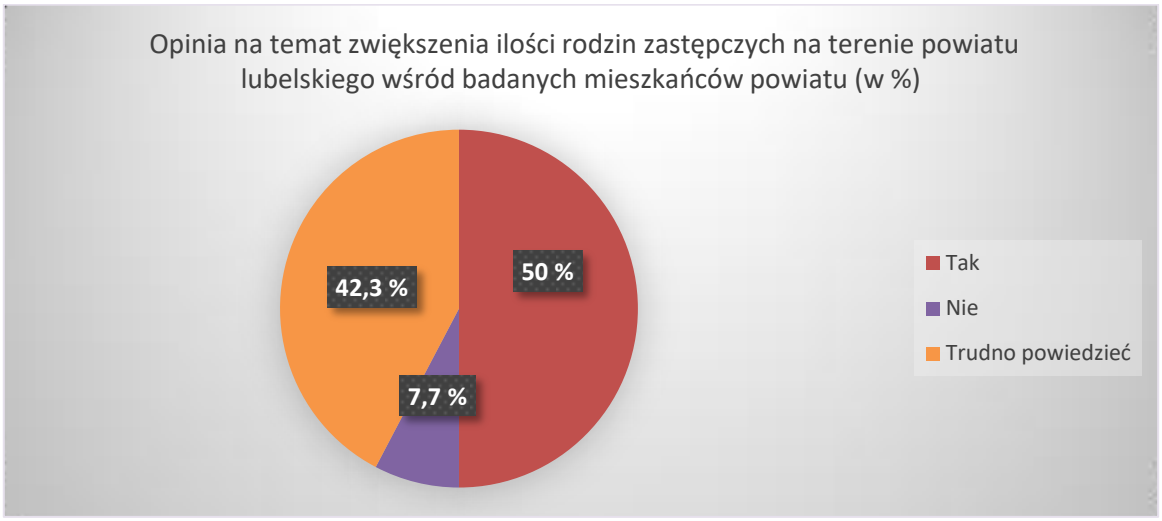

Źródło: opracowanie własne

Połowa wszystkich badanych wskazała, że powinno być więcej rodzin zastępczych w powiecie, jednakże równie liczna liczba nie ma zdania na ten temat. Przeciwko powstawaniu rodzin zastępczych jest 7,7 % osób.

28. Czy zdecydowałby/zdecydowałaby się Pan/Pani w przyszłości na założenie rodziny zastępczej?

Wykres 36. Deklaracja zostania rodziną zastępczą wśród badanych respondentów

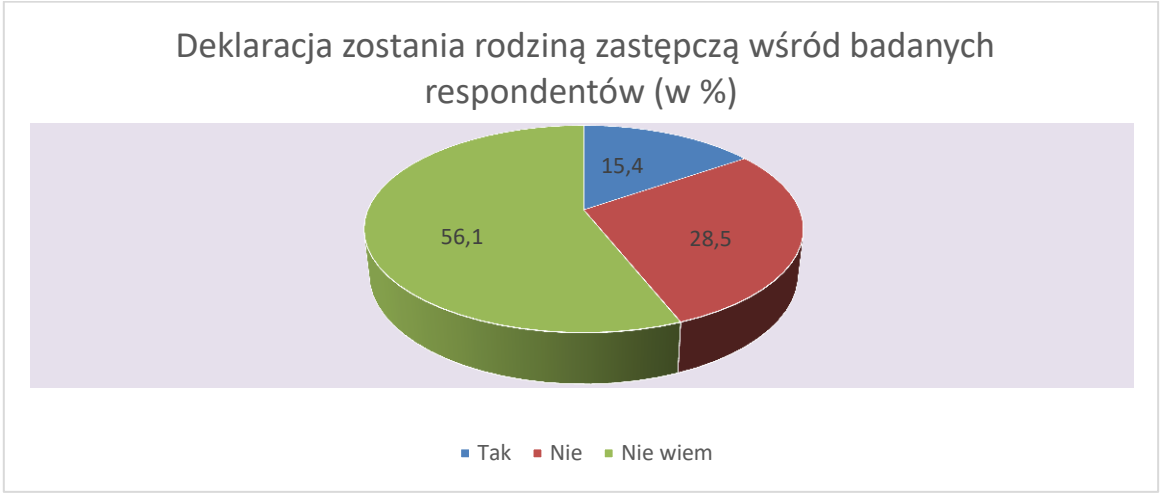

Źródło: opracowanie własne

Znaczna liczba badanych nie potrafi określić, czy zdecydowała by się zostać w przyszłości rodziną zastępczą. Blisko co czwarty respondent nie zdecydowałby się na założenie rodziny zastępczej. Na TAK jest 15,4%.

29. *Co mogłoby spowodować, że mimo chęci nie podjąłby/podjęłaby się Pan/Pani założenia rodziny zastępczej?*

Tabela 46. Czynniki przeszkadzające w podjęciu decyzji założenia rodziny zastępczej wśród badanych mieszkańców(w %)

Czynniki	**Ogółem**	
	N	**%**
Zbyt wysokie wymogi formalno-prawne	131	28,4
Niskie wsparcie finansowe	60	13
Brak pomocy urzędów, organizacji	56	12,1
Nadmiar biurokracji	96	20,8
Nieprzychylność sądów	36	7,8
Niedogodne warunki lokalowe	53	11,5
Obawa przed reakcją najbliższych	17	3,7
Obawa przed reakcją sąsiadów	13	2,7
Ogółem	**462**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako czynniki przeszkadzające w podjęciu decyzji o założeniu rodziny zastępczej większość osób jest zdania, że są to zbyt wysokie wymogi formalno – prawne, a co za tym idzie nadmiar biurokracji.

30. *Proszę zaznaczyć przyczyny niewiedzy lub niewyrażania przez Panią/Pana chęci do założenia rodziny zastępczej?*

Tabela 47. Główne determinanty niewyrażania chęci do stanowienia rodziny zastępczej przez badanych respondentów (w %)

Przyczyny	**Ogółem**	
	N	**%**
Nadmiar biurokracji	80	15
Brak potrzeby stanowienia takiej rodziny	53	9,9
Nieprzyjemne doświadczenia, które mogą się wiązać z prowadzeniem rodziny zastępczej	18	3,4
Nieumiejętność nawiązania więzi z obcymi dziećmi	29	5,4

Posiadanie niesprzyjających warunków mieszkaniowych	39	7,3
Negatywna opinia sąsiadów	13	2,4
Przekaz mediów dotyczący patologii w tego typu rodzinach	29	5,4
Negatywne doświadczenia osób, które tworzą/tworzyły tego typu rodziny	15	2,9
Za niskie wynagrodzenie za prowadzenie rodziny zastępczej	25	4,7
Brak pomocy urzędów	38	7,1
Brak wsparcia psychologicznego z instytucji pomocy społecznej	23	4,3
Brak wiedzy o tym, jak funkcjonują rodziny zastępcze	43	8,1
Obawa przed kontaktem dzieci z rodzicami naturalnymi	18	3,4
Przekonanie o nie poradzeniu sobie z trudnościami wychowawczymi	28	5,3
Nigdy o tym wcześniej nie myślałem/łam	82	15,4
Ogółem	**533**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z analizy 15,4% badanych osób nigdy nie myślało o założeniu rodziny zastępczej. Jako przyczyny niewyrażania chęci do założenia rodziny zastępczej jest nadmiar biurokracji (15% badanych).

31. Jakie zna Pani/Pan instytucje pomocy społecznej funkcjonujące na terenie powiatu lubelskiego?

Tabela 48. Znajomość funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)

Instytucje pomocy społecznej	**Ogółem**	
	N	**%**
Ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych	78	14,8
Ośrodki interwencji kryzysowej	73	13,9
Placówki opiekuńczo – wychowawcze	125	23,8
Jednostki specjalistycznego poradnictwa	32	6,1

Domy pomocy społecznej	185	35,2
Nie znam takich instytucji	33	6,2
Ogółem	**526**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Wyniki przedmiotowej ankiety pokazują, że osoby zamieszkujące powiat lubelski na ogół znają instytucje pomocy społecznej funkcjonujące w powiecie. Najbardziej znane są domy pomocy społecznej oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze.

32. *Czy kiedykolwiek korzystała/ł Pani/Pan z pomocy powyżej opisanych instytucji? (proszę opisać z jakiej i czego dotyczyła pomoc)*

Tabela 49. Korzystanie z funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)

Instytucje pomocy społecznej	**Ogółem**	
	N	**%**
Ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych	5	1,7
Ośrodki interwencji kryzysowej	3	1
Placówki opiekuńczo – wychowawcze	3	1
Ośrodek pomocy społecznej	3	1
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	1	0,3
Domy pomocy społecznej	5	1,7
Nie korzystałem/-am	270	93,3
Ogółem	**290**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Znacząca liczba badanych znająca instytucje pomocy społecznej nigdy z nich nie korzystała (93,1%). Osoby korzystające to jedynie ok 1% badanych.

Tabela 50. Przyczyna korzystania z funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)

Przyczyna	**Ogółem**	
	N	**%**
Nie korzystałem/-am	272	94,5
Brak dochodów	3	1
Członek rodziny wymaga wsparcia	9	3,1
Korzystanie z oferowanej przez instytucję pomocy	4	1,4
Ogółem	**288**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Jako przyczynę korzystania z pomocy instytucji podano chęć pomocy członkowi rodziny wymagającemu wsparcia oraz brak dochodu.

33. Skąd czerpie Pani/Pan informację na temat instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego?

Tabela 51. Źródła wiedzy na temat funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego instytucji pomocy społecznej wśród badanych mieszkańców (w %)

Źródło wiedzy	**Ogółem**	
	N	**%**
Z urzędów	87	19
PCPR/MOPR	84	18,3
Media (prasa, radio, TV, internet)	189	41,3
Bilbordy, plakaty, ulotki	23	5,1
Od znajomych, rodziny	67	14,6
Z parafii	8	1,7
Ogółem	**458**	**100**

Źródło: opracowanie własne

Większość badanych jako źródło wiedzy na temat funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego instytucji pomocy społecznej wskazało media (41,3%), kolejnymi miejscami pozyskiwania wiedzy są urzędy, w tym PCPR/MOPR oraz znajomi i rodzina.

34. Czy Pani/Pana zdaniem potrzebne są instytucje pomocy społecznej na terenie Powiatu Lubelskiego?

Wykres 37. Opinia na temat konieczności działania instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych respondentów

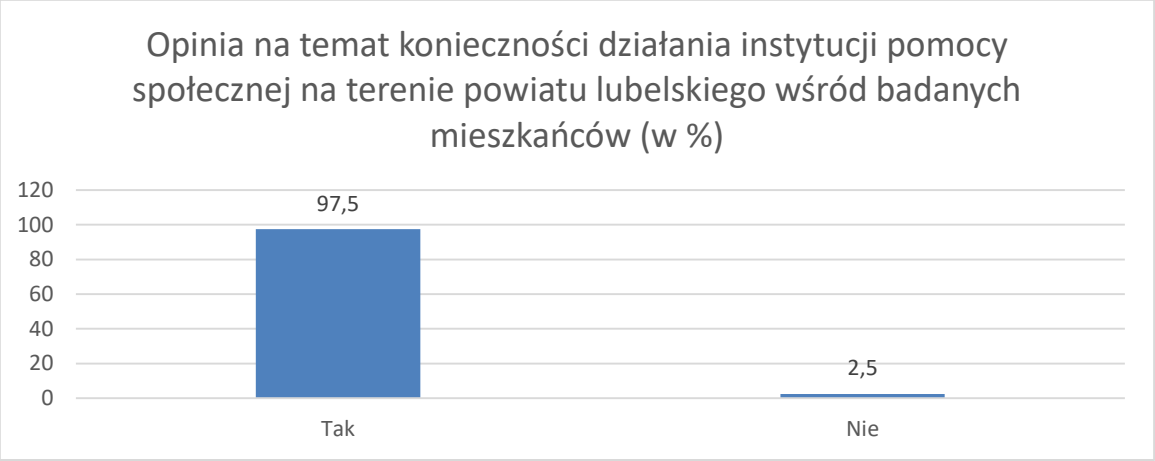

Źródło: opracowanie własne

Prawie wszyscy badani uważają, że na terenie powiatu lubelskiego potrzebne są instytucje pomocy społecznej (97,5%)

Rozdział IX. Cele strategiczne w rozwiązywaniu problemów społecznych

Tabela 52 .Wsparcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realiza.
1. Wspieranie rodziny we właściwy pełnieniu jej funkcji.	1) praca z rodzinami mającymi problemy opiekuńczo – wychowawcze polegające m.in. na rozpoznaniu: deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo – wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku rówieśniczym i szkolnym; 2) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów w rodzinie oraz rozbudowa sieci poradnictwa rodzinnego; 3) promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych, psycho – edukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci; 4) współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny.	– PCPR Lublin; – OPS; – Jednostki Oświatowe – i Kulturalne; – NGO; – Szkoły; – Kuratorzy.	– środki własne; – fundusze unijne; – środki pochodzące z programów ministerialnych.	– liczba rodzin objętych wsparciem; – liczba realizowanych programów.	2017-2023
2. Rozwój i promocja pieczy zastępczej.	1) promocja rodzinnej pieczy zastępczej oraz pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej; 2) organizacja szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze osób sprawujących pieczę zastępczą; 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępcze; 4) zapewnienie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia i konsultacji specjalistycznych.	PCPR Lublin	– środki własne; – fundusze unijne; – środki pochodzące z programów ministerialnych.	– liczba pozyskanych oraz przeszkolonych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w tym rodzin zawodowych; – liczba przeszkolonych rodzin	2017-2023

				zastępczych; – liczba spotkań grup wsparcia; – liczba rodzin pomocowych.	
3. Pomoc w usamodzielnieniu się wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.	1) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki; 2) pomoc pieniężna na usamodzielnienie; 3) pomoc na zagospodarowanie; 4) pomoc w uzyskaniu zatrudnienia; 5) poradnictwo specjalistyczne.	PCPR Lublin	– środki własne; – fundusze unijne;	– liczba osób objętych pomocą; – wysokość udzielonych świadczeń; – liczba zrealizowanych Indywidua-lnych Programów Usamodzie-lnienia.	2017-2023
4. Intensyfikacja działań na rzecz ofiar przemocy i sprawców przemocy.	1) prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej oraz jednostki specjalistycznego poradnictwa dla ofiar przemocy; 2) realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy; 3) realizacja Powiatowego Programu Profilaktycznego w zakresie Promowania i Wdrażania Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą.	PCPR Lublin	– środki własne; – dotacja celowa na realizację zadań zleconych powiatowi.	– liczba oferowanych usług, osób korzystających ze wsparcia, zatrudnionych specjalistów i udzielonych porad/świadczeń; – liczba zrealizowanych programów i osób korzystających ze wsparcia.	2017-2023

Tabela 53. Integracja osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
Pomoc i wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.	Przystosowanie lokalnego środowiska do potrzeb osób niepełnosprawnych.	- Starostwo Powiatowe; - PCPR	- środki PFRON; - środki własne; - fundusze europejskie	liczba działań likwidujących bariery	2017-2023
	Dążenie do integracji osób starszych i niepełnosprawnych z lokalnym środowiskiem.	- Starostwo Powiatowe; - PCPR; - placówki zajmujące się osobami niepełnosprawn.	- środki PFRON; - środki własne; - fundusze europejskie	liczba wydarzeń integrujących środowisko	2017-2023
	Zintegrowanie działań samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych	- Starostwo Powiatowe; - PCPR; - NGO	- środki własne; - fundusze europejskie	liczba osób objętych programami aktywizującymi	2017-2023
	Bieżące diagnozowanie potrzeb środowiska osób starszych i niepełnosprawnych.	-Starostwo Powiatowe; - PUP; - PCPR	- środki własne; - fundusze europejskie	liczba udzielonych porad, przyjętych zgłoszeń	2017-2023
	Zwiększenie możliwości wykonywania pracy zawodowej przez osoby niepełnosprawne.	- PUP; - PCPR	- środki własne; - fundusze europejskie	liczba osób objętych aktywizacją zawodową	2017-2023
	Zwiększenie dostępu do rehabilitacji zawodowej, leczniczej, społecznej oraz edukacji osób niepełnosprawnych.	- PCPR; - placówki zajmujące się osobami niepełnosprawn.	- środki PFRON; - środki własne; - fundusze europejskie	liczba dofinansowanych wniosków	2017-2023

Tabela 54. Przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i wykluczenia społecznego

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1.Efektywne inwestycje w edukację, doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy. 2.Rozwijanie współpracy z partnerami lokalnymi rynku pracy takimi jak: Pracodawcy, OPS-y, PCPR, samorządy gminne, organizacje pozarządowe, sołtysi i inne organizacje. 3.Zwiększenie korelacji systemu kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy. 4.Dostosowanie i uelastycznienie ofert PUP do zmieniających się potrzeb na rynku pracy.	1) współpraca z pracodawcami, sołtysami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, OPS, PCPR i inne organizacje; 2) organizacja szkoleń, kursów; 3) realizacja projektów: – Własny biznes – to możliwe II; – Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim; – Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III); – Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III); 4) realizacja programu specjalnego, programów regionalnych.	– PUP w Lublinie; – Powiatowa Rada Rynku Pracy; – placówki szkolnictwa zawodowego; – Współpraca z wydziałem Edukacji, Kultury i Spraw Społecznych	– Fundusz Pracy; – fundusze europejskie	– liczba przeszkolonych osób; – liczba pozyskanych ofert pracy; – liczba osób bezrobotnych objętych pośrednictwem pracy i poradnictwem zawodowym; – liczba osób zaktywizowan. w ramach poszczególnych instrumentów.	XII.2017 XII.2018 XII.2019 XII.2020 XII.2021 XII.2022 XII.2023

1. Zwiększenie ilości pozyskiwanych ofert pracy o co najmniej 10% z poziomu bazowego 4858 do poziomu docelowego minimum 5344 ofert. 2. Zmniejszenie wskaźnika procentowego nadmiaru osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych z poziomu bazowego 56 % do poziomu docelowego 52 %. 3. Profesjonalizacja służb zatrudnienia i podnoszenie jakości pracy.	1) współpraca z pracodawcami, sołtysami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, OPS, PCPR i inne organizacje; 2) organizacja seminariów z osobami poszukującymi pracy oraz z pracodawcami z terenu poszczególnych gmin; 3) organizacja konferencji dotyczącej startupów i możliwości działań w biznesie; 4) działania doradcy instytucjonalnego w procesie pozyskiwania ofert pracy, kontakty z zakładami pracy; 5) wsparcie specjalistyczne prowadzone przez doradców klienta; 6) promocja w mediach, w prasie; 7) realizacja projektów: – Własny biznes – to możliwe II; – Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim; – Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III); – Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III); 8) realizacja programów specjalnych, regionalnych.	– PUP w Lublinie; – Dyrekcja, kierownicy i koordynatorzy działań PUP w Lublinie; – Pracownicy merytoryczni PUP w Lublinie; – Doradcy klienta PUP w Lublinie.	– Fundusz Pracy; – fundusze europejskie	– liczba realizowanych szkoleń dla doradców klienta.	XII.2017 XII.2018 XII.2019 XII.2020 XII.2021 XII.2022 XII.2023
1. Zwiększenie poziomu zgłoszonych ofert dla osób niepełnosprawnych o co najmniej 10 % z poziomu bazowego 123 do poziomu docelowego 136 ofert.	1) współpraca z pracodawcami, sołtysami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, OPS, PCPR i inne organizacje; 2) organizacja seminariów z osobami poszukującymi pracy oraz z pracodawcami z terenu poszczególnych gmin; 3) organizacja konferencji dotyczącej startupów i możliwości działań w biznesie; 4) działania doradcy instytucjonalnego w procesie pozyskiwania ofert pracy, kontakty z zakładami	– Dyrekcja PUP w Lublinie; – pracownicy merytoryczni PUP w Lublinie; – doradcy klienta PUP w Lublinie; – kierownicy	– Fundusz Pracy; – fundusze europejskie; – środki PFRON	– liczba nowych/ dostosowanych miejsc pracy do potrzeb osób niepełnospra-wnych; – liczba pozyskanych ofert pracy, w tym subsydiowanych;	XII.2017 XII.2018 XII.2019 XII.2020 XII.2021 XII.2022 XII.2023

2. Promowanie i wspieranie pracodawców w tworzeniu i przystosowaniu stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych stosownie do potrzeb i możliwości. 3. Profesjonalizacja służb zatrudnienia i podnoszenie jakości pracy.	pracy; 5) wsparcie specjalistyczne prowadzone przez doradców klienta; 6) realizacja projektów: – Własny biznes – to możliwe II; – Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim; – Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III); – Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III); 7) realizacja programów specjalnych, regionalnych.	Referatów i filii PUP w Lublinie; – specjaliści z zakresu psychoterapii, psychologii; – Radca prawny.		– liczba realizowanych szkoleń dla doradców klienta.	
1. Włączenie społeczne ze szczególnym naciskiem na subsydiowane tworzenia nowych miejsc pracy i ograniczenia ubóstwa. 2. Promowanie zatrudnienia, w tym subsydiowanego, dla osób zagrożonych i wykluczonych społecznie – rozwój ekonomii społecznej.	1) współpraca z pracodawcami, sołtysami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, OPS, PCPR i inne organizacje; 2) organizacja seminariów z osobami poszukującymi pracy oraz z pracodawcami z terenu poszczególnych gmin; 3) organizacja konferencji dotyczącej startupów i możliwości działań w biznesie; 4) realizacja projektów: – Własny biznes – to możliwe II; – Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim; – Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III); – Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III); 5) realizacja programów specjalnych, regionalnych.	– Dyrekcja PUP w Lublinie; – pracownicy merytoryczni PUP w Lublinie; – doradcy klienta PUP w Lublinie; – kierownicy Referatów i filii PUP w Lublinie; – podmioty ekonomii społecznej.	– Fundusz Pracy; – fundusze europejskie	– liczba osób objętych zatrudnieniem subsydiowanym; – liczba osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy – art. 49 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, które podjęły aktywność w ramach form wsparcia.	XII.2017 XII.2018 XII.2019 XII.2020 XII.2021 XII.2022 XII.2023

1. Promocja działań w zakresie rozwijania przedsiębiorczości w Powiecie Lubelskim i zwiększenie ilości udzielonych dotacji na rozpoczęcie prowadzenia działalności gospodarczej do minimum 250 dotacji. 2.- Wspieranie samozatrudnienia i tworzenie nowych miejsc pracy.	1) współpraca z pracodawcami, sołtysami, samorządami, organizacjami pozarządowymi, OPS, PCPR i inne organizacje; 2) organizacja seminariów z osobami poszukującymi pracy oraz z pracodawcami z terenu poszczególnych gmin; 3) organizacja konferencji dotyczącej startupów i możliwości działań w biznesie; 4) realizacja projektów: – Własny biznes – to możliwe II; – Restart II – program rozwijający przedsiębiorczość w powiecie lubelskim; – Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie lubelskim (III); – Inkluzyjny rynek pracy w Powiecie Lubelskim (III); 5) realizacja programów specjalnych, regionalnych.	PUP w Lublinie	– Fundusz Pracy; – fundusze europejskie	– liczba udzielonych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej; – liczba przeszkolonych osób z zakresu ABC przedsiębior-czości.	XII.2017 XII.2018 XII.2019 XII.2020 XII.2021 XII.2022 XII.2023

Tabela 55. Skuteczna edukacja

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1. Utrzymanie poziomu liczebnego oddziałów i uczniów.	wysoki poziom kształcenia	nauczyciele	subwencja oświatowa	wyniku matur i egzaminów zawodowych	w każdym roku szkolnym
2. Utworzenie nowych kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rynku pracy.	współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie barometru zawodów	dyrektorzy szkół	środki własne organu prowadzącego	zatrudnienie absolwentów	po zakończe-niu etapu nauczania
3. Staży zagraniczne dla uczniów.	współpraca w przedsiębiorcami za granicami poprzez organizacje działające w Polsce	dyrektorzy szkół	Fundusze europejskie	ilość odbytych staży	w każdym roku szkolnym
4. Współpraca z pracodawcami.	zawarcie umów w zakresie kształcenia dualnego	dyrektorzy, nauczyciele szkół	subwencja oświatowa	ilość pozyskanych miejsc na praktyki szkolne	w każdym roku szkolnym
5. Zwiększenie środków zewnętrznych w zakresie doposażenia pracowni szkolnych.	aplikowanie o środki unijne w ogłaszanych konkursach i grantach	organ prowadzący	Fundusze europejskie i inne dostępne instrumenty finansowe	ilość pozyskanych środków finansowych	perspekty -wa finansowa

Tabela 56. Ochrona zdrowia

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realizacji
1. Zwiększenie ilości zabiegów.	kontrakty z NFZ	dyrektorzy szpitali	środki NFZ	ilość zabiegów	w każdym roku kalenda-rzowym
1. Podniesienie standardów opieki medycznej.	zatrudnienie wykwalifikowany kadry lekarskiej i pielęgniarskiej	dyrektorzy szpitali	- środki NFZ; - środki własne szpitali	ilość pacjentów	w każdym roku kalenda-rzowym
2. Stworzenie systemu szybkiego znajdowania miejsca w szpitalu dla pacjenta.	utworzenie platformy	dyrektorzy szpitali	środki zewnętrzne.	ilość korzystających z serwisu	perspekty-wa finansowa
3. Doposażenie w profesjonalny sprzęt diagnostyczny.	zakup nowego wyposażenia	dyrektorzy szpitali	- środki zewnętrzne; - środki własne	ilość zakupionego sprzętu	perspekty-wa finansowa

Tabela 57. Budowa społeczeństwa obywatelskiego

Cel operacyjny	Kierunki działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki oceny efektywności	Termin realiz.
1. Rozwijanie potencjału organizacji pozarządowych.	stworzenie forum organizacji pozarządowych	– Starostwo Powiatowe; – organizacje pozarządowe, gminne i powiatowe jednostki organizacyjne.	– środki własne powiatu; – fundusze europejskie; – środki własne organizacji.	– ilość wspartych organizacji; – ilość organizacji które posiadają własną stronę internetową; – spotkania z organizacjami.	2017-2023
2. Wspieranie inicjatyw obywatelskich.	promowanie organizacji działających w powiecie przy wykorzystaniu różnych narzędzi komunikacji	– Starostwo Powiatowe; – organizacje pożytku publicznego.	– środki własne powiatu; – fundusze europejskie	– aktualizowana strona internetowa z bazą danych i inne nośniki informacji.	2017-2023
3. Wzmacnianie partnerstwa na rzecz ekonomii społecznej, wzrost przedsiębiorczości społecznej.	1) promowanie działalności partnerstwa; 2) szkolenia dla pracowników z zakresu ekonomii społecznej.	– Starostwo Powiatowe; – organizacje pozarządowe, gminne i powiatowe jednostki organizacyjne.	– środki własne powiatu; – fundusze europejskie; – środki własne organizacji.	– informacje o działalności partnerstwa; – ilość przeprowadzo-nych szkoleń.	2017-2023

Rozdział X. Źródła finansowania

Środki finansowe na działania zaplanowane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023 będą pochodzić z:

1) budżetu powiatu lubelskiego (w tym jednostek organizacyjnych powiatu);
2) budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych;
3) budżetu państwa na finansowanie realizacji zadań zleconych;
4) Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
5) funduszy europejskich;
6) innych programów i grantów.

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację Strategii nie jest możliwe ze względu na złożoność i różnorodność zadań strategicznych wymagających nakładów finansowych, długi okres obowiązywania dokumentu, brak długookresowych źródeł finansowania, a także wieloletnich dokumentów finansowych określających planowane wydatki Powiatu na bieżącą działalność. Czynnikiem utrudniającym szacowanie źródeł finansowania jest powstawanie dokumentów programowych nowej perspektywy finansowej Unii Europejskiej.

Bieżący monitoring Strategii służyć ma nie tylko nadzorowaniu realizacji zawartych w niej założeń ale również aktualizacji potrzeb oraz wskazywaniu źródeł ich finansowania w zależności od aktualnie pojawiających się możliwości.

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubelskim na lata 2017-2023 zawiera zadania, które stanowią wyzwanie dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych i niepublicznych działających na polu polityki społecznej w powiecie. Podstawą skutecznego wdrażania Strategii jest monitorowanie i ocena realizacji. Monitorowanie ma służyć badaniu i ocenie efektywności realizacji celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Dla kontroli merytorycznej Strategii, zostanie powołany Zespół ds. wdrażania i monitorowania Strategii. Po zakończeniu każdego roku kalendarzowego dokonywana będzie ocena stopnia realizacji Strategii. Wyniki oceny będą przedkładane Radzie Powiatu corocznie w sprawozdaniu. W przypadku zmiany uwarunkowań wewnętrznych i/lub zewnętrznych w powiecie wymagających zmiany Strategii, nastąpi jej ewaluacja.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba ludności gmin powiatu lubelskiego
Tabela 2. Migracje ludności powiatu lubelskiego na tle pozostałych powiatów i miast na prawach powiatu
Tabela 3. Liczba osób samotnie gospodarujących lub rodzin, którym przyznano pomoc w ośrodkach pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego
Tabela 4. Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)
Tabela 5. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)
Tabela 6. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w roku 2016 (stan na dzień 31 grudnia)
Tabela 7. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie powiatu lubelskiego w roku 2016, z podziałem na wiek (stan na 31 grudnia)
Tabela 8. Wydatki z tytułu realizacji zadań Powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w latach 2014-2016
Tabela 9. Środki pozyskane w ramach programu ”Wyrównywanie różnic między regionami II” w latach 2014-2016
Tabela 10. Wydatki z tytułu realizacji programu „Aktywny samorząd” w latach 2014-2016
Tabela 11. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy – stan na 31 grudnia 2016r.
Tabela 12. Bariery w podjęciu pracy przez osoby niepełnosprawne
Tabela 13. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia
Tabela 14. Bezrobotni wg stażu pracy
Tabela 15. Bezrobotni wg wieku
Tabela 16. Bezrobocie w gminach powiatu w okresie XII 2015r. – XII 2016r. (kwartalnie)
Tabela 17. Zadania z zakresu KULTURY (2014r.)
Tabela 18. Zadania z zakresu SPORTU (2014r.)
Tabela 19. Zadania z zakresu KULTURY (2015r.)
Tabela 20. Zadania z zakresu SPORTU (2015r.)
Tabela 21. Zadania z zakresu KULTURY (2016r.)
Tabela 22. Zadania z zakresu SPORTU (2016r.)
Tabela 23. Miejsce zamieszkania respondentów (w %)
Tabela 24. Główne źródła dochodu respondentów (w %)
Tabela 25. Problemy społeczne rodzin powiatu lubelskiego, wskazane przez respondentów na I, II i III miejscu (w %)
Tabela 26. Najważniejsze problemy społeczne dzieci i młodzieży według respondentów (w %)
Tabela 27. Obszary problemów społecznych wymagających pilnego rozwiązania w opinii respondentów (w %)
Tabela 28. Działania samorządu szczebla powiatowego w celu odgraniczenia problemów społecznych w opinii respondentów (w %)
Tabela 29. Przyczyny popadania w ubóstwo według badanych (w %)
Tabela 30. Potrzebne placówki pomocowe dla osób niepełnosprawnych na terenie powiatu lubelskiego w opinii respondentów (w %)

Tabela 31. Formy pomocy z jakich korzystają badani mieszkańcy powiatu lubelskiego (w %)
Tabela 32. Niezaspokajane potrzeby osób niepełnosprawnych w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 33. Formy wsparcia, z których skorzystaliby rodzice/opiekunowie osoby niepełnosprawnej w opinii badanych (w %)
Tabela 34. Działania mające na celu lepsze zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych według badanych respondentów (w %)
Tabela 35. Problemy społeczne z jakimi spotykają się osoby niepełnosprawne w opinii badanych (w %)
Tabela 36. Działania mające na celu ułatwienie osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie powiatu lubelskiego pełniejszy udział w życiu społecznym w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 37. Problemy społeczne osób starszych w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 38. Działania mające na celu pełniejszy udział osób starszych w życiu społecznym w opinii badanych mieszkańców powiatu lubelskiego (w %)
Tabela 39. Przyczyny korzystania z pomocy innych osób w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 40. Przyczyny przemocy domowej w opinii badanych mieszkańców powiatu lubelskiego (w %)
Tabela 41. Formy pomocy dla ofiar przemocy domowej w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 42. Przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 43. Działania mające na celu poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 44. Działania mające na celu poprawę sytuacji rodzin niepełnych powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów (w %)
Tabela 45. Źródła informacji na temat rodzin zastępczych wśród badanych respondentów (w %)
Tabela 46. Czynniki przeszkadzające w podjęciu decyzji założenia rodziny zastępczej wśród badanych mieszkańców(w %)
Tabela 47. Główne determinanty niewyrażania chęci do stanowienia rodziny zastępczej przez badanych respondentów (w %)
Tabela 48. Znajomość funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)
Tabela 49. Korzystanie z funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)
Tabela 50. Przyczyna korzystania z funkcjonujących instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych mieszkańców (w %)
Tabela 51. Źródła wiedzy na temat funkcjonujących na terenie powiatu lubelskiego instytucji pomocy społecznej wśród badanych mieszkańców (w %)
Tabela 52.Wsparcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną
Tabela 53. Integracja osób z niepełnosprawnościami
Tabela 54. Przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i wykluczenia społecznego

Tabela 55. Skuteczna edukacja
Tabela 56. Ochrona zdrowia
Tabela 57. Budowa społeczeństwa obywatelskiego

Spis rysunków:

Rysunek 1. Powiat lubelski na tle województwa lubelskiego
Rysunek 2. Gminy powiatu lubelskiego wraz z miastem Lublin
Rysunek 3. Sektor ekonomii społecznej i jego otoczenie

Spis wykresów:

Wykres 1. Ludność powiatu lubelskiego
Wykres 2. Struktura ludności powiatu lubelskiego wg płci
Wykres 3. Struktura ludności powiatu lubelskiego według wieku mieszkańców
Wykres 4. Ludność powiatu lubelskiego ze względu na wiek (w %)
Wykres 5. Migracje mieszkańców powiatu lubelskiego
Wykres 6. Stan cywilny mieszkańców powiatu lubelskiego mieszkańców powyżej 15 lat (%)
Wykres 7. Liczba mieszkańców w domach pomocy społecznej w powiecie lubelskim w latach 2013 - 2016
Wykres 8. Liczba mieszkańców DPS w Matczynie w latach 2013-2016
Wykres 9. Liczba mieszkańców DPS w Kiełczewicach w latach 2013-2016
Wykres 10. Liczba uczestników OW w Matczynie w latach 2013-2016
Wykres 11. Liczba uczestników OW w Krężnicy Jarej w latach 2013-2016
Wykres 12. Liczba dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w powiecie lubelskim w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)
Wykres 13. Wiek dzieci pozostających w rodzinach zastępczych i rodzinnym domu dziecka w roku 2016 (stan na dzień 31 grudnia)
Wykres 14. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu lubelskiego w latach 2013 – 2016 (stan na 31 grudnia)
Wykres 15. Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wg wieku (stan na 31 grudnia)
Wykres 16. Liczba dzieci usamodzielnianych z powiatu lubelskiego w latach 2013 - 2016
Wykres 17. Liczba uczestników programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie w latach 2013-2016
Wykres 18. Liczba wydanych orzeczeń przez PZON w latach 2012–2016, wg liczby złożonych wniosków
Wykres 19. Orzeczenia o zaliczeniu do jednej z grup niepełnosprawności wydane przez PZON w 2016r.
Wykres 20. Stopa bezrobocia w powiecie lubelskim
Wykres 21. Liczba bezrobotnych w powiecie lubelskim
Wykres 22. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia
Wykres 23. Bezrobotni wg poziomu wykształcenia
Wykres 24. Bezrobotni wg wieku
Wykres 25. Oferty pracy zgłaszane w PUP Lublin

Wykres 26. Płeć respondentów (w %)
Wykres 27. Wiek respondentów (w %)
Wykres 28. Wykształcenie respondentów (w %)
Wykres 29. Rodziny ubogie na terenie powiatu lubelskiego w opinii badanych respondentów
Wykres 30. Znajomość rodzin ubogich na terenie powiatu lubelskiego wśród respondentów
Wykres 31. Stopień samodzielności badanych respondentów
Wykres 32. Stopień samodzielności badanych respondentów
Wykres 33. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie wśród badanych respondentów
Wykres 34. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie wśród badanych respondentów
Wykres 35. Opinia na temat zwiększenia ilości rodzin zastępczych na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych respondentów
Wykres 36. Deklaracja zostania rodziną zastępczą wśród badanych respondentów
Wykres 37. Opinia na temat konieczności działania instytucji pomocy społecznej na terenie powiatu lubelskiego wśród badanych respondentów

Załącznik:

Kwestionariusz ankiety

Załącznik
do Strategii
Rozwiązywania Problemów Społecznych
w Powiecie Lubelskim
na lata 2017-2023

Kwestionariusz ankiety

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie opracowało kwestionariusz ankiety, który ma na celu zapoznanie się z Państwa opinią na temat występujących problemów społecznych w Państwa otoczeniu. Udzielone odpowiedzi i zebrany materiał badawczy posłuży do opracowania Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 - 2023.

1. Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze?
(z niżej wymienionych odpowiedzi proszę wybrać trzy najważniejsze i uszeregować je w skali ważności od 1 do 3.)
- Nieporadność życiowa
- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Narkomania
- Bezradność opiekuńczo – wychowawcza
- Złe warunki mieszkaniowe
- Niepełnosprawność
- Przemoc w rodzinie
- Samotne rodzicielstwo
- Bezdomność

2. Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie Powiatu Lubelskiego?
- Przemoc domowa
- Przemoc szkolna
- Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego
- Niewystarczające dziania świetlic szkolnych w godzinach pozalekcyjnych
- Brak wsparcia ze strony rodziców
- Stosowanie używek
- Brak kontroli rodzicielskiej
- Brak pozytywnych wzorców
- Inne, jakie?.....

2. Według Pani/Pana zdania, które z wymienionych obszarów problemów społecznych wymaga pilnego rozwiązania?
- Działania w zakresie problemów społecznych rodzin
- Działania w zakresie problemów społecznych dzieci i młodzieży
- Działania w zakresie problemów społecznych osób starszych
- Działania w zakresie problemów społecznych osób niepełnosprawnych
- Działania w zakresie problemów społecznych osób bezrobotnych
- Działania w zakresie opieki zdrowotnej
- Inne, jakie? …….

3. Jakie Pani /Pana zdaniem działania powinien podjąć samorząd szczebla powiatowego w celu ograniczenia problemów społecznych?
   - Organizowanie pomocy w zakładaniu działalności gospodarczej
   - Wykorzystywanie budynków będących własnością powiatu pod nowe inwestycje
   - Likwidacja barier architektonicznych
   - Organizacja prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i publicznych
   - Utworzenie specjalistycznego punktu poradnictwa
   - Zapewnienie schronienia osobom doznającym przemocy
   - Inne, jakie?.....

4. Czy Pani/Pana zdaniem na terenie Powiatu Lubelskiego mieszkają rodziny ubogie?
   - Tak
   - Nie

5. Czy zna Pani/ Pan rodziny ubogie mieszkające na terenie Powiatu Lubelskiego?
   - Tak, znam wiele takich rodzin
   - Tak, znam ale tylko nieliczne rodziny
   - Słyszałam/-em o takich rodzinach
   - Nie, nie znam takich rodzin

6. Jakie wg Pani/Pana zdania są przyczyny popadania w ubóstwo?
   - Brak pracy
   - Niechęć do pracy
   - Niepełnosprawność
   - Dziedziczenie ubóstwa
   - Uzależnienia (alkohol, narkotyki)
   - Niezaradność życiowa
   - Brak wykształcenia
   - Brak wsparcia ze strony najbliższych osób
   - Rozpad rodziny
   - Inne, jakie? ……

7. Jaki jest Pana/Pani stopień samodzielności?
   - Samodzielna
   - Wymaga pomocy w określonych sytuacjach
   - Wymaga stałej opieki

8. Jakiego typu placówka pomocowa dla osób niepełnosprawnych jest potrzebna na terenie Powiatu Lubelskiego?
   - Dzienny dom pobytu
   - Dom pomocy społecznej
   - Zakład pracy chronionej
   - Ośrodek wczesnej interwencji
   - Ośrodek rehabilitacyjny
   - Świetlica socjoterapeutyczna
   - Całodobowy ośrodek opiekuńczo-leczniczy
   - Inne,jakie?.....

9. Z jakich form pomocy korzysta Pani/Pana obecnie?
   - Ośrodek Pomocy Społecznej
   - Warsztaty terapii zajęciowej
   - Środowiskowy Dom Samopomocy
   - Lekarz
   - Szkoła integracyjna
   - Turnus rehabilitacyjny
   - Pomoc sąsiedzka
   - Inne, jakie?.....

10. Jakie potrzeby osoby niepełnosprawnej uważa Pani/Pana, że nie są zaspokajane?
   - Brak lub za mało usług rehabilitacyjnych
   - Małe zasoby finansowe
   - Brak dostępu do psychiatry (bezpłatnie)
   - Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego
   - Brak zakładu pracy chronionej/ brak pracy
   - Kontakt z drugim człowiekiem
   - Brak mieszkania
   - Niezaspakajanie potrzeb
   - Brak pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej
   - Leczenie/pielęgnacja
   - Psycholog
   - Brak oferty rekreacyjnej dla osób niepełnosprawnych
   - Sprzęt ortopedyczny
   - Brak psów dla niewidomych
   - Transport
   - Terapeuta

11. Z jakiej formy wsparcia według Pana/Pani skorzystałby rodzic/opiekun osoby niepełnosprawnej?
   - Wsparcie psychologiczne
   - Wsparcie finansowe
   - Wsparcie prawne
   - Wsparcie społeczne /asystent niepełnosprawnej, wolontariusz)
   - Wsparcie medyczne
   - Inne,

   jakie?.....

12. Co Pani/Pana zdaniem można zrobić, żeby lepiej zaspokoić potrzeby osoby niepełnosprawnej?
   ……
   ……
   ……

13. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?
   - Brak odpowiednich ofert pracy
   - Bariery architektoniczne
   - Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki
   - Utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
   - Utrudniony dostęp do palcówek rehabilitacyjnych
   - Inne, jakie?.....

14. Czy zna Pani/Pan osobiście osoby borykające się z problemem niepełnosprawności?
    - Tak, znam wiele takich osób
    - Znam, ale tylko z opowieści innych osób
    - Nie, nie znam takich osób

15. Jakie wg Pani/Pana działania ułatwiłyby osobom niepełnosprawnym mieszkającym na terenie Powiatu Lubelskiego pełniejszy udział w życiu społecznym?
    - Większa liczba ofert pracy
    - Likwidacja barier architektonicznych
    - Rozwój edukacji integracyjnej
    - Szeroki dostęp do lekarzy specjalistów, rehabilitacji leczniczej i społecznej
    - Zapewnienie większego dostępu do usług opiekuńczych
    - Zapewnienie specjalistycznej pomocy (prawnej, psychologicznej)
    - Zapewnienie wczesnej diagnostyki medycznej
    - Utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego
    - Inne, Jakie?.....

16. Z jakimi problemami społecznymi wg Pani/Pana borykają się osoby starsze?
    - Ubóstwo
    - Choroby
    - Niepełnosprawność
    - Samotność
    - Braki opieki ze strony rodziny
    - Niedostosowanie społeczne
    - Inne, jakie?.....

17. Jakie wg Pani/Pana działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Powiatu Lubelskiego?
    - Objęcie opieką woluntarystyczną osób starszych
    - Uwrażliwienie społeczne na potrzeby osób starszych
    - Rozwój grup samopomocowych
    - Działania aktywizacyjne poprzez kształcenie, rekreację, sport i turystykę kulturę oraz programy edukacyjne
    - Działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji i integracji społecznej osób starszych
    - Rozwijanie usług opiekuńczych w zakresie zaspokajania codziennych potrzeb
    - Wsparcie socjalne osób starszych

18. Jakie są Pani/Pana zdaniem przyczyny korzystania z pomocy innych osób mieszkańców Powiatu Lubelskiego?
    - Choroba
    - Niepełnosprawność
    - Samotność
    - Niedostosowanie społeczne
    - Bezrobocie
    - Skłonność do popadania w nałogi
    - Błędy wychowawcze rodziców
    - Konflikt rodzinny
    - Rozpad rodziny
    - Inne, jakie?.....

19. Czy w Pani/Pana najbliższym otoczeniu znana są przypadki przemocy w rodzinie?
    - Tak, znam takie przypadki
    - Tak, ale tylko z opowieści znajomych
    - Nie, nie znam takich przypadków

20. Jakie wg Pani/Pana są przyczyny przemocy domowej?
    - Przemoc pokoleniowa w rodzinie
    - Brak pracy
    - Stres
    - Ubóstwo
    - Problemy wychowawcze
    - Niepełnosprawność
    - Uzależnienia
    - Inne, jakie?.....

21. Jakie Pani /Pana zdaniem były najskuteczniejsze działania wobec ofiar przemocy domowej?
    - Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia
    - Organizacja tematycznych akcji społecznych
    - Leczenie uzależnień
    - Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (prawne, socjalne, terapeutyczne)
    - Izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc
    - Inne, jakie? ……..……

22. Jakie Pani/Pana zdaniem są przyczyny niepowodzeń rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych?
    - Brak pracy
    - Przemoc domowa
    - Uzależnienia
    - Niepełnosprawność
    - Wielodzietność
    - Ubóstwo
    - Rozpad rodziny
    - Rodzina niepełna
    - Niskie umiejętności wychowawcze
    - Inne, jakie?.....

23. Jakie Pani/Pana zdaniem działania wpłynęłyby na poprawę sytuacji rodzin wielodzietnych i niepełnych?

	Rodziny wielodzietne	Rodziny niepełne
Pomoc asystenta rodziny		
Zwiększenie liczby żłobków, przedszkoli, klubów dziecięcych		
Zwiększenie liczby mieszkań komunalnych i socjalnych		
System ulg w usługach miejskich		
Poradnictwo specjalistyczne		
Edukacja rodzin		
Pomoc sąsiedzka		
Inne, jakie?		

24. Czy słyszała/ł Pani/Pan kiedykolwiek o rodzinnej formie opieki nad dzieckiem jaką jest rodzina zastępcza?
    - Tak
    - Nie

26. Proszę zaznaczyć skąd Pan/Pani czerpie informacje na temat rodzin zastępczych?
    - Z urzędów
    - PCPR/MOPR
    - Z ośrodków adopcyjno- wychowawczych
    - Media (prasa, radio, TV, internet)
    - Bilbordy, plakaty, ulotki
    - Od znajomych, rodziny
    - Z fundacji
    - Z domu dziecka
    - Z parafii
    - Nie docierają do mnie informacje o rodzinach zastępczych
    - Inne, jakie?.....

27. Czy uważa Pan/Pani, że powinno być więcej rodzin zastępczych w Powiecie Lubelskim?
    - Tak
    - Nie
    - Trudno powiedzieć

28. Czy zdecydowałby/zdecydowałaby się Pan/Pani w przyszłości na założenie rodziny zastępczej?
    - Tak
    - Nie
    - Nie wiem

29. Co mogłoby spowodować, że mimo chęci nie podjąłby/podjęłaby się Pan/Pani założenia rodziny zastępczej?
    - Zbyt wysokie wymogi formalno- prawne
    - Niskie wsparcie finansowe
    - Brak pomocy urzędów, organizacji
    - Nadmiar biurokracji
    - Nieprzychylność sądów
    - Niedogodne warunki lokalowe
    - Obawa przed reakcją najbliższych
    - Obawa przed reakcją sąsiadów
    - Inne, jakie?.....

30. Proszę zaznaczyć przyczyny niewiedzy lub niewyrażania przez Panią/Pana chęci do założenia rodziny zastępczej?
    - Nadmiar biurokracji
    - Brak potrzeby stanowienia takiej rodziny
    - Nieprzyjemne doświadczenia, które mogą się wiązać z prowadzeniem rodziny zastępczej
    - Nieumiejętność nawiązania więzi z obcymi dziećmi
    - Posiadanie niesprzyjających warunków mieszkaniowych
    - Negatywna opinia sąsiadów
    - Przekaz mediów dotyczący patologii w tego typu rodzinach
    - Negatywne doświadczenia osób, które tworzą/tworzyły tego typu rodziny

- Za niskie wynagrodzenie za prowadzenie rodziny zastępczej
- Brak pomocy urzędów
- Brak wsparcia psychologicznego z instytucji pomocy społecznej
- Brak wiedzy o tym, jak funkcjonują rodziny zastępcze
- Obawa przed kontaktem dzieci z rodzicami naturalnymi
- Przekonanie o nie poradzeniu sobie z trudnościami wychowawczymi
- Nigdy o tym wcześniej nie myślałem/łam

31. Jakie zna Pani/Pan instytucje pomocy społecznej funkcjonujące na terenie Powiatu Lubelskiego?
    - Ośrodki wsparcia dla osób niepełnosprawnych
    - Ośrodki interwencji kryzysowej
    - Placówki opiekuńczo – wychowawcze
    - Jednostki specjalistycznego poradnictwa
    - Domy pomocy społecznej
    - Nie znam takich instytucji
    - Inne, jakie?.....

32. Czy kiedykolwiek korzystała/ł Pani/Pan z pomocy powyżej opisanych instytucji? (*proszę opisać z jakiej i czego dotyczyła pomoc*)
    ……
    ……
    ……
    …….

33. Skąd czerpie Pani/Pan informację na temat instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Powiatu Lubelskiego?
    - Z urzędów
    - PCPR/MOPR
    - Media (prasa, radio, TV, internet)
    - Bilbordy, plakaty, ulotki
    - Od znajomych, rodziny
    - Z parafii
    - Inne, jakie?.....

34. Czy Pani/Pana zdaniem potrzebne są instytucje pomocy społecznej na terenie Powiatu Lubelskiego?
    - Tak
    - Nie

METRYCZKA

1. Płeć
    - Kobieta
    - Mężczyzna

2. Miejsce zamieszkania
    - Miasto
    - Wieś

3. Wiek
    - Do 19 lat
    - 20-29 lat
    - 30-39 lat
    - 40-59 lat
    - 60-69 lat
    - 70 i więcej

4. Wykształcenie
    - Podstawowe
    - Gimnazjalne
    - Zasadnicze zawodowe
    - Średnie
    - Policealne
    - Wyższe

5. Główne źródła utrzymania gospodarstwa domowego

    - Praca na umowę o pracę
    - Własna działalność gospodarcza
    - Własna działalność rolnicza
    - Praca sezonowa
    - Praca dorywcza
    - Praca na czarno
    - Emerytura/ Renta
    - Osoba bezrobotna
    - Inne, jakie?.....